

Poštnina
plačana
v gotovini

5

LETNIK XIII
M A J
1957

Planinski vestnik

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

VSEBINA

Janko Blažej: Knjižici o Jugu na rob	241
Vilko Mazi: Kdo je prvi stopil na vrh Triglava	245
Stane Terčak: Ljudje pod Goltmi	251
Ludvik Zorzut: Od prsti Črne — do sive Krne	262
Tone Svetina: Lovčeva hči	269
Društvene novice	277
Iz planinske literature	285
Razgled po svetu	289
Občni zbori	296

Naslovna stran: »Pomlad pod Špikom« — foto: Močnik, Franc

Priloga: Ojstrica nad Robanovim kotom — Foto: Ivan Tavčar

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanajstkrat na leto, po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likozarjeva ulica 9, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoči račun revije pri Komunalni banki 60-KB-2-Z-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

**Odповedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpo-
vedi, ki jih naročniki izroče Upravi do 1. decembra za prihodnje leto**

Planincem priporočamo

DELA PRIZNANEGA STROKOVNJAKA RUDOLFA BADJURE:

1. Izbrani izleti po Gorenjskem, Goriškem, Notranjskem, Dolenjskem in Zasavju. Ta priročnik vezan v platno stane 250.— din.
2. Gorski prehodi v luči ljudske geografije. Broširan stane 39.— din.
3. Ljudska geografija. Terensko izrazoslovje. 340 strani s 136 slikami in črteži. Stane vezana v platno 450.— din.
4. Bloško starosvetno smučanje in besedje. Broširan stane 60.— din.

Priporočamo Vam tudi, da si ogledate v knjigarni Državne založbe Slovenije, Ljubljana, Mestni trg 26 knjižne zbirke:

1. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
2. Dokumenti narodnoosvobodilne borbe.
3. Izbrana dela Edvarda Kardelja: Problemi naše socialist. graditve.
4. Kultura in zgodovina.
5. Knjižna polica

ter bogato izbiro znanstvenih in drugih leposlovnih knjig, učbenike, šolske knjige, slovarje, umetniške edicije, muzikalije itd. Zahtevajte katalog knjižnih izdaj pri:

DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE V LJUBLJANI, MESTNI TRG ŠT. 26

OJSTRICA
NAD
ROBANOVIM
KOTOM
IVAN TAVČAR

Jug in Tuma sta dva temeljna stebra filozofske zgradbe slovenskega alpinizma. Literature o dr. Klemenu Jugu imamo kar precej: dve leti po njegovi smrti so njegovi tovariši izdali knjigo o njem, leta 1936 so izšli njegovi zbrani planinski spisi, vodilne slovenske revije so leta 1926 prinesle oceno knjige o Jugu, Evgen Lovšin je sumiral mnenja o njem v svoji knjigi in končno je dr. Bartol zapisal po vojni v Razgledih nekaj nadvse tehničnih pripomb o Jugu. Jug s tem seveda še ni popolnoma obdelan; želeli bi si v prvi vrsti izdajo njegove korespondence z opombami po zgledu izdaje slovenskih klasikov, pa tudi na njegovo filozofsko ostalino ne kaže popolnoma pozabiti. Predvsem pa bi bila potrebna monografija o Jugu ali vsaj temeljita študija o njem in o njegovi dobi. Dr. Jug je namreč danes v slovenskem alpinizmu še vedno problem in sodb, ki so bile izrečene o njem, še nikakor ne moremo imeti za dokončne.

Dvaintrideset let po Jugovi smrti je tudi Planinska založba izdala knjižico o Jugu.¹ Delo nas je razočaralo, ne toliko zaradi svojega skromnega obsega in zunanosti — ki pričata končno le to, da ima Planinska založba dovolj smisla za realnost — kot po svoji vsebini.

O Klementu Jugu smo zvedeli le za spoznanje več, kot nam je bilo znano že prej. In vendar je čas že dozorel za preiščljeno in pretehtano besedo.

Kaj pomeni Jug današnjemu slovenskemu alpinizmu? Tehnično pravzaprav zelo malo. Leta 1926, komaj dve leti po Jugovi smrti, sta preplezala Mira Marko-Debelakova in Stanko Tominšek Špik v direktni smeri. Ta vzpon je bil izreden kvalitetni skok v razvoju slovenskega alpinizma, bil je po težavnosti dejanje, kakršnemu Jug in njegovi soplezalci nikakor ne bi bili kos. Mesta v Jugovih spisih, kjer govori o tehniki plezanja, o posebnem načinu varovanja, o skakanju za oprimki, o umikih, ki so porazi v vsakem primeru, in o samohodstvu, bere današnji plezalec le še s primerno mero spoštovanja pa tudi z drobcem posmeha staremu mojstru. Vse te Jugove izjave imajo le še zgodovinski pomen. Današnji plezalec ne tvega nič, oziroma vsaj nikoli ne bi smel nič tvegati. Eno samo življenje je prevelika cena za še tako visoko in strmo deviško steno. To je nenapisan alpinistični zakon, ki se je uveljavil med osematisočaki Himalaje, kjer je plačilo za napor in tveganje veliko večje kot v domačih gorah, in temu zakonu danes tudi v Alpah noben pameten plezalec ne oporeka. Tudi samohodstvu današnji čas ni naklonjen. V gorah poznamo objektivne in subjektivne nevarnosti. Objektivnim nevarnostim se plezalci ne bodo mogli nikoli popolnoma izogniti, subjektivne nevar-

¹ Dr. Klement Jug, veliki slovenski alpinist. Spisali: Zorko Jelinčič, dr. Vladimír Kajzelj in dr. Vladimír Bartol. 80 strani in 5 slik. Izdala Planinska založba v Ljubljani, 1956.

nosti zmanjša previden alpinist na minimum. Samohodec poveča subjektivne nevarnosti pri plezanju v izredni meri. To pa je v današnjem času kolektivizma nedopustno in obsojanja vredno. Jugovi sodobniki so časovno dosti preblizu Jugu in v mnogo preveliki meri prevzeti od njegove veličine, da bi ga mogli kritično oceniti. Prispevek dr. Vladimira Kajzelja v knjigi nam pove le, kako so sodobniki gledali (in še gledajo) na Juga.

Kaj pa pomeni Jug idejno današnji alpinistični generaciji in ali ji sploh kaj pomeni? Jugov idejni vpliv na slovenske plezalce je bil izredno močan v letih po njegovi smrti in tudi še v tridesetih letih našega stoletja. Ta vpliv tudi po zadnji vojni ni popustil. Poznam ljudi, ki se ogrevajo za Juga in ga obožujejo ter celo prisegajo nanj. Jugovi spisi so jim evangelij, plezajo smeri, ki jih je plezal Jug, in plezajo sami, čeprav jih je strah, ker je tudi Jug pogosto plezal sam. Tudi sam svoj čas nisem bil zadnji med jugovci. Toda ti ljudje niso nevarni. Njihovo navdušenje preide kot megla, kadar potegne oster veter.

Jug je oblikoval tudi obraz povojne generacije. Plezalci so ga najprej zaradi njegove tehnike plezanja vrgli med staro šaro, nato pa so ga zopet pobrali iz nje, ga očistili prahu in pripeli na svoj idejni prapor. Rekordstvo povojnih let je izrazito jugovsko in tudi pri ekstremizmu ima Jug svoj delež. Marsikateri idejni odklon in zapadnjaška ekstravaganca, ki so se proti njej borili ideološki puritanci naše dobe, bi se izkazala kot čisto jugovstvo, če bi se ti moške pozornosti zazrli vanjo in bi videli kaj dlje od svojega nosu. Jug je bil mlad, poln hotenja, hrepenenja in moči in takšna je vedno tudi mladina. Jug je v življenju mnogo obetal, a je umrl, preden je mogel kaj izpolniti. Tudi mladina čuti v sebi silne moči, hoče se ji močnih osebnosti, doslednosti in krepkih dejanj. Dr. Klemen Jug ji je idealen mož za vzor. Sledi mu slepo, pravi mu učitelj in vzornik in se niti ne vpraša, kaj ji je Jug pravzaprav povedal.

Zanima nas pravo Jugovo filozofsko bistvo. »Kje je sploh stal in kaj je bil?«, se je vprašal natančno pred tremi desetletji Rajko Ložar.² Dr. Veber in Jugovi prijatelji so po njegovi smrti čutili, da mu morajo dati neko oznako in zato so mu prilepili etiketo »etični reformator«. Bili so prepričani, da je bil Jug genialen človek in v zvezi z njim so govorili o Dostojevskem, Tolstoju in celo o Sokratu in Kristusu. Posegli so tudi na alpinistično področje s trditvijo, da je Jug dvignil slovenski alpinizem na višjo stopnjo nad običajno športništvo in rekordstvo. To seveda ni res in prevnete može je dobro zavrnil Josip Vidmar, ko je v »Kritiki« dejal, da Jug ni bil genij, in je dokazal, da tudi ni bil reformator.³ Reformator organsko raste sam v sebi, vpliva nato na svojo okolico in končno na ves narod, Jug pa se je uklanjal in ravnal po nekih zunanjih normah. Bil je asket, ki je delal nasilje nad samim seboj, nad svojim telesom in nad svojo duševnostjo ter končno tudi nad svojo okolico. Bartol je po zadnji vojni priznal, da je imel Vidmar prav;⁴ Vidmarjeva sodba velja torej za sprejeto, posebno še, ker je ni nihče ovrgel. Škoda je torej, da je Jelinčič v najnovejšem delu o Jugu ponovil tezo o njegovem etičnem reformatorstvu. Neglede na Vidmarjevo zavrnitev se danes tudi po svoji poti ne moremo strinjati z Jelinčičem. Etika je vedno del neke filozofije, nekega filozofskega sistema. Etično pravilno, torej dobro v nasprotju z zlim je po današnjem pojmovanju to, kar stori posameznik koristnega za družbo v nasprotju s svojimi koristmi. Jug ni stal na tem stališču in v svojem času tudi ni mogel;

² Dom in svet 1927, str. 55.

³ Kritika 1926/27, str. 36.

⁴ Razgledi 1952, str. 364.

kaj takega pričakovati od njega bi bil anahronizem. O Jugovi etiki vemo danes le, da bi bila materialna v nasprotju z Vebrovo formalno. Jug idejno še ni bil ustaljen mož z dograjenim svetovnim nazorom in filozofskim sistemom. Če bi bil Jug takrat res etični reformator v Jelinčičevem in Vebrovem smislu, bi bilo po današnjem naziranju njegovo delo jalovo in s časom obsojeno na izginotje. Temu pa ni tako, Jug ni izginil, ni bil, kot pravi sam, »izlit v pesek« in zato je Jelinčičeva in Vebrova teza o Jugovem etičnem reformatorstvu nevzdržna.

Edina pot, ki jo moramo ubrati, če se hočemo Jugu res približati in pronikniti vanj, je razumevanje in poznavanje Jugove dobe. Pičlih šest let od konca svetovne vojne do Jugove smrti v poletju 1924 nam je ustvarilo Juga. Ta leta se je Evropa zvijala v povojnih krčih, to so v začetku leta pomanjkanja in bede. Na vzhodu sta Lenin in ruski proletariat pometla s carizmom in tla so bila tudi pri nas za širjenje socialističnih idej nadvse ugodna. Dokaz za to je izreden porast socializma in socialistov ter komunistov v prvih povojnih letih. Toda za Leninom in njegovo diktaturo proletariata so vstali tudi krivi preroki. V Italiji se je dokopal na oblast Mussolini in z njim fašizem. Italijani so zasekali globoko rano v slovensko narodno telo in strahotne Mencingerjeve sanje v Abadonu so se uresničile. Meja je potekala po bohinjskih hribih. Vsa Primorska, Jugova domovina, je ostala pod tujim gospodvom. Tisoči in tisoči Primorcev so zapustili svoje domove in se naselili v Ljubljani, Mariboru, Celju, pa tudi v Beogradu in na jugu naše države. Želeli so si močno in enotno Jugoslavijo, ki bo s silo odgovorila na italijansko nasilje in osvobodila njihovo domovino. Bili so izrazito »državotvoren element«, jugoslovanska ideja je v njih prevladala nad slovensko nacionalnostjo. Slovenski malomeščan, tedaj ekonomsko najmočnejši sloj našega naroda, jih v svojem odporu proti velsrbskemu nacionalizmu in v svoji zaverovanosti v dobre čase Franc Jožefovega vladanja ni razumel ter jih je dolžil političnega oportunitizma in komolčarstva. Jug je bil dvakrat izpodrezan. Najprej je zapustil dom kot begunec in nato kot vojak, drugič je odšel od doma kot študent v Ljubljano. Kaj je bilo trdnega v tej negotovi dobi? Na kaj se je mogel mlad človek opreti in se zanesti, ko so se zrušili v prah meščanski ideali in so bile etične vrednote prevrednotene? Jug se je oprl nase, na svojo moč in na svojo voljo, ker se je zavedal, da ne sme biti šibak, če se hoče obdržati na površju. Na silo je treba odgovoriti s silo in, kdor hoče zmagati, mora biti močnejši kot njegov nasprotnik. Ta povojna leta so leta skrajnega subjektivizma, leta Nietzschejevega nadčloveka pri nas, leta »titanstva«, kot to imenuje dr. Bartol. V Jugovih delih zasledimo kult osebnosti, močna volja je postavljena na oltar, ljudje pa so le drhal, zverjad, tolpa, tepci, bebeci, vlačugarji, pijanci ter tropa nečistnikov in požeruhov. Jug je v nekem prepisu v seminarju odločno zanikal, da bi bil ničejanec, in je trdil celo, da nikoli ni bral Nietzschejevih spisov (kar je pa za študenta filozofije skoraj neverjetno), toda »Nietzsche je bil v zraku«, pravi dr. Bartol.⁵ V kulturnem življenju je dala ta doba Slovincem v slikarstvu brata Kralja in Vena Piona, v glasbi Marija Kogoja, v filozofiji dr. Vebra, v literaturi Antona Podbevška, v planinstvu — dr. Klemena Juga.

To dobo današnji človek težko razume. Ta leta so imela izreden smisel za veličino, pravo potrebo po nadčloveškem in po heroizmu, od tega je pa le še majhen korak v pompoznost in pozerstvo. Mladina ni priznavala avtoritet. Jug je nasprotoval mnenju dr. Tume in »je kazal neke skrite notranje muke

⁵ Razgledi 1952, str. 565 in sled.

pri priložnostih, ko je po krajši ali daljši debati moral sprejeti različne moje teze, in nekaj značilne osebne radosti, ko se mu je zazdelo, da je imel prav on, ne jaz«, pravi dr. Veber.⁶ Jug je moral biti izredno sugestiven človek, ki si je podrejal druge, močna osebnost, rojena voditeljska narava, a kljub temu danes težko razumemo vnemo, s katero so hoteli dr. Veber in njegova šola, ki so bili končno resni ljudje in vodilni kader filozofskega oddelka Univerze, prikazati Slovencem Juga kot genija in etičnega reformatorja. Značilno za tisti čas je, da je celo dr. Anton Slodnjak napisal dramo o Jugu ter jo predložil v vpriporitev; drama je danes žal izgubljena.⁷

Pri Jugu moramo ostro ločiti njegovo čustveno, emocionalno in njegovo razumsko, intelektualno sfero; njegovo delovanje v javnosti in njegovo privatno čustveno življenje, kakor je taka delitev tudi nasilna in umetna, ker človek v vsakem hipu ravna in ukrepa kot enotna, celotna in nedeljiva osebnost. Vsak, v življenju še tako velik človek je nekje, običajno na nasprotnem polu svoje veličine hkrati zelo majhen. Tudi Jug je imel svojo šibko plat, ki jo je opazil in opisal že dr. Veber: »Bil je izredno čustven človek.« — Z elegično liro v roki in ne s filozofijo in ne s cepinom in z vrvjo si imamo misliti Juga, kakršen je v resnici bil, česar si pa nikoli ni hotel priznati«, je zapisal Rajko Ložar⁸ v svoji oceni, ki je sicer kot celota demagoška, a ima nekaj izredno bistrih prebliskov. Znano je, da je Jug pisal pesmice in dr. Veber si lasti zaslugo, da ga je otel umetnosti za znanost. Jug je nemara potenciral svojo voljo v toliki meri prav zato, ker si je bil v svesti svoje velike emocionalnosti in svoje šibkosti. Jugovo čustvo pride najbolj do izraza v njegovem odnosu do dekleta.

Jugova ljubezen do učiteljice Milke je svojčas zelo vznemirila duhove in nekaj časa se je zdelo, da je osrednji Jugov problem vprašanje, ali je napravil samomor ali ne — v bistvu je to zelo romantično vprašanje. Nam se problem Jugove smrti ne zdi centralni Jugov problem; bolj nas je zanimalo vprašanje, kaj nam Jug po treh desetletjih še pomeni. A če smo že prišli do problema Jugove smrti, se hočemo pomuditi tudi ob njem.

Največ je o Jugovi smrti razpravljal v svoji knjigi Evgen Lovšin.⁹ Žal nas njegovo pisanje ne more zadovoljiti in prepričati. Evgen Lovšin je veliko večji oblikovalec in epik kot pa prodoren mislec. Najprej pripoveduje zgodbo o Milkini in Klemenovi ljubezni, nato nekritično ponavlja Vebrovo mnenje o Jugu in se očitvidno strinja z njim. (Vidmarjev ugovor mu je po vsem videzu neznan.) Končno polemizira z dr. Bartolom, prej pa še pokliče na pomoč razpravo dr. Tomaža Masaryka, kasnejšega predsednika češkoslovaške republike, o masovnem samomoru kot posledici moderne civilizacije. Zdi se, da je hotel Lovšin dokazati, da Jug ni napravil samomora, a njegov dokaz šepa na logičnosti. Tudi dr. Bartol ne trdi naravnost, da si je Jug sam vzel življenje. V najnovejšem delu, v knjižici Planinske založbe prepušča bralcu, da si sam ustvari sodbo o tem. Jugovo poslovilno pismo nas pušča v negotovosti. Močna Jugova čustvena prizadetost govori za samomor. Njegova premočrtnost in doslednost v izvajanju svojih sklepov tudi. Vendar je samomor nekaj protinaravnega in normalno bi bilo, če bi bila Jugova smrt le nesrečno naključje, čeprav se je moral Jug v tem primeru izneveriti samemu sebi. Mnenja sem, da je bila Jugova smrt nesreča, čeprav istočasno priznavam neizrečeni Bartolovi tezi o samomoru zadostno utemeljenost glede na Jugovo emocionalnost. Toda bodisi tako ali drugače, to

⁶ Dr. Klement Jug, izdala »Adrija« v Gorici 1926, str. 57.

⁷ Ustna navedba dr. Slodnjaka.

⁸ V Triglavu in njegovi sosesčini, prva izdaja, Ljubljana 1944, str. 217 in sled.

razpravljanje je take vrste, da mu ni moč priti do kraja. Končno je za nas pomembnejši Jugov duh, ki živi v nas, od Jugove telesnosti, ki je umrla, in načina, kako je umrla.

Za zaključek teh bežnih misli moramo spregovoriti še besedo o Jugu kot o pojavu v splošnem kulturnem in političnem razvoju slovenskega naroda, saj je končno tudi alpinizem kos splošnega narodovega življenja. Če tega ne bi storili, bi ostala Jugova podoba meglena in brez okvirja. Jug je bil močna in danes za nas dragocena osebnost, ki je aktivno pomagala oblikovati svoj čas in je pustila za seboj globoko sled. Jugov voluntarizem našemu času ni več potreben v toliki meri, toda ko je Jug pred desetletji povzdignil svoj glas, je bila fašistična nevarnost na obzoru in takrat so bili tudi najmočnejši komaj dovolj močni. Slediti Jugu je pomenilo ukrepati, kot je lepo prikazal dr. Bartol v zaključku druge novele o dr. Krassowitzu.⁹ Jugov vpliv sega preko bazoviških žrtev v leta narodno osvobodilne borbe in dalje v naš čas. Slovencem pomeni Jug mnogo; alpinizmu in Primorski izredno veliko.

Kdo je prvi stopil na vrh Triglava

VILKO MAZI

Za to vprašanje se pri nas vse do ustanovitve Slov. plan. društva (1893) menda nihče ni kaj prida zanimal. Vsaj napisanega ne najdemo o tem ničesar. In vendar smo imeli že davno poprej nekaj mož, ki so se — nekateri celo ponovno — povzpeli na »snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja« ter znali več ali manj spretno očrtati svoje doživljaje, ne povedo nam pa dosti ali celo nič, kdo je bil že pred njimi na vrhu velikana, kakor se Triglav rado imenuje v starih potopisih.

O Francetu Kadilniku, »očetu slovenske turistike«, vemo, da je devetnajstkrat obiskal »poglavarja kranjskega«. Tri svoje »izhode« na Triglav (1866, 1873 in 1876) je objavil v Bleiweisovih »Novicah«. V njih kaj prijetno kramlja o poti in ponuja blagohotnih nasvetov, ne omenja pa niti Pernharta, ki je v tistem času risal in dokončal znamenito panoramo s Triglavskega vrha.

Prej nego Kadilniku, ki ni poznal dosti šolske učenosti, bi mogli zameriti njegovemu predhodniku, profesorju Ivanu Tušku, ki je v obširnem članku »Potovanje okrog Triglava« (Slovenski Glasnik, 1860) pokazal vsestransko razgledanost, zgodovino triglavskih vzponov pa pustil popolnoma v nemar. Njegov soimenjak dr. Mihael Tušek, ljubljanski zdravnik, ki ga dobimo na Triglavu leta 1833, navaja v svojem potopisu »Die Woche in und der Triglav« (Illyrisches Blatt, 1833) vsaj imena pristopnikov, kolikor jih je našel zabeleženih na vrhu za pet let nazaj, med njimi tudi Rosthorna, o katerem bomo še govorili.

Peresa vaju je bil tudi goriški rojak in največji evropski alpinist svoje dobe, Valentin Stanič. Na Triglav je splezal leta 1808, teden dni pred bohinjskim kaplanom Jakobom Dežmanom. Ne prvi ne drugi ne ve ničesar povedati o prejšnjih pristopnikih. Tako tudi Valentin Vodnik, prvi slovenski razumnik, ki ga že leta 1795 zasledimo na Malem Triglavu.

Poglejmo si zdaj, kaj nam bo povedal sto let za Vodnikom prof. Fran Orožen v svojem članku »Prvi hribolazci na Triglavu«, objavljenem v Poročilu

⁹ Al Araf 162—172.

SPD o II. društvenem letu 1894. Ker je ta publikacija že bibliofilska redkost in zato le malokomu dostopna, za razčiščenje našega vprašanja pa velike važnosti, bo prav, da iz nje dobesedno navedemo tisti del Orožnovega članka, ki v naši planinski literaturi prvič obravnava to vprašanje:

»Kolikor je doslej znano, bil je ranocelnik Lovro Willonitzer iz Starih Fužin prvi hribolazec, kateremu se je posrečilo splezati na Triglavov vrh, in sicer leta 1778. Spremljali so ga lovec Božič¹ in rudarja Matevž Kos iz Jereke in Luka Korošec iz Gorjuš. Dne 24. avgusta odrinejo s Starih Fužin in dospejo tistega dne do planinskih koč na Velem (Belem) Polji. Naslednjega dne preiskavajo pot na Zeleni Plaz ter dne 26. avgusta zarano odpotujejo in po peturni težavni hoji dosežejo Zeleni Plaz, kjer je lep in hvaležen razgled in velik prepad. Potem hodijo po Krederci jedno uro in pridejo pod vrh Triglavski. Tukaj pa spremljevalci malone obupajo, a Willonitzer jih navdušuje, in potem plezajo po severnem obronku dalje ter srečno dospejo ob krasnem vremeni na najvišji vrh. Willonitzer poroča, da je na vrhu prostora za 50 ljudi; a nikjer ni našel sledu, da bi bil sploh že pred njim kdo na Triglavu. Potem vdolbejo svoja imena v dve pečini ter se po dveurnem odmoru napote nizdolu; zaznamenujejo pot ter še tistega dne srečno dospejo domov.«

Tako torej Orožen. Virov, iz katerih je zajel podatke vse do leta 1837, ni navedel. Kot poklicni zgodovinar bi jih gotovo moral poznati, kaže pa, da vseh ni imel pri roki, zato pa si jih bomo mi nekoliko natančneje ogledali.

Trije šolani možje so stali takrat na pozornici tistega velikega dogodka in le od njih bi mogli pričakovati izvirno pisano poročilo. Bili so: slavni prirodoslovec in zdravnik Baltazar Hacquet kot pobudnik, lastnik bohinjskih fužin baron Žiga Zois kot organizator, ter že prej od Orožna omenjeni ranocelnik Lovro Willonitzer, ki mu zgodovina alpinizma splošno prisoja prvenstvo v triglavskih vzponih. Če pa je temu tako, kakšen smisel naj ima, da vprašujemo po tem, kar je že skoraj dve sto let ugotovljeno in kar se po tolikem času vendar ne da več z nobenimi pričami obračati na glavo? — Vem, da bo takih ugovorov vse polno, kar pa me ne more oplašiti, da bi se vseeno ne lotil te kočljive naloge. Kajti vzroki, ki me silijo k takemu poizkusu, se mi vidijo dosti močnejši in prepričljivejši od še tako vehementnih ugovorov. Nadaljujmo torej!

Hacquet je v predgovoru II. dela svoje Oriktografije (1781) zapisal na strani XXVIII:

»Prvi vzpon na skrajni vrh te gore (Triglava, o. p.) se je posrečil konec preteklega leta 1778 dvema srčnima gamsjima lovčema in enemu mojih bivših učencev. Ker je bil nekdo za ta drzni podvig določil denarno nagrado, so morali ti ljudje zaradi zagotovila doseženega uspeha vklesati znake v skale, ki sem jih tudi na nekaterih krajih našel.« (To je bilo dne 8. avgusta 1779, torej leto kasneje, ko se je tudi Hacquetu posrečil prvi vzpon na glavni vrh.)

V III. delu Oriktografije (1784) pa beremo na str. 93—94 med opisom njegovega 2. vzpona na Triglavski vrh (leta 1782) še tole:

»Na Velem polju sem ostal šest ur, da bi se odpočil. Ker je bila prav jasna noč in sem imel s sabo dva pogumna gorohodca, katerih eden, po imenu Luka Korošec, je bil prvi, ki je stopil nanj (na Triglavski vrh, o. p.), menda odkar svet stoji, sem torej odšel z njima po polnoči iz našega počivališča in sem po neprestanem vzponu ob sončnem vzhodu dosegel

¹ Pravilno Rožič, kar je v Orožnovem članku popačila nemara tiskovna pogreška, ne pa pri Badjuri in Debelakovi, ki oba pišeta Božič.

Triglav z
Velega
polja

Foto dr.
Brillej

prvo rez ali hrbet gore Kredarice, ki se stika s Triglavom... Po 7. uri sem šele dosegel najvišji vrh ali rog Triglava, ki je bil to leto proti severu za tri sežnje više z ledenim snegom pokrit, kajti skale, v katere so vsekane črke I. S. Z. H. (na tej sem vklesal polkrog s piko) L. K. L. K. so bile za štiri sežnje globlje, medtem ko so sicer le za šest čevljev proč od najvišje točke...»

Zois je bil nemara tisti, ki je določil nagrado, o kateri govori Hacquet; kdo drugi pa naj bi jo bil sicer? Kolikšna je bila ta nagrada in kdo jo je dobil, tega ne zvemo z nobene strani. Naposled to tudi ni posebno važno. Četudi takrat morda še ni bil hrom, se Zois prav gotovo ni navduševal za alpinistično osvojitve Triglavskega vrha, saj so bili v tistem času še vsi visokogorski vrhovi Alp deviško nedotaknjeni. Vseprej ga je utegnilo zanimati, ali se ne bi morda kje više v gorah našla izdatnejša nahajališča rude, ki so bila spodaj že močno izčrpana. V ta namen je pogosto pošiljal na teren izurjene rudarje. Tako tudi tokrat z Willonitzerjem, o katerem pravi Hacquet, da »ga omenjeni fužinar (to je Zois) vzdržuje na svoje stroške v prid prirodoznanstvu in zdravilstvu«.

Willonitzer je imel nalogo, da poda Zoisu izčrpno poročilo o svojih izsledkih, kajti že prej se je mnogo govorilo, da je v skalovju Triglava dosti železne rude, kar naj bi preiskal strokovnjak. Svoje poročilo je menda napisal in je ostalo v Zoisovi zapuščini. Ali pa si je Zois sam beležil njegove podatke.

Leto dni po Zoisovi smrti (1819) je prišel v Bohinj graški profesor Fr. X. Richter. Ta je potem objavil v Illyrisches Blatt (1821) serijo člankov pod naslovom »Veldes und Wochein« (Bled in Bohinj). V 16. št. omenjega časopisa z dne 20. aprila opisuje Ajdovski gradec (Heidouski Gradez), ki bi ga pa on rajši imenoval Rimsko goro (Römer Berg). »Obvladuje tako rekoč vso Bohinjsko dolino in leži prav sredi nje. Kdor koli se je v starih časih polastil Bohinja, ni mogel te resnično strateške točke pustiti neizkoriščene. Ne bom se dosti motil, če trdim, da je stala na tem kraju nekoč rimska stražnica, ki so jo

nordijski barbari za časa preseljevanja narodov do tal porušili. Čeprav je zdaj hrib vseprek poraščen s travo in grmovjem, ni treba globoko kopati, da zadeneš na ostanke zidov, razbito opeko, oklesan kamen. Težko bi dejali, da so to ostanki srednjeveškega gradu, ker bi morale biti potem te ruševine bolj pri vrhu. V Bohinju se je našlo tudi dosti bakrenih rimskih novcev ...»

V 17. št. z dne 27. aprila opisuje jezero in slap Savice, kar nadaljuje v 18. št. z dne 4. maja in konča: »Od Stare Fužine se vleče proti severozahodu ozka dolina, v katere ozadju se pokaže Triglav. Večina tistih, ki so se povzpeli nanj, je ubrala to pot. Zato bo prav, da vpletem tu kratko zgodovino triglavske vzponov, kakor sem jo zajel iz papirjev pokojnega barona Zoisa«.

V naslednji, to je 19. št. z dne 11. maja, nadaljuje: »Prvi poizkus, da bi prodrl na vrh Triglava in našel tja dober pristop, je tvegala Lovrenc Willonitzer, nameščen kot ranocelnik v Stari Fužini, s pomočjo gamsjega lovca Rožiča ter rudarjev Matevža Kosa iz Jereke in Luke Korošča z Gorjuš. Dne 24. avgusta 1778 so prišli do pastirskih stanov na Velem polju. Dne 25. avgusta so šli na ogled za najudobnejši pot v višavo, nazvano Zeleni plaz, ter so v ta namen preiskali tri dele gore. Nato so 26. avgusta krenili z Velega polja najprvo na levo, potem pa skoraj v diagonalni smeri od jugozahoda proti severovzhodu in dospeli v petih urah na Zeleni plaz. Od tam naj bi bil ranocelnik Willonitzer zagledal ploščino Ljubljane in dolino Mojstrane. Pisal je baronu Zoisu, da je groza, gledati od tam gori v strahovito globočino. Stari sneg se mu je videl popolnoma zelen; opazil je tudi studenec, ki je bruhal z velikim šumom izpod njega. V dobri uri so se povzpeli z Zelenega plazu vzdolž rezi gorskega hrbta Krederce v zahodni smeri do pod zadnje glave Triglava. Pot do tja je na mnogih krajih le dva čevlja široka in v raztreskanem skalovju. Dospевši do zadnje glave Triglava so jeli Willonitzerjevi spremljevalci oklevati. Računali so, da je do vrha še tričetrť ure. Pa so se le ojunali in splezali po severnem robu na najvišjo točko Triglava. Vreme jim je bilo ugodno, jasno, brez vetra in ne premrzlo. Willonitzer je ugotovil, da bi moglo na vrhu stati do petdeset ljudi, ni pa našel nobenega sledu, da bi bil že kdaj kak človek tu gori. Na vrhu so se pomudili kaki dve uri in vsekali v dve skali imena: Jožef II., Sigmund Zois, Baltazar Hacquet, Jožef Štefančič, Lovrenc Willonitzer, Christian Novak, Štefan Rožič, Matevž Kos, Luka Korošec. Nato so kladiivo in dleto zagostili v skalno razpoko in se še istega dne vrnili domov. Z vrha naj bi bil Willonitzer videl vse gore na Kranjskem in Koroškem, Tržaški zaliv, Kras in Dolenjsko, štajerska pogorja, Celovec z jezerom, osojski samostan (?), Ziljsko dolino do Tirolov (?), dalje benečanske gore, Oglej, Bovško dolino, Višarje, Belo peč (?), Rateče (?) in Dovje. V sestopu so zaznamovali pot, da bi jo prihodnje leto laglje našli.«

Iz tega opisa vidimo, da se je Orožen naslanjal samo na Richterja, prezrl pa je Hacqueta. Prav tako so storili Costa, Deschmann (Dežman), Radics in razen Kugyja še vsi drugi, ki so v nemščini pisali o zgodovini triglavske vzponov. Nobeden od njih pa ne pravi, da je Willonitzer »navduševal malone obupane« spremljevalce pod vrhom Triglava. Le kje je to izmišljotino pobral Orožen? — Ali se ni prav nič zavedal, da z njo samo blati že tako od tujcev zapostavljenega domačina? —

V zgodovini alpinizma najdemo nešteto takih in podobnih primerov omalovaževanja preprostega, neukega, zato pa poštenega in požrtvovalnega vodnika, na katerem je večkrat ležalo vse breme in vsa odgovornost za doseženi uspeh. V »gospodovo« slavo pa je bilo potrebno, da je zasluge požel sam, in če mu jih je bilo premalo, še grdo oklevetal svojega varuha in dobrotnika, ki ni imel

nobene možnosti, da bi javno razodel resnico. Posebnost našega primera je v tem, da mu pripada žalostni atribut prvenstva...

Brez pričevanja vodnikov si tudi ne moremo ustvariti dovolj zanesljive sodbe o prvem dokumentarnem pristopu na Triglavski vrh. Willonitzer jim ne da besede. Tudi Zoisu se ne vidi potrebno, da bi jih zaslíšal. Zavzetje vrha je bilo zanj postranskega pomena. Ali pa je Richter iz njegovih zapiskov porabil samo to, kar mu je prijalo. Tega ne bo mogoče nikdar dognati, kajti Zoisovih papirjev za Richterjem nihče ni več videl. Kdo ve, kam in kako so izginili? —

Edini, ki je še imel priložnost, izvedeti iz ust teh mož samih, kakšen je bil njihov delež na tistem velikem dogodku, je bil Valentin Vodnik. Če prej ne, vsaj takrat, ko ga je isti Matevž Kos vodil na Mali Triglav. Še lažje bi se bil pogovoril s svojim faranom Luko Korošcem, dokler je župnikoval na Koprivniku. Tako Kosu kakor Korošču so morale biti tudi po sedemnajstih letih še vse nadrobnosti v živem spominu. Nak, takih doživljajev človek ne more pozabiti do smrti, čeprav se morda ne zaveda vse veličine njihovega pomena. Večna škoda, da je Vodnik zamudil edinstveno priložnost, ki se mu je tako radodarno ponujala, samo njemu še in potem nikomur več. Predragocen dokument bi nam bil otel, nič manj dragocen od njegove ode Vršacu...

Tako smo zdaj po preteku skoraj dveh stoletij v nezavidljivem položaju človeka, ki potrpežljivo zbira daleč vsaksebi raztresene drobce, da bi iz njih sestavil veren lik svojega prepričanja in zavrgel nemarno spako, ki so mu jo podtaknili v zameno.

Če primerjamo Hacquetovo skopo beležko z Richterjevimi podatki o prvem dokumentarnem vzponu na Triglavski vrh, najdemo soglasje pravzaprav samo v letnici 1778. Ta torej drži! Vse ostalo si je več ali manj v nasprotju.

Hacquet navaja dva gamsja lovca, Richter pa dva rudarja in enega lovca. Ali so bile to iste osebe, je težko reči, ker jih Hacquet ne imenuje. Isto tako ne imenuje Willonitzerja naravnost, ampak ga označi le s svojim »bivšim učenecem«. Medtem ko Richter postavlja Willonitzerja na prvo mesto, stoji ta pri Hacquetu na zadnjem. Najbolj čudno pa je nesoglasje med inicialkami, ki naj bi jih bili vsekali v skale na vrhu. Richter navaja polna imena, Hacquet pa je naslednje leto (1779) našel samo začetnice: I. S. Z. H. L. K. L. K. Po Richterju bi morale stati sledeče črke: I. Z. H. S. W. N. R. K. K. *Kako to, da Hacquet ni našel inicialke W., to je oznake za Willonitzerja, če je bil ta glavni udeleženec odprave?* Če naj so črke služile za preverbo izvršenega pristopa, potem Willonitzer ni smel biti tako skromen, da bi ne pustil vsekati svoje inicialke...

V Richterjevem poročilu ni jasno, ali so šli drugi dan (25. avg.) vsi skupaj, torej tudi Willonitzer, na ogled za potjo, ali pa so šli samo vodniki in je Willonitzer ostal tega dne na Velem polju? Da se je zgodilo slednje, moramo sklepati po tem, ker ne izvemo nič drugega, kakor samo to, da so (kdo?) preiskali tri strani gore (verjetno le grebena, ki pada z Malega Triglava proti Velemu polju). Če bi bil Willonitzer zraven, bi lahko že ta dan zagledal vse tisto, kar pravi, da je z Zelenega plazu videl naslednjega dne.

Z Velega polja do Zelenega plazu, to je do Triglavskega ledenika resda takrat še ni bilo nobene nadelane poti. Vendar gorâ vajeni domačini niso imeli kaj početi ves ljubi dan samo na tej kratki razdalji. Če so se dovolj zgodaj odpravili na pot, bi se bili lahko že opoldne vrnili. In kako so hodili? Vsak zase ali skupaj? Po vsej priliki vsak zase, če so imeli nalogo, preiskati tri strani gore. Tako bi to najhitreje in z najmanjšim trudom opravili. Eden od njih je moral čez Ledine. In če je bil že tam, kaj ni mogoče, da je zlezal

(hote, ali nehote) še na Mali Triglav, od tam pa na vrh! Časa je imel dovolj na razpolago. Prav tako pa tudi ostala dva, ki sta jo z Velega polja mahnila proti Kredarici. Mar ni dajala take pobude še obljubljena nagrada? Če nobeden drug, *Luka Korošec je bil ta dan na glavnem vrhu*, le da Willonitzerju tega ni smel povedati, kajti ta čast je morala ostati prihranjena za — gospoda! Povedal pa je kasneje (1779) Hacquetu in tako je ta »brez use shele eniga dobizhka, inu bres neresnize« jasno in za vse čase zapisal:

»Luka Korošec je bil prvi, ki je stopil nanj (to je na vrh Triglava), menda od kar svet stoji.«²

Leta 1828 je bil na Triglavu geolog Franc pl. Rosthorn. V obširnem potopisu, ki ga je istega leta objavil v »Wiener Zeitschrift« (slov. prevod oskrbel Jos. Wester v PV 1928), navaja tudi imena vseh pristopnikov od Hacqueta dalje ter pripominja pod črto: »Ob der Wundarzt Lorenz Willonitzer, der als der erste Ersteiger des Terglou (1778) angegeben wird, wirklich den höchsten Gipfel erreichte, ist sehr zu bezweifeln« (*Da-li je ranocelnik Lovrenc Willonitzer, ki ga imajo za prvega pristopnika na Triglav (1778), zares dosegel najvišji vrh, je jako dvomljivo*). Škoda, da tega ni pojasnil z nobeno besedo. Natančno ob petdesetletnici Willonitzerjeve slave tak poper! Ne Willonitzerja ne njegovih spremljevalcev tačas ni bilo več na svetu. Morda tudi Zoisovih zapiskov ne. Ostalo je samo Hacquetovo in Richterjevo pisanje. Prvega Rosthorn tudi omenja, Richterja je gotovo poznal. Slednji mu ne bi mogel vzbuditi takega dvoma, pa tudi Hacquet ne. Kdo pa potem? Doslej si nihče ni belil glave ob tej Rosthornovi pripombi. Da bi jo tako ugleden mož meni nič tebi nič stresel iz rokava, tega ne bomo verjeli. Naposled tudi redakcija lista ne bi mogla dovoliti takega pavšalnega sumničenja, in to prav za jubilej, ki je v nemškem alpinističnem svetu že nekaj pomenil. Rosthorn je torej moral imeti gotovo opravičeno podlago za svojo sodbo. Kje jo je dobil? —

V Rosthornovi družbi najdemo tudi dva vodnika, o katerih nam pove, da »sta prav zanesljiva in ju more za to hojo vsakomur priporočati«. Imenuje ju Anton Köss (Kos) iz Jereke in Matija Kuraschütz (Korošec). Če vemo, da je bil prvi Matevžev sin, drugi pa vnuk Luke Korošča, nam bo kmalu vse jasno. Kateri oče ali ded ne bo svojemu sinu ali vnuku pripovedoval velikih doživljajev iz lastne preteklosti! Stari Luka in Matevž morda nista pomnila še kaj imenitnejšega od svoje prve poti na Triglav. Kdove kolikokrat sta v dolgih zimskih večerih in kadar koli je še nanesla priložnost, razlagala na dolgo in široko vsakomur, kdor ju je hotel poslušati, kako je bilo tistega leta... Kar je zamudil Vodnik, je izvedel Rosthorn. Nič zato, če nam tega ni v celoti napisal. Hvaležni smo mu že samo za tisto drobno pripombo, ki nas iznova potrjuje v prepričanju, da je Hacquet zapisal čisto resnico.

Luka Korošec, se je rodil malemu kmetu Tomažu in njegovi ženi Mini Korošec na Koprivniku hiš. št. 31 (sedaj 10) dne 16. oktobra 1747 in je

² V izvirniku stoji: »...wovon einer mit Namen Lucas Koroshez, der erste war, der ihn, vielleicht solange die Welt steht, bestieg...« Medtem ko je to za nas tako važno ugotovitev Debelakova v Kroniki Triglava (G. i. l., 1947, str. 220) pravilno prevedla, pa beremo v Lovšinovi knjigi »V Triglavu in v njegovi soseščini«, 1944, str. 99: »...eden od njiju Luka Korošec, menda (podčrtal pisec tega članka) prvi, ki je od početka sveta stopil na njegov vrh,« in v Westrovi monografiji »Baltazar Hacquet«, 1954, str. 43: »— eden njiju, z imenom Luka Korošec, je bil najbrž (podčrtal p. t. č.) prvi, ki je pristopil na vrh, odkar svet stoji —«. Ne enega ne drugega ne bom dolžil, da sta s tako postavljeno besedo »menda« odn. »najbrž« namenoma popačila smisel izvirnika. Errare humanum est... Pripomnil sem to le stvari na ljubo, da se ta usodna pogrška ne bi še kdaj ponovila.

tam tudi umrl v svojem 80. letu, dne 8. marca 1827. Ko je šla že molče mimo nas tik po dokončni osvoboditvi Triglava dvestoletnica rojstva tega znamenitega moža, pa bi se spodobilo, da mu letos, ob 130- obletnici njegove smrti postavimo na vrhu Triglava dostojno spominsko ploščo in tako izbrišemo težko krivico, ki mu je bila v delež vse do groba in do današnjih dni.

L I T E R A T U R A ,

kolikor je v članku nisem nadrobneje navedel:

A) domača:

Badjura Rudolf: Na Triglav, v kraljestvo Zlaforoga! Ljubljana 1913.

Badjura Rudolf: Jugoslovenske Alpe, Ljubljana 1922.

Kajzelj Mirko: Naš alpinizem, Ljubljana 1932.

Wester Josip: Hoja na Triglav pred sto leti (dr. Mihael Tušek), Pl. V. 1934.

Wester Josip: Baltazar Hacquet, prvi raziskovalec naših Alp, Ljubljana, 1954.

B) tuja:

Hacquet Balthasar: Oryctographia Carniolica oder Physikalische Erdbeschreibung des Herzogtums Krain, Istrien und zum Teil der benachbarten Länder, I—IV, Leipzig, 1778, 1781, 1784, 1789.

Costa Heinrich: Reiseerinnerungen aus Krain, Laibach, 1848.

Deschmann Karl: Die bisherigen Erforschungen des Triglav, Laibacher Ztg. 1868, 36, 37.

Kugy Julius: Fünf Jahrhunderte Triglav, 3. poglavje: Die ersten Ersteigungen des Triglav. Lorenz Willonitzer und Balthasar Hacquet, 1777—1782. 5. poglavje: Etwas über meine Reise auf den Triglou in Oberkrain, angefangen am 18. Sept. 1808 (Stanig), — 7. poglavje: Schilderung einer Ersteigung des Terglou in Oberkrain im Juli 1828 (Rosthorn).

Graz, 1938.

Radics Peter: Bergfahrten in Österreich einst und jetzt, Augsburg, 1888.

Radics Peter: Vom Triglav und dessen Besteigungen, Öst. Touristenzeitung, 1887.

Ljudje pod Goltmi

STANE TERČAK

Sončne samine

Ljudje pod Goltmi pravijo, da drže k njim vse poti iz Savinjske in Šaleške doline, pa še s koroške strani pridejo včasih k njim v vas. K njim pridemo iz trga Mozirja v debeli uri, če vzamemo dobro pot pod noge, po markirani poti. Kdor pa rad malo dalje pešači, izstopi že na železniški postaji Paška vas in jo mahne preko Gorenjskega klanca in Lepe njive ali po Ljubijskem grabnu, kjer si pri zadnjem še živečem suknarju Firberju lahko ogleda še edine vavhe v Sloveniji, kjer se je še do lanskega leta delalo pravo domače sukno, ki je bilo znano že precej več kakor sto let kot »mozirski lode« za ljudi pod Goltmi, pa še za gornjesavinjske hribovce. Še celo Korošci so radi zašli v to ozko sotesko, stisnjeno med Bele vode in Golte.

Torej smo si na jasnem, kje živijo ti ljudje, o katerih ne pišejo naši časniki, ne revije, še manj pa knjige, kakor je z žalostjo v srcu potožil narodopisni skupini napredni kmet Lovro Golčnik-Podstenšak.

Ljudje pod Goltmi so napredni Šmihelčani. To so hribovski kmetje sončnih samin, po katerih se razlivajo skoraj ves dan sončni žarki kakor zlato, od Radegunde nad Rečico tja preko najvišje ležeče kmetije Kebrovine, Jazbin, Goltnika, Verbuča, Hriberška in Konečnika do izvira Ljubije in soteske pod Belimi vodami.

Vse pobočje Golt je posejano z belimi hišicami in velikimi gospodarskimi poslopji, skrbno obdelanimi njivami, na katerih še v septembru valovi zlata pšenica in še vedno zeleni oves. Hiše pa oklepajo sadna drevesa, ki sta jim pri sajenju kumovala znana sadjarja Franc Praprotnik iz Mozirja in prvi šmihelski učitelj Miloš Levstik. Skoro pred vsako hišo pa se košati mogočna lipa.

Nad kmetijami v planini na Golteh pa šume košate smreke in vitki macesni svojo pesem in pomagajo skrbnim gospodarjem, da lažje preživljajo svoje številne družine. Pri šmihelskih gospodarjih ni nobena redkost v družini deset otrok. Ravno ta rodovitnost drži kmetije, da so se ohranile v teh težkih hribovskih predelih do današnjih dni. Delo, trdo delo v planini, na strmih njivah in velika ljubezen do planinskega sveta, to jih spremlja skozi življenje.

Na levi za Šmihelom se dviga nad navpičnimi skalami Sv. Križ, za Goltmi pa s svojim golim temenom Smrekovec, kjer so se v koči na Romi spletale prve partizanske vezi 1941 med narodnim herojem Mravljakom iz Šoštanja in prvimi aktivisti Zgornje Savinjske doline. V ozadju za Šmihelom se v podaljšku vlečejo Golte. Na skrajnem njihovem robu pa čepi kakor orlovsko gnezdo Mozirska koča.

Pod Belo pečjo se vije od Mozirske koče drobna steza tja proti Konjšci in Tirskim pečem. Stari Šmihelčan Potočnik na dolgo in široko pripoveduje, kako so pred sto leti ustrelili pod Belo pečjo zadnjega medveda s »špicasto kuglo«.

Pa se Šmihelčani radi postavijo! Na svoje ljudi, ki nekaj v svetu pomenijo, so nemalo ponosni. Največji njihov sin, ki zdaj zaradi bolezni nič več ne pride mednje, da bi se nagledal lepote planin, frat in cvetočega sadnega drevja in skromnosti svoje rojstne hiše tam Za hribom, je pesnik, pisatelj in prevajalec Vladimir Levstik. V Šmihelu je preživel svojo prvo mladost. Odšel je v svet, toda še ga spremlja na njegovi življenjski poti sončna šmihelska pokrajina.

O tej pokrajini, ki se je Levstiku tako globoko vtisnila v srce, pravi: »Blagoslovljena mati, ki si me rodila na tej zemlji!«

Kralj Matjaž zakoplje zlato podkev

Skoraj deset minut hoje po kolovozu, ki drži od Šmihela proti Mozirski koči, na sončni jasi s prekrasnim razgledom po vsej dolini, si je pred mnogimi leti postavil kmet Jesenik svojo domačijo. Lepšega mesta res ni mogel najti na vsem pogorju. Okoli domačije je svet raven, le del njiv proti mozirski strani je v malo položni legi. V ozadju je hrib posajen z macesni in smrekami. Ta hrib daje setvam varno zavetje, da bolje »plenjajo«. Le pozimi poje rezko pesem krivec, ki se pripodi preko jase tam od Pece, pa po soteski od Zaloke in Sv. Križa.

Na desni strani kolovoza vštric Jesenikove domačije štrli iz zemlje nad tri metre visok štor prastare lipe, ki je še sedaj tako obilen, da ga komaj objamejo štirji možje. Zimski vetrovi so to orjaško lipo oblomili, da se je posušila. Zob časa jo gloda, še nekaj let in tega spomina davne preteklosti ne bo več. Kaj skriva to nekdanje tako mogočno drevo?

Domača hči Rozika ve za zgodovino te lipe. Takole pravi:

»Bilo je pred davnimi, davnimi časi, ko je kraljeval tudi našim krajem kralj Matjaž. Vrsto let je zmagoval nad našim največjim sovražnikom Turkom, da ni mogel prodreti v naše kraje. Slednjič se je moral umakniti premočni turški vojski. S svojimi vojaki se je umaknil do Podgolt. Na Jesenikovi jasi se

ogled na šmihel

je ustavil, da bi zbral svojo vojsko. Turki pa so vztrajno rinili po kolovozih za njim. Od vseh strani je bila že njegova vojska obkoljena, le proti Goltem je bila še odprta pot. Preden se je s svojo vojsko umaknil proti Peci, je skočil s konja. S konjskega gobca je potegnil zlate brzde in zlato podkev z njegove noge. Na jasi ob kolovozu, kjer je zdaj Jesenikova domačija in najlepši razgled po dolini, so morali njegovi hlapci skopati globoko jamo. Vanjo je ukazal položiti zlate brzde in zlato podkev. Nad zakladom pa je zasadil lipo. Lipa je rasla in rasla stoletja in čuvala Matjažev zaklad. Dandanašnji je ostal le še lipov štor, ki nas spominja na spečega Kralja Matjaža pod Peco in njegovo vojsko.

Kdor bo našel ta zaklad pod lipo, bo srečen vse življenje.«

Rozika in njen mlajši bratec sta pod lipo kopala, da bi prišla do zaklada in bila vse življenje srečna, toda zaklada nista našla. Oče, ki ju je pri kopanju opazoval, jima je dejal: »Tamle kopljita,« pokazal jima je njivo, ki je razgrinjala planinskemu soncu svoja nedrija, »tamle je zakopan naš zaklad!«

Šmihelčani se zvesto drže tega napotka.

Naše »planine«

Za gospodarje podgoltskih samin so največje bogastvo poleg gozda njihove »planine«, ki se razprostirajo od Medvedjaka, Golt, Konečkih skal in Zaloke do Rome. Do nedavna so imeli šmihelski gospodarji poleg »planine« še vsak svojo loko, ki so jo kosili. Najlepše in najsočnejše planinske tratice so si ogradili za košnjo, da je živina, ki je poleti na planini, ni popasla. Nekatere loke so še danes ohranjene, kakor: Bercova, Šumečka, Kebrova, Rastočka, Potočka, Pleška itd. Planine in loke datirajo še iz grofovskih časov. Sedaj se vrši zagrizena borba med »planinami« in gozdovi. Gozdovi grizejo »planine« bolj in bolj, vsako leto se jih del zaraste. Gozd je močnejši v tej borbi, pa tudi gozdarji mu pomagajo, ker bi radi pogozdili te goličave.

Na vsaki »planini« je tudi »mlaka«, s katero je mnogo dela. »Planine« po Golteh so revne z vodo. Geološki sestav Golt je takšen, da skozi skladove pronica voda. Zato si šmihelski gospodarji pomagajo z »mlakami«. Zemljo v

naravnih usedlinah na »planini« stolčejo s posebnimi tolkači tako močno, da stolčena zemlja ne propušča vode. V zgodnji pomladi in ob deževju se v teh »mlakah« nabira voda za živino.

Živino pasejo na »planini« od 25. maja do 15. septembra. Sedaj so na Golteh že redki pastirji. Povečini so zdaj »planine« ograjene in hodijo domači od časa do časa pogledat, kako je z živino. V prejšnjih časih pa so bili pastirji stalno na »planini«.

Pastir je prišel to jutro, ko je gnal živino na »planine«, zgodaj k hiši. Ob šestih je bila živina že pripravljena na odhod. Za zajtrk je skuhala gospodinja povojene žgance. Ko so spustili živino na gorice, se je zbrala na dvorišču vsa družina. Gospodar je poškrupil živino z blagoslovljeno vodo. Nato je privezal najstarejšemu volu zvonec na vrat. Vol je moral biti že vsaj enkrat na planini, da bo čredi dober vodnik. Nikdar ne nosi zvonca krava, ker ji lahko zvonec mleko ogluši (da ji mleko prestane). Ko je ves ta obred opravljen, zatrobi pastir v pastirski rog, ki je napravljen iz volovskega roga. Pohod na »planine« se prične.

Hrano, ki jo dobi pastir, imenujejo »prefant«. Sem spada najpotrebnejša posoda, mast, moka in kruh. Pastir je dobil za zaslužek v prejšnjih časih dva najlepša ovna in vavhasto obleko (sukno, ki se je delalo v vavhah). Pastir je imel tudi poseben pašnik, na katerem je pasel jagnjeta, ki si jih je sam kupil. Prodajal jih je Korošcem, ki so prišli po kupčiji na »planino«.

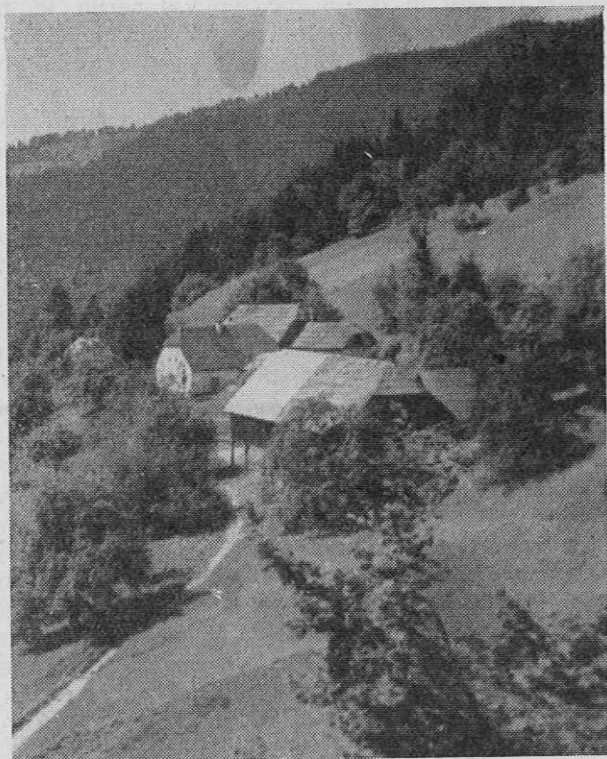
Na lokah kose sladko seno samo enkrat in to med 1. in 15. septembrom. V prejšnjih časih so seno nosili s »planine« v mrežah, sedaj ga vozijo. »Pebi« so tekmovali med seboj, kdo bo prinesel domov večjo mrežo. Mnogokrat so bile mreže težke do osemdeset kilogramov. Sedaj seno vozijo domov na garah ali »žlajfah«. Napravijo jih takole: pod pode pri vozu dajo dve rantī, da se vlečeta po tleh in zavirata vožnjo. Podi, ki so na rantah, so pritrjeni na sprednji del voza, v katerega so vpreženi voli.

Pastirjeva dolžnost je, da pokosi tratice po lokah. Pomagajo pa mu tudi domači, ki pridejo ta dan vsi praznični na »planino«. Dekleta pa seno suše. Ob košnji na »planini« jedo: hleb (bel kruh) in suho meso, ki ga zalivajo s tolkovcem (sadjevcem). Opoldne pa speče pastir masovnik, ki je na planini najimenitnejša jed. Masovnik pripravi pastir tako, da moko prežge na maslu in jo zalije z mlekom. Seveda te planinske jedi ne zna vsak dobro pripraviti.

Ko so mreže polne sena, ki jim pravijo »ovčice« na »žlajfah«, jih po kamnitih kolovozih speljejo v dolino. Na samini je planinska košnja vedno velik domač praznik. Domov pripeljejo najslajše seno. Vsa družina, ki je ostala doma, je v veselem pričakovanju. Kosce pričakuje pred hišo gospodinja ali odrasla hčerka z najboljšo pijačo, ki jo hiša premore. Takoj jim natoči, da se po naporni poti pošteno odžejajo. Prva naloga voznikov je, da spravijo prepoteno živino v hlev in seno na gumno. Ko delo opravijo, posedejo okoli mize v hiši (družinski sobi). Pripravljena je praznična večerja: suha juha z rezanci, povojeno svinjsko meso s hrenom, kuhan želodec, ki je po pogorju najbolj »obrajtana« jed. Gostija pri zadnji košnji se zavleče pozno v noč, posebno še, če je pri hiši harmonikar.

Pred odhodom koscev prinese domača hči na krožniku toliko šopkov, v katerih je roženkravt, rožmarin in nageljni, kolikor je bilo koscev na planini. Dekleta pripno ob slovesu šopke na prsi.

To noč se po kolovozih na pogorju še dolgo razlega ukanje razigranih fantov in zategli mehovi harmonikarja...

Kebrovina, najvišje ležeča kmetija

Stari običaji so še ostali

Vse pogorje in ljudje, ki žive tod okoli, so ena sama narodopisna posebnost. Letos je tukaj narodopisna skupina Mestnega muzeja v Celju proučevala njihovo življenje in delo. Kaj je lepšega kakor pogovor s človekom, dobrim in pristrčnim kakor kos domačega zmesnega kruha, pečenega v kmečki peči, s človekom, ki je tako blizu naravi! Ti ljudje so polni žlahtne vsebine in globoke ljudske modrosti. Včasih se zde nerodni, toda znajo napraviti vse in prekašajo po spretnosti, domislicah in čustvovanju dolince. Mnogokrat hodimo planinci mimo njih z zaprtim srcem. Pozabljenju bi lahko rešili marsikatero drobtino tega dragocenega blaga. Tudi te samine so se vključile v današnji čas in na vrata njihovih domačij že krepko trka nova moderna doba.

V nekaj letih bodo na teh prisojnih bregovih ljudski običaji in šege utonili v pozabo. Najlepši njihovi zabavi sta jajčevka in svečarija. Polni sta narodopisnih posebnosti. Ljudje pod Goltmi ne prirejajo balov kakor hribovci samin v pogorjih ostale Zgornje Savinjske doline.

Zvečer pred Florjanom, gasilskim patronom, gredo šmihelski fantje po kmetijah pobirat jajca. Jajca pobirajo lahko samo tisti fantje, ki so že toliko stari, da lahko hodijo klicat dekleta. To so »pobi«.

S pobiranjem jajc prično fantje šele takrat, ko gre družina spat. Zbero se v več skupin, da v tej noči pobere jajca po vseh saminah, ki so raztresene po pogorju. Gospodar mora pustiti vežna vrata odprta. Če so vežna vrata zaklenjena, fantje močno ropotajo po vratih. Če jih gospodar tudi sedaj ne odpre, jih fantje vržejo s tečajev in napravijo v hiši »žehto«. V hiši poiščejo

čeber ali kad in v njo zmečejo vse perilo, ki ga najdejo. Perilo posujejo s pepelom, nanj pa nalijejo vode. V kad pomečejo tudi vso kuhinjsko posodo, na vrh pa vtaknejo burklje. Taka »žehta« je za hišo največja sramota, o kateri se še dolgo govori po vsem pogorju.

Skupina, ki zbira jajca, šteje do pet fantov, svetijo si z borovimi treskami. Vsak ima cekar, kamor spravlja jajca. Takoj gredo v kuhinjo, kjer so skrita jajca. Najprej začno iskati na ognjišču. Tam morajo biti šibe božjega lesa od cvetnonedeljskega snopa. Jajca skrijejo domača dekleta, če teh ni, pa sama gospodinja. Ko fantje jajca najdejo, jih spravijo v cekarje, na ognjišču pa napravijo križec iz božjega lesa in tiho odidejo. Vežna vrata ostanejo odprta. V primeru, da pride še druga skupina fantov, pogleda na ognjišče. Če je tam križec, takoj odide, ker ve, da so jajca pobrali že njihovi predhodniki.

Prvo ali drugo nedeljo po Florjanovem prirede fantje domačo zabavo, ki ji pravijo jajčevka. Vršijo se navadno pri premožnem kmetu, ki ima »prostrano« hišo (družinsko sobo), da se lahko pošteno zavrte. Na jajčevko pridejo »pobi in dečle« iz vse fare. Godca — harmonikarja si naprosijo že prej. Jajčevka traja vso noč. Na zabavo so vabljeni tudi sosedje. Zabava se prične navadno ob dveh ali treh popoldne. Kuha gospodinja, včasih pa dobe kuharico. Ko pridejo prvi povabljeni, je na mizi že čaj in potica. Nato prineso »šnite«, trdo kuhana jajca in jabolčnik. Plešejo vso noč. Najstarejši fant skrbi za hišni red. Jajčevke se lahko udeleže samo fantje in dekleta iz domače fare. Dekleta ne gredo sama, na zabavo jih peljejo fantje.

Še bolj slovesno kakor jajčevko obhajajo svečarijo. V Šmihelu pravijo: »Nobena ohcet ni tako lušna kakor svečarija.« Tudi svečarija se kakor jajčevka deli na dve opravili. Najprej nabirajo denar, prejo in žito za cerkveno svečavo, temu sledi domača zabava, ki jo prirede svečarji.

Svečarijo praznujejo prvo nedeljo po svečnici in to vsako leto pri drugem kmetu. Že med letom se pogovori cerkveni ključar s kmetom, kjer bo zabava. Če je kmet manj premožen ali če ga je to leto zadela kaka gospodarska nesreča, potem ga izpuste in priredi zabavo njegov sosed.

Ključar naprosi fante svečarje, da pripeljejo dekleta, ki so »kranceljale« na lepo nedeljo. Ta zabava je plačilo za njihovo delo. V Šmihelu je bilo v prejšnjih časih določenih za krancljanje dvanajst deklet, sedaj pa jih je deset. Na zabavo povabijo še druga dekleta. V Šmihelu povabijo okoli dvajset mladencek.

Fantje — svečarji gredo ta dan vabit dekleta. Te jih že pričakujejo praznično oblečene in gredo z njimi. Ko pridejo do hiše, kjer je svečarija, jim zaigra godec dobrodošlico. Zabava se prične navadno ob dveh popoldne.

Glavna kuharica je gospodinja, dobe pa še več pomočnic. Ko pridejo svečarji z dekleti v hišo, je miza že pogrnjena in na njej narezana pogača in vino ali jabolčnik.

Ko posedejo za mizo, jedo prvo juho z rezanci, ki se mora opihati kakor na ohceti (dokler se juha na krožnikih ne ohladi, plešejo). Plešejo vsi. To je prvi ples. Nato prineso na mizo govedino, krompir in kuhan hren, svinjsko pečenko, pečene kokoši s solato, nato brusnice, suho meso s hrenom, krofe, vlečeno potico in čaj. Miza mora biti tako obložena, da ni jedi več kam postaviti. Nobena gospodinja noče slabše pripraviti svečarije, kot je bila prejšnja pri sosedu.

Stroške za svečarije nosi kmetija, kjer se vrši zabava.

Plešejo vso noč, včasih pa še naslednji dan. Povsod zakoljejo mlado govedo. V prejšnjih časih so kupili tudi do pet veder vina (vedro 56 l).

Na planini

Najimenoitnejša svečarija se je bila vršila pred leti pri najimovitejšem kmetu Konečniku. Trajala je dva dni. Zaklali so kar pitanega vola.

Na takih zabavah se razživi v razigranem veselju vse pogorje. Ples, petje in šale se vrste. Tukaj se do dobra spoznajo in pogovore fantje in dekleta — bodoči gospodarji in gospodinje. Tesne vezi se spletajo in ob letu je že marsikje nova gospodinja. Čas teče, z njim delo, tegobe in veselje na pogorju.

Pridne roke — veselo srce

Šmihelski gospodarji so najpridnejši in najnaprednejši daleč na okoli. Gozdovi, živina in pridne roke režejo kruh številnim družinam. Njive same ne morejo preživeti samini, četudi šteje Šmihel le okoli štiri sto prebivalcev.

Pred vojno so njihovi voli sloveli daleč naokoli. Takih kupcev ni manjkalo, ki so radi priložili nekaj goldinarjev pri pitanem volu, ki je nosil »hlače«. Pitano živino so kupci in mešetarji odpeljali preko Gornjega grada na Kranjsko. Celo Tržačani so imeli skomine po šmihelskih pitancih. Pred vojno so gojili marijadvorsko govedo, ki pa je propadlo zaradi pomanjkanja dobrih plemenjakov. Sedaj se uveljavlja montafonsko govedo, posebni uspehi pa se še niso pokazali. Ker mleka ne morejo redno prodajati, rede le toliko krav, kolikor potrebujejo mleka. Zato rede največ vole, ki so nekaj let tudi vprežna živina.

Najbolj boleča točka Šmihelčanov je cesta. Tu jih najbolj čevelj žuli, kakor trde. Šmihel je pokrajina kolovozov. Skoro neverjetno se sliši, da ceste sploh nimajo. Kolovozi drže v Mozirje, pa v Ljubijo in tja pod Tirskimi pečmi v Radmirje, Ljubno in Rastke. Letos so si ljudje oddahnili. Začelo se je! Trasa za cesto iz Mozirja tja do podvznožja Mozirske koče je že zakoličena. Cesta bo dolga nad dvanajst kilometrov. Ko bo zgotovljena, se bo šmihelskim gospodarjem odvalil velik kamen od srca.

Šmihelčani imajo tudi svojo zadrugo, ki se je tesno oklepajo. So edinstven primer v Sloveniji: vsi kmetje so njeni člani. Imajo tudi okoli petdeset mladih, marljivih zadrušnikov.

V gozdovih po Golteh ne poje zdaj kar naprej drvarska sekira. Pravijo, da se bolj poredko oglašja. Le drvar Franc iz Radegunde ima še vedno delo. Povečini opravijo zdaj sečnjo kar sami gospodarji ob pomoči mladih krepkih sinov.

Tam gori nad Verbučevo planino posekuje smreke Radegunški Franc, da škrope iveri daleč naokoli. Pri takem delu smo ga dobili. Ko smo se podili po planini, smo izgubili sled poti. Pa smo poklicali neutrudnega sekača. Na naš klic je sekira utihnila in zaslišal se je njegov krepki: »Jo-de«.

Ko je prišel k nam, smo posedli. O sečnji ni kaj prida povedal, jezik se mu je razvezal šele pri lovu. Franc je bil lovec z dušo in telesom. Vso divjad od velikega in malega petelina pa do gozdnega jereba, srn, gamsov, jelenov in divjih svinj — vse to je njegov svet. Pa so postala pljuča slaba in noge težke in Franc je moral spreči. Toda še vedno je lovska strast v njem. Za vse gamse po Mozirskih ve, kje se pasejo, kje noče in kako velike so črede. Ko nas je spremljal s planine po Verbučevem skalnatem kolovozu, nas je peljal še v jagode. Vsa rdeča jih je bila planina. »Poglejte,« je dejal »pa se jih napa-site!« Nato je pokazal z roko v skalovje, ki je ob sončnem zatonu v temni sivini strmelo v nas, redko poraščeno z osamelimi v rasti zaostalimi smrekami: »Tamle jih je osem, vsak dan jih gledam pasóče se po strmini. Eh, gamsi!« Oko se mu je zameglilo. Utihsnil je za trenutek, prišli so spomini. »Pa tamle za Goltmi v Konečkih skalah, pa v Zaloki in Tirskih pečeh jih imamo. Nad štirideset se jih pase.«

Franc je eden zadnjih velikih lovcev v Podgolteh. Šmihelski gospodarji niso lovci. Drže se pregovora: Lov spravi gospodarja na beraško palico.

Ko gledaš iz doline v temnih nočeh na pogorje, ti z vsake samine migetajo drobne lučke — elektrika.

Že pred vojno so gojili Šmihelčani željo, da dobe elektriko. Njihove želje so se izpolnile šele po vojni. Dne 5. oktobra 1952 so se sestali šmihelski gospodarji v osnovni šoli. Pridružili so se jim še zastopniki Planinskega društva, zastopniki okraja in občine Mozirje. Elektrifikacijski odbor, ki mu je načeloval domačin Lovro Goličnik, si je krepko pljunil v žuljave roke. V kratkem času so zgradili glavno transformatorsko postajo v Lepi njivi in pet pomožnih postaj na drogovi. Stroški elektrifikacije znašajo že okoli 40 000 000 dinarjev, vendar še ni elektrificirano vse pogorje. Za sto osemdeset interesentov je to ogromno breme.

Planinsko društvo jim je priskočilo krepko na pomoč in dalo na razpolago 3 000 000 dinarjev. Vedno pa jim nudi tudi vso moralno podporo in potrebne nasvete. Ni čudno, če so med šmihelskimi gospodarji in Planinskim društvom tople in pristrčne vezi kakor malo kje.

Po mnogih kmetijah že brne motorji, ki nadomeščajo desetine žuljavih rok. Na pogorju se obeta lažje življenje. To je pesem napredka, ki jim ga je prinesla današnja družbena stvarnost.

Pa še nekaj! Ni skrivnost, je pa za napredne Šmihelčane značilna: razen treh kmetij imajo vse radijske aparate. Dnevne in gospodarske novice, vreme, pa fante na vasi in razne druge okrogle in poskočne poslušajo staro in mlado, samo če utegnejo in jih delo preveč ne tlači.

Redki so kraji in še redkejši ljudje, ki bi tako čustveno peli kakor Šmihelčani. Pesmi jim prihajajo iz srca in izražajo ono notranje čustvo, ki ima svoje korenine v ljudeh samih in pokrajini. Za nje je pesem prava duševna potreba: Ljudje pod Goltmi pojejo v veselju in žalosti, pri delu in svojih običajih, pesem je njihovo plačilo za vse samevanje. V Šmihelu je eden najboljših podeželskih pevskih zborov. Njihov pevovodja je tov. Ivan Acman, ki je tudi sam komponist. Z njegovim delom je tesno povezan velik del kulturnega življenja na pogorju. Vodi mešan in moški zbor. Oba zbora sta imela že vrsto uspelih

Verbučevina na sliki

nastopov širom po Savinjski dolini. Zbora sta nastopila tudi že v Radiu Ljubljana in Celju.

Do poldrugo uro daleč hodijo pevci na pevske vaje tudi po dvakrat na teden. Sami mladi disciplinirani pevci so to. Le nekaj tare pevovodjo: kakor hitro se kdo iz zbora poroči, navadno izostane in kmalu morajo dobiti zanj zamenjo.

V tesni povezanosti s pevskim zborom se razvija tudi kulturno-prosvetno življenje. V prosvetnem društvu Rovtar, ki ga vodi šolska upraviteljica Šuligojeva, je združeno mlado in staro. Rovtar skrbi za kulturno pašo in razvedrilo. Od časa do časa spremene majhno učno sobo v šoli v gledališko dvorano. Šola je žarišče prosvetnega dela. Ne samo otroci, tudi odrasli — njihovi starši prihajajo po poldrugo uro daleč na prireditve Rovtarja. Seveda so pri kulturnem delu v planinskem svetu velike težave. Tudi pomoči iz nižine bi bilo treba.

Šmihelčani se bore za svobodo

Šmihelčani so ponosni ljudje, ki ljubijo svobodo, in so trdno zakoreninjeni na svojih saminah. Zato je tudi povsem razumljivo, da je v Zgornji Savinjski dolini poleg Mozirja pognalo seme Osvobodilne fronte najprej pri njih.

Prvi organizatorji osvobodilnega gibanja pod Goltmi so bili posestnik Lovro Goličnik (Jesenik), Ivan Acman (Ramšak), Pavel Rosoničnik, njegov brat Marko in rejenec Tonče Olet. Dne 20. oktobra 1941 zvečer so ustanovili odbor OF. Bilo je pri Jeseniku. Pri ustanovitvi je bil navzoč znani mozirski aktivist živinozdravnik dr. Koren.

Še isto noč so prišli h Goličniku (Jeseniku) prvič partizani in to eden prvih organizatorjev osvobodilnega gibanja v Savinjski dolini Jože Letonja-Kmet, Dušan Miklavec, Vili Reberšak-Čuk iz Zagloba.

Dne 6. novembra 1941 se je I. štajerski bataljon vrnil z Brežiškega pohoda nazaj v Griže. Semkaj je komandant bataljona narodni heroj France Rozman-Stane, zaradi hude zime in nezadostne tehnične opreme, poslal borce na preži-

movanje. I. Štajerski bataljon, ki je štel po vrnitvi okoli 60 borcev, je odšel v sedem prezimovališč. Največje je bilo pri kmetu Vurinku v Paških vrhovih. Nekaj teh borcev se je v decembru premaknilo v Šmihel. Taborišče so si napravili v gozdu blizu Jesenikove kmetije. K Jeseniku sta hodila po hrano partizana Vili Reberšak-Čuk in Zagloba.

Po napadu na trg Ljubno spomladi 1942 se je glavnina borcev umaknila proti Šmihelu. Bili so v gozdu blizu Jesenikove domačije pet dni. Za hrano so jim skrbeli domačini.

Pri Rosoničniku nad Jazbinami je bilo tudi prvo partizansko skladišče in delavnica za popravilo orožja. Rosoničnikov stric Marko in rejenec Tonček Olet sta partizanom popravljala orožje. V tem času sta se prvemu odboru Osvobodilne fronte priključila še kmeta Konečnik in Verbuč.

V začetku junija 1942 so po izdaji orožnika Suppeja aretirali v Mozirju živinozdravnika dr. Korena in Franceta Lekšeta, nekaj dni kasneje pa še Šmihelčane Goličnika, Acmana, Rosoničnika, Rosoničnikovega brata Marka in Tončka Oleta. Dne 22. julija 1942 so bili vsi ustreljeni v Starem piskru kot talci. Šmihelčani so bili možje — pravi gorniki. Izdali niso nikogar. Protirevolucionarnega dela proti okupatorju niso zanimali, ampak so možato povedali, da je njihova dolžnost — boriti se za svobodo in zemljo.

Ohranilo se je poslovilno pismo, ki ga je napisal Ivan Acman (Ramšak). Takih klasičnih primerov moštosti, odkritosti in ljubezni do svojega naroda ne najdemo v ostalih poslovilnih pismih. To pismo bo še poznim rodovom služilo za vzgled velike domovinske ljubezni. Brez dvoma je, da bi tak biser s tako žlahtno vsebino težko našli tudi med internacionalno zbirko poslovilnih pisem, ki so bila izdana pred leti.

V pismu piše svoji ženi in leto dni staremu sinčku Ivančku s trdo žuljavo roko kmet izpod Golt, ki v najtežji uri svojega življenja ni pozabil sončnih samin z najdražjimi in svojega naroda:

»Moja želja je, da postane Ivanček gospodar, četudi vem, da bosta oba preganjana. Odpustita torej svojemu očetu, ki je kot zaveden Slovenec branil pravico svojega naroda in s tem Vaju spravil v tako težko usodo...«

Prve organizatorje osvobodilnega gibanja je požrl Stari pisker. Toda seme narodnega odpora je tudi pod Goltmi vskalilo. Delo so nadaljevali. Eden najaktivnejših je bil Grega Verbuč-Jurček.

Kakšna je bila povezava med partizani in Šmihelčani, opisuje partizan Štrigl-Žuti: »Zjutraj 8. decembra 1942 smo krenili s Pohorja, ker smo dobili nalogo, da dvignemo skrito orožje in municijo v Zgornji Savinjski dolini. Naša pot nas je vodila preko Šmiklavža v Mislinjski dolini — Zarazborja — Belih vod do Šmihela. Pri Jurčkovem (Verbučevem) pastirskem stanu na Golteh smo se razšli. Tam je bila tudi naša javka. Janez, Dušan in jaz smo nato v prvem mraku krenili proti Šmihelu k našemu staremu zaupniku kmetu Gregu Verbuču-Jurčku. Verbuč je sprejemal naše borce že pozimi l. 1941 in je poznal skoraj polovico starih partizanov, zlasti Savinjčanov. Tokrat nas je Jurček še posebno toplo sprejel, ko smo z dogovorjenim znamenjem potrkali na okno njegove kamre. Postregel nam je z jedačo in pijačo ter najnovejšimi novicami o stanju okupatorskih postaj v dolini.«

Dne 6. januarja 1943 se je bil v Slatinah v občini Šmartno ob Paki na Kumrovem kozolcu boj med aktivisti Elo Ulrih, Letonjo-Ateno, Ivanom Mogujem-Markom in Ivanom Štriglom-Žutim ter nemško policijo. Po borbi so se aktivisti s kozolca srečno umaknili in se na umiku razkropili. Atena in Žuti

sta bila ranjena. Po debelem snegu so se vsak zase bos prebijali v Šmihel. Vsi so se zbrali na javki pri Gregu Verbuču-Jurčku.

Partizan Žuti pravi: »Do Jurčka v Šmihelu sem hodil po borbi v Slatinah bos po debelem snegu ves dan. Kakor hitro se je začelo mračiti, sem se začel prebijati iz Šmihela proti Jurčkovi domačiji. Jurček je imel na obisku neke sorodnike, zato nisem mogel v hišo. Stisnil sem se za hlev in ko je prišel Jurček iz hiše in šel v klet po pijačo, sem ga tiho poklical. Prišel je takoj k meni in se zanimal zame, Ateno in Marka. Ko sem mu razložil naše težko stanje, je takoj odpravil sorodnike domov, mene pa v toplo hišo. Vso noč sva oba z Jurčkom prečela v kuhinji, njegov pastir pa je vso noč stražil pred hišo. Naslednje jutro se je odpravil Jurček poizvedovat v Mozirje, kaj se je zgodilo z Ateno in Markom...«

»Naslednjo noč je zopet potrkalo na Jurčkovo okno. Prišel je Marko. Dan nato se je za nami po pogorju pričela nemška hajka. Jurček naju je pravočasno obvestil in napotil v svojo pastirsko stajo na Golteh. Po dveh dneh, ko je nemška hajka minila, naju je zgodaj zbudil glas kraguljčkov na saneh. Jurček in njegov pastir sta k nama pripeljala ranjeno Ateno, ki se je prebijala do njega iz Slatin dve noči in en dan.«

Kaj vse bi lahko povedali ljudje pod Goltmi o teh težkih dneh! Koliko je še dogodkov, kjer so ti dobri hribovci rešili dragocena partizanska življenja. Najbrž ne bodo ti dogodki nikdar zapisani. Ljudje pod Goltmi so preskromni...

Po prihodu XIV. udarne divizije v februarju 1944 je nastala na Štajerskem težka doba. Divizija je imela kopo ranjenih in ozebljih borcev, vendar bolnišnic takrat na Štajerskem še ni bilo. Spomladi so jih borci pričeli graditi. Tudi na šmihelski strani pod Konjšco so preuredili aktivisti drvarsko bajto v zasilno bolnišnico. V njej sta se med ostalimi borci zdravili tudi članici kulturne ekipe XIV. udarne divizije partizanki Vera Hreščakova por. Bebler in Marta Pavlin por. Šmidova-Brina.

Na tem terenu je bila po prihodu divizije ves čas vojaška kurirska stanica. V začetku je bila v bližini Bele peči, kasneje pa na Golteh.

Pogorje je bilo od poletja do decembrske nemške ofenzive 1944 osvobojeno ozemlje. Tudi tukaj je bilo organizirano partizansko šolstvo.

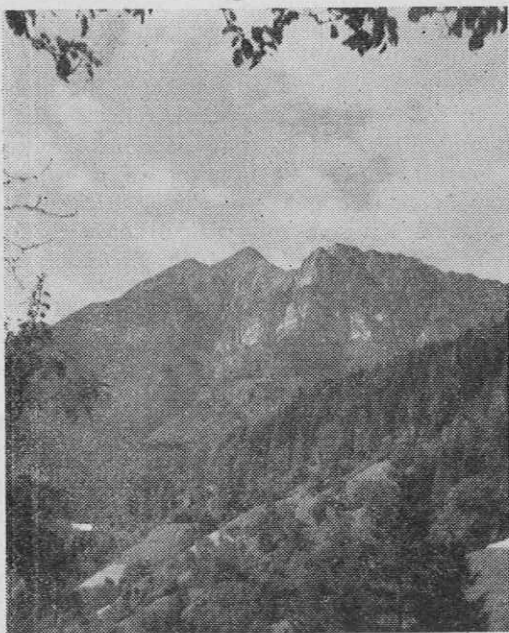
V pozni jeseni 1944 se je v Šmihelu ustanovila vojaška tehnika V T 1/3. Iz nje se je v zimi 1944/45 razvila partizanska bolnišnica. Za hrano in obveščanje so v glavnem skrbeli domačini.

Šmihel je bila res prava partizanska vasica. Prvi borci in borci XIV. udarne divizije so se tolikokrat in tako radi ustavljali na teh sončnih saminah. Kdo izmed nas se ne spomni teh požrtvovalnih ljudi. Skoro vsak osebno pozna Verbuča-Jurčka, ki je na našem pohodu, ko nas je zagledal vse onemogle pred hišo, snel s kljuke ključ in nam dejal: »Pobi, kar v kevder, pa na pipo z njim, da si privežete duše, ki že kar lezejo iz vas!«

Kdo bi se ne spomnil še po dvanajstih letih te govorice, ki je donela v onem strupeno mrzlem februarjem jutru kakor najlepša godba. Pa ni bil sam! Takih gospodarjev je bilo po pogorju še mnogo. Čudno se človeku zdi, kako je mogoče, da smo te srčno dobre ljudi kar nekam pozabili...

To je zemlja planinskih pašnikov in temnih gozdov, zemlja starih šeg in navad, zemlja našega dobrega človeka, ki ima najmehkejšo govorico, zemlja zavednih šmihelskih gospodarjev, ki je ostala čisto naša tudi v najtežjih dneh.

Ljudje pod Goltmi, pozdravljeni!

Črna prst — s Petrovega brda

Foto Alojz Pavšič, Gorica

LUDVIK ZORZUT

Od prsti Črne — v sive Krne

Planinstvu čaše ne razbijem,
ne vržem med črepinje,
planinstva slastno se napijem,
obhodil stare bom stopinje.

I. Na Črni prsti

Je prst črna, je zemlja rahla, ko v njo grebemo, je krn siv, njegova družica krnica apnenasta, kamenčasta, skriljava, ko ju krušimo, krešemo, a nad prstjo, nad krni in krnicami so čisti zrakovi, so jasne višave, ki lijejo jutranje in večerne zarje, zablisejo v oblaku, udarjajo v gromu, se prečistijo v azuru, napojijo v melodijah med nebom in zemljo in sipljejo, sipljejo zlato na te vrhove. V poletu prividov in duha zajemamo to nedosežno občestvo — z vrhov.

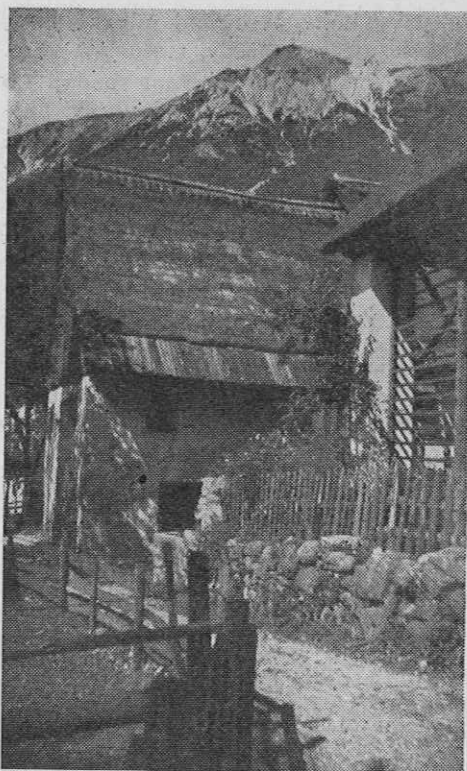
Na Črni prsti, na tej častitljivi gori meja, planinskih načrtov in spominov, na gori vzorov in bojov goriških študentov, na počivalu starešin, na razpotju pismarjev, prerokov rišemo sedanost s preteklostjo, vzravnavamo razpoke nazorov, načel, pomirjamo živce partikularizma, provincializma, v čudoviti cvetani pokrepčani, v goriškem obzorju sproščeni, zremo k svetlobi, ki z njo ugašamo — k zapadnemu soncu. Preden zatone, bi radi nekaj izpovedali.

Pred šestdesetimi leti je rajda vrhov od Črne prsti v Raskovec, Rodico, Šijo, Vogel, Škrbino, Podrto goro, Kuk, Bogatin v tihem pričakovanju zasluhtila, da ji od morja do Soče, od juga vejejo prijetne sapice živahnega, še nedognanega toka, ki mu mi kulturniki pravimo planinstvo. Iz Tolmina se je naravni izliv najčistejšega planinstva sprostil in zajel Gornje Posočje v Trenti, v Kaninu, Stolu, Matajurju, Krnu, Baško dolino, v Javorniku, Poreznu, Kolovrat v Ježi, Kuku, Banjško planoto, Trnovski gozd v Mrzovcu, Poldanevcu, Golakih, Čavnu, Kuclju in je segel do Gorice. Pred šestdesetimi leti. Toda tudi goriško planinstvo je starejše v gorohodcih, samogornikih, poprej še v pastirjih, koscih, drvarjih, divjih lovcih, lovskih čuvajih, gorskih vodnikih, rudarjih. Pred šestdesetimi leti je že društvena misel povezala planince, ki se izven svojih poklicev izživljajo telesno in duhovno v prosti naravi. Ni torej še dolgo od tega vpisanega, registriranega rojstva v planinski matici, je pa goriško živo dete zraslo v lahkokrilega mladeniča, ki je obhodil vse tolminske,

trnovske vrhove, kolovrate, stole, kobiljne glave, kuke, škrbine, kaninske pode, trentarske zlatorogove steze, ko ni bilo še železnic, avtobusov, motorjev, vesp.

Razmišljanje v veličastnem molku preseče brlzig globoko tam spodaj. Po Baški grapi sopiha železniški stroj, za seboj vlači vagone težkih tovorov, najbrž v tranzitu med Trstom in Celovcem; od Grahovega, Hude južne do Podbrda so hudi klanci, v Podbrdu se oddahne, napije vode, potem zavije in izgine v Bohinjskem predoru. Bohinjska železnica! Ali ni praznovala lani svoj zlati jubilej, ali ni stekla pred 50 leti? Da, v slovesni dan 19. julija 1906 so jo izročili prometu. S slovenskimi zastavami je prihitelo radostno ljudstvo k njeni progi: župani, učitelji, šolska mladina, belo oblečene deklice, narodne noše, gasilci, predstavniki čitalnic, društva, pevski zbori, sokoli, veterani, škofje, duhovniki. Nadvojvoda Franc Ferdinand jo je odprl, z njim cesarski namestniki, deželni in okrajni glavarji, poslanci, generali — vsi v visoki paradi! Nadvojvoda je odgovarjal v slovenskem jeziku. Trobojnice so plapolale na postajah, mostovih, trgih, vaseh. Pod solkanskim mostom (v velikanskem loku 85 m) je priplul splav s slovenskimi simboli. Tolminci so zapeli: Slovenski svet, ti si krasan! — V drugi polovici prejšnjega stoletja so tekmovala železnice. Iz Ljubljane v Trst je speljala 20. VI. 1857, na Gorenjsko do Trbiža 1868—1870, iz Trbiža oziroma iz Pontebe v Videm (Udine) 11. XI. 1879, v tistih letih 17. XI. 1869 so odprli Sueški prekop, svetovna trgovina je iskala daljna pota, Avstrija smer sever—jug, Alpe—morje, Dunaj—Trst. Kod najbliže? Predel, Mangrt, Bohinj, od Škofje Loke čez Kras? Lokalna železnica Herpelje—Trst je obratovala že od 6. VII. 1887. Predelski projekt je bil najresnejši, bližina pontebške ga je oddaljevala, v letih 1897—1900 je drž. zbor izvojeval bohinjsko, vlada je potrdila alpsko železnico: Visoke Ture, Celovec — Karavanke — Bohinj — Gorica (čez Predel je ostala le cesarska cesta). Soča Goriška je majčkeno zamerila Savi Bohinjki, ravno tako Idrijcem, ni pa najmanjša sестrica pohlevna Vipava, saj ji je zapihal vipavski vlak od Gorice do Ajdovščine že 1. oktobra 1902. — Bohinjska železnica — naš najvišji planinski pozdrav! Tehnično čudo si nam, mogočna v svoji gradnji, trdnjavska v mostovih, predorih, viaduktih, v stavbah. V Karavanškem in Bohinjskem predoru si zrušila dva zidova, dve pregraji in si spojila koroške, kranjske in goriške Slovence. Od Jesenic do Gorice meriš 89 km s 27 predori in 38 mostovi, od Gorice do Trsta meriš 52 km s 16 predori in 12 mostovi, od Jesenic do Trsta voziš 22,50 km pod zemljo, 3,224 km po mostovih. Odprla si nam najslikovitejše alpske predele slovenske zemlje pod belimi snežniki, ob jezerih, slapovih, bistrih vodah, temnih gozdovih, prepadih, v soteskah. Vemo, da je tvoja tehnika morala ukrotiti najbolj divjo prirodo, zlasti Bača ti je delala preglavice, zato še danes — slišite — kako težko hrope ob njej orjaški stroj. Res, dala si mnogo zaslužiti delavcem vseh evropskih narodnosti, plačevala si jih v zlatih cekinih, terjala pa si marsikatero življenje. Slovenski planinci ti pojemo vzvišeno odo kakor bistri Soči: »tvoj tek je živ in lehak kot hod deklet s planine...« Kaj bi ne: zjutraj se kopljemo v snegu, popoldne v morju, zjutraj si natrgamo planik, murk, sleča, encijana, zvečer se hladimo pod cedrami, lovorom, smokvami, v soboto popoldne se odpravimo na Triglav, v ponedeljek zjutraj smo spočiti v uradu, v šoli. Prednost imaš pred predelsko, če ima kdaj steči. Bohinjska železnica — s tega blagoslovljenega vrha Črne prsti, pod katero, v skritem osrčju, vežeš Kranjce in Primorce — tebi danes naša misel, priznanje in čestitke! Tvoj pisk — naš vrisk!

V zadoščenje nam je ta počastitev. Pri tem pa nam uhajajo misli v tiste polpretekle čase, ko še ni bilo železnice, avtobusa po dolini in grapi? Bohinjci so vozili po Soteski do Lesc, Radovljice, v trg, semenj, na glavarstvo. Prirodo-

Rut — vaška idila

Foto Alojz Pavšič
Stržišče — vaška idila

slovci, raziskovalci, triglavski pristopniki so se morali pripeljati na kolesljih, kočijah ali na trdnih kmetskih vozovih v Bohinj. Prešeren in Čop sta si zrahljala kosti gotovo na trdi lojtrnici, ko sta l. 1832 šla na izlet k slapu Savice. In med Bohinjem in Podbrdom, ali so samo divji lovci lezli v skale in čeri in so se le planšarji podili za drobnico za Liscem, na Suhi? V bohinjskih fužinah so si krepki možje naložili silna bremena samih žeblicev in jih na hrbtu prenesli čez Baško sedlo (1281 m), v Podbrdo, od tu morda z vozom do Tolmina, do Gorice na trg. Po isti poti so se vračali naloženi z drugim blagom, najraje z vinom. Podbrčani so tudi tovorili. Čez ta prelaz so gonili večkrat živino, bodisi da so jo izmenjali ali oddajali, zato so nemški naseljenci v tem predelu nazvali ta prehod »Rindloch« (goveja luknja). Največ so prignali bohinjske živine. Cesto po baški grapi so zgradili šele v letih 1882—1884, ko so že pričeli delovati cestni odbori v Gorici. Poprej so kmetski hribovci, graparji vozili v Gorico teleta, maslo, pridelke po kolovozu, a so morali po dvanajstkrat čez vodo, od Hude južne je šlo bolje, ob povodnji čez most so se možje upirali v voz, da ni zdrknil v Bačo. Vozovi so počasi lezli in škripali, po strmi poti do Ročinja, se tu ustavili čez noč, drugi dan so dospeli v Gorico in spregli pri Rajhu. V Gorici so se zamudili po en dan, dva, natovorili živeža, vsakdanje potrebščine, in spet so se brez vsake sile mirno odpravili proti Ročinju, kjer so prenočili. Drugo jutro so škripali spet domov v Baško grapo. Ali je bilo takrat na svetu več časa, več potrpežljivosti, manj gospodarskih zahtev, manj kulturnih potreb? Naš Valentin Stanič, triglavski pristopnik, se je z Banjčic, kjer je bil vikar.

Stržišče pod
Črno prstjo

prav gotovo odpravil po Baški grapi čez Baško sedlo v Bohinj in, kakor je bil hodec — vse to peš (sama grapa je 22 km dolga). V osemdesetih letih prejšnjega stoletja so komaj nadelali cesto na Cerkno, Idrijo. Po Soški dolini, na cesarski cesti od Bovca do Gorice so ropotale *žaldinere* na konjsko dvovprego, je vozil postiljon in trobil na črnožolti kočiji po klancih, soteskah in logih dvakrat, trikrat izmenjal konje in dalje tja pod *Kolovrat* trobil svoj trara, trara... Furmani so pokali z biči, naložili so sira, masla, skute, fižola, krompirja, tudi Brici so drdrali po dolini s pokritim vozom, prekupčevali so s sadjem gor do Trbiža.

S furmani, *žaldinerami*, poštnimi kočijami so se pripeljali profesorji, geologi, botaniki, zgodovinarji, študentje in prvi turisti Tuma, Gradnik Rajko, Marušič Drago, Zupančič Jaka, Hedžet Koritnik, Seider Ferdo, vsi člani Soške podružnice SPD, ko so usmerjali prve korake v Krn, v Kanin, v Stol (že deset let pred Bohinjsko železnico) in so zarisali nova znamenja v stene in na vrhove, znamenja prebujenega planinstva v Posočju, zbližanja mesta s podeželjem, intelektualcev z ljudstvom. S furmani, *žaldinerami*, poštnimi kočijami se je vozila tudi romantika in z njo so hodili trentarski skolastiki, plebanusi, beneški trgovci, čeče, črnošolci, rdeči jezdec, klativitezi, rokomavhi, čarovnice, tolminski puntarji. Vse je šlo mimo, vse je izginilo kakor oblak z Matajurja. Idrijca, Bača, Soča tečejo, tečejo...

Tako tihe ste vasice ob Bači, kam ste stisnjene v pobočja, v rebra? Hiše in hišice vam belijo v zelenju, hribovske so že, enonadstropne s pokončnimi strehami, s hodniki pod strešnimi napušči, s črnimi malimi kuhinjami, s čednimi svetlimi izbami; s hodnikov padajo nagelji, v okencih rdečijo pelargonije, pod stopnicami so skladovnice napravljenih drv, v strmih pobočjih čepijo seniki kakor nalepljeni. Da ne zazvoni pri farni cerkvi, bi ne vedeli, kje ležite redke vasice, v lazu ali v kotlinici? Kje si Podbrdo ob Mačjem potoku, na dveh bregovih Bače, potisnjeno tako v ozadje, ko te veličasten vhod v bohinjski predor privezuje nase in te proga s tolikimi stavbami spreminja v mešano kmetiško-železniško naselje? Poleg železnice te poživlja avtobus čez Petrovo brdo na Sorico, Železnike v Škofjo Loko. Nekaj starožitnosti je še v tebi. O, saj smo bili pri Antonu Trojerju h. št. 13, ki nam je pripovedoval o tkanju, pokazal nam je še trlice za trenje lanu. Sejali so lan, ga poželi, razgrnili, da se je

Foto Alojz Pavšič

Rut pod Rodico

posušil, ga navezali v snope, dali v »pajštvo« (kakor hruške in slive), da se je zdrobil in je ostalo predivo, ki so ga trlice prečistile, potem so prali štrenje in ga dali tkat. V vasi je bil barvar Straus Ivan, barval je platno in »mungal« — uporabljal je tako imenovani »voz«, na njem pritrjene kole po dol in počez v križu in še kamne zaradi teže, gonilna sila na »roke«. Barve je dobival iz hrastovega lubja, kuhal je čreslo. Mešali so polovico volne in lanu, nastala je raševina, iz lanu in konoplje (barvane) so stkali prtene hlače in rjuhe. Nosili so irhaste hlače, spredaj z »birtohom«, in visoke »štefelne«, moški in ženske volnene nogavice, ženske tudi avbe.

Anton Trojer hrani majhen arhiv starejših spisov v nemškem jeziku. Torkar Angel v Podbrdu pripoveduje zgodovino nemških naseljencev, o gradnji železnice, o italijanskih impresarijih, o žrtvah v predoru, ki imajo v Podbrdu spomenik, o tihotapcih čez Baško sedlo, čez Petrovo brdo. Tihotapili so tobak in živino, tudi konje. Italijani niso dovoljevali v hribe, na jugoslovanski strani v Sorici pa je obstajala trgovina izvoznega tobaka. Ne samo to, obstajala je tudi tajna ilegalna organizacija »TIGER«, ki je vzdrževala zvezo med našimi tostranskimi in onostranskimi zarotniki in je k nam čez prelaze pošljala mnogo propagandnega materiala, streliva in orožja. Danes v Podbrdu in po grapi pojejo žage. Gozd je redek, odprodajo bukve, smreke, bukova drva, smrekovo hlodovje podjetnikom na mestu. Obrt — mizarska, čevljarska, kovaška je pod kmetijsko zadrugo. Kmečki mlini za domače potrebe so na vodo, toda tam nad Podbrdom v vasi Bača že ropoče mlin na električni pogon. Graparji navadno ne dajejo živine v planine. Trtniško planino so sploh opustili, odkar pod Italijani niso smeli preblizu k meji. Okrog Črne prsti na južni strani ni staj in so se voli, voliči sami pasli, na prostem v dan in noč, v vseh vremenih. Više gori za Kalarskim brdom (985 m), kjer je prvo naše počivalo, že nad Kalom in Stržiščem, v strmih senožetih pokosijo vse trave enkrat letno, s travcami še zvončice, pogačice, vetrnice, zlatice, divje nageljne, tavžentrože, murke, planike, žamaste očnice, kakor nam je po njih tako težko, težko. Kosci si na čevlje navežejo krapše, na Cerkljanskem si nadenejo dereze na ostavine (čevlje), viseči na strminah mahajo v rosno jutro, da se ves dan sonce blešči v kosah. Trava »fura« — lisovna je dobra, resja bolj slaba, trava mačjega repa boljša. Seno spravijo v svisli, saj jih vidimo, kako čepijo doli v rebrih, v njih vedrimo ob nevihtah ali če se močimo.

Foto Alojz Pavšič

Bača, v ozadju
Javornik

Boljše planine so v Poreznu, tam onkraj: Jeseniška, Znojilska, Sorška planina, nekoč s čredami konj, kobil, goveje živine. Postaven je ta Porezen, zelo obraščen, lep sosed Črni prsti, ponaša se tudi z razgledom, floro, kočo, da sta si prav čedna svata, ljubosumna snubca, on cerkljanski, ona pol bohinjska, pol goriška, oba široko in globokovidna, včasih notri do Dolomitov, večkrat motrita, kako se parnik ziblje na Jadranskem morju, kako cela sončna obla tone za Karnskimi in Kadorskimi Alpami, kako Triglav spreminja barve, ne da bi se najmanj ponižal, za domače, bližnje poglede pa se skoraj ne zmenita več. Kdo bi ju razdvajal, precenjeval drugega nad drugim? Obema naša stara in mlada pesem! —

Nad Petrovim brdom, glejte, se nam v večernem soncu smehlja Zlatnik, kakor da ima, ne vemo koliko metrov zlata v visoki senožeti nad tolikimi gmajnami. V Zlatnik je nekoč prihajal Italijan in basal zlato v koš, nakar je poklical še svoje rojake in povedal jim je, da tam gori stoji bukev, na tej bukvi je žebelj, ki kaže, kod se pride v zlato jamo. Lahy so našli bukev, so našli žebelj, zlate jame pa ne. Pa da je šlo zares, so prišli še raziskovalci z Dunaja, pregledali in postavili tudi tablo v ograjeni prostor, da so zavarovali najdišče. Kmalu so odšli. Ali so kaj odnesli ali ne, tega Kovač Ivan iz Podbrda št. 7 »Pri mežnarju« — ni znal povedati. Pač pa so razni učeni možje hodili s podbrškim gospodom Kragljem Valentinom tja pod Črno prst raziskovat črno zemljo, saj so bili mnenja, da je Črna prst — ognjenik! Kako to, so se spraševali, da na eni strani so fine, fine travce, fine rožce, na drugi strani pa skalovje? Razlagali so: iz ognjenika je pritekla lava v južno pobočje, v severnem se je razpočila v ostre čeri, nakar je goriški Vezuv ugasnil. Kragelj Valentin je ovrgel to tezo, ni našel nobenih znakov, sledov po kakem vulkanu, je pa pod vrhom naletel na školjko — ribo okamenino, torej naj bi v to višino seglo morje — v aluviju? Še po Krasu najdemo lupine oceanskih školjk in v Brdih numulite. V Kobli pa so le Bohinjci kopali in tovorili železno rudo. Na Bači, v gorskem zaselku je domačin Martin Žgaga iskal rudo. Našel je vrsto krede, ki je ležala v zemlji v obliki okameninelega drevesa. Dragi Kovač Ivan, Mežnar, mi se v geologijo ne bomo poglobili. In vendar je znal povedati, da so v Baški grapi in v Bohinju dobivali zlatnike, pravo čisto zlato rudo, pa ne v Zlatniku, 1598 m visoko, marveč v dolini, ko so delali pri bohinjski železnici in so prejemale zlate cekine. Macedonci niso marali zatega denarja, njihov pop

iz Macedonije je prihajal ponj in ga spravljaj na jug. Največ zlata pa je odnesel ing. Ceconi, italijanski impresarij Bohinjskega predora, in ž njim njegovi patrioti. Ožarjeni Zlatnik pa se le smeje v zlatem soncu in čaka na srečnejše zlatokopce.

In vi, ki ste prilezli naravnost iz Stržišča, ste grizli v koleno, da se niste prekobalili navzdol po Hudi Grivi, kakor se je znanemu planincu Knafelcu pokotalil dne 17. nov. 1907 (po Tumi) cel hlebec domačega kruha, ki ga je še vročega kupil v Stržišču, in je okrogli hleb v vedno večjih skokih udaril nazaj v Stržišče? Zložen kolovoz vas je pripeljal iz Hudojužne v Stržišče, v sončno zeleno, 764 m visoko planinsko vasico 350-ih ponižnih hribovskih dušic, skupaj z naselji Kal in Znojile. V cerkvi so freske Delnerija, laškega slikarja iz Gorice (o njem je umet. zgod. Drexler povedal, da je »ein guter Patzer« in vendar se je Delneri uveljavil marsikje po Goriškem). Stržiškarji so pridni, delavni, tudi otroci radi obnavljajo domačije, domove in polja, z rovniciami, motikami kopljejo črno prst in ne zlato. Boljši kmetje imajo stroje za mlatev in vevnice za čiščenje žita, pri vsaki hiši je mizarska miza z orodjem. L. 1924 je Kal pogorel, danes je ves nov pod rdečimi strehami. Stržiška šola bo obnovljena, izredno bistri solarčki jo zaslužijo. Treba je priznati: pridnost, podjetnost, snaga izpričujejo podedovano kri nekdanjih nemških priseljencev. Ste opazili njihovo točnost celo pri jedi? Natanko ob devetih zjutraj si vzamejo predjužnik — k »Ferjauzen« (Vorjausen), v senožetih, pri težjih delih si privoščijo želodec s čajem, za južno, to je za kosilo imajo mineštro in svinjsko meso, za priboljšek še vzdignjene štruklje, na polju ob štirih popoldne sedejo v travo in južinajo »kopčk« (razno), večerjajo »župo«, krompir v oblicah, kavo, korenja ne marajo. Zvečer se zbere družina v »hiši«, to je v izbi. Stržiškarji, Kalarji, Žnilčani si znajo biti tudi zadružni v skupni dobavi blaga, v mlekarstvu, v žetvi, v košnji, planšarstvu, kar sicer temelji že v prirodni vzajemnosti. Skupaj pokosijo senožeti do vrha Črne prsti. V lepo Znojilsko planino bi šli in pogledali, če še pasejo vole ali konje tam v rebrih zelenih? Za robove bi stopili, če še divji lovec preži na gamse, srnjake, kotrne, jerebe, divje peteline? Kako se spreminja, kako je čudna ta naša morala: poprej je ponosno nosil plen s povzdignjeno glavo, danes mora svoje trofeje skrivati! Ali še skačejo po Črni prsti beli zajci, beli jerebi? Divji lovec je samsvoj na visokih kozjih stezah, legalno lovstvo je v nižjih predelih.

Tale naša Črna prst dela meje tudi vremenom. Na tej strani ni tako tiho kakor v Bistrici, vetrovi, burje se prikrađejo z golih pobočij, ni bohinskih gozdov, da bi jih zadržali. Hude nevihte pošilja Stržišče, večkrat sodro, malo-kdaj točo, krivec zavija od vzhoda, najhujšo burjo podi gorenjec, jug pa dež. Gorje, če se srečata in spoprime krivec in jug. Vidite, tovariši, zato smo Goričani bolj temperamentni kakor mirni Bohinjci. Potem, kaj je s to Hudojužno? Ali je taka odjuga, da nastopi tu naenkrat tudi južno (vreme), ali je to »huda ožina«, ker se grapa na tem mestu res hudo stisne, saj neka listina patriarha Grimaldija 1592 imenuje ta kraj »Vitta Osina« (listino hrani cerkev na Oblokah), ali pa so se graparji pri južni hudo stopili, da je ostala huda, ali pa so ravno južinali, ko so se naenkrat prikazali Turki, da so zbežali in pustili hudo južno? Tovariši, razrešite!

P R I S P E V K I Z A Z L A T O R O G

PD Sežana (nabiralna akcija) din 300.—, PD Skofja Loka (nabiralna akcija) din 390.—, PD Laško (nabiralna akcija) din 510.—, PD Ljubljana-matica (nabiralna akcija) din 20910.—, prof. Kunaver Pavel, Ljubljana, din 300.—, PD Most na Soči (nabiralna akcija) din 1800.—, PD Trbovlje (nabiralna akcija) din 2560.—, nabiralna akcija planincev iz Nove Gorice na zletu

(Kratka vsebina do VI. poglavja povesti)

V srcu visokogorja na planini Sleme živi Boštjan — samotar, pastir in divji lovec. V pobočja, koder vodi Boštjan svoje črede, čestokrat prihaja tudi Jozl, lovec tovarnarja Goldschmieda z Dunaja, ki ima v okoliških gorah svoja lovišča. Ta živi z ženo Nežo in edinim otrokom, lepo hčerko Minko v samotni domačiji Zaslapom, tik pod gorami. V jesenskem neurju zabrede Minka, ki je iskala očeta, v planini Medvedje peči, kjer obnemore. Tam jo najde Boštjan, vračajoč se z divjega lova, in jo odnese v kočo ter reši gotove smrti. Med njima se vname ljubezen. Za to ve le samotarski oglar Nek, Boštjanov prijatelj. Vso jesen se fant in dekle sestajata pod previsom na Golobniku, nedaleč od Minkinega doma. Njuna ljubezen bi ostala skrita, da ju ni nekoč ob slovesu zalotil kmečki sin Miha, Minkin odbiti snubec. Pijani Miha po vseh gostilnah razkriva njuno skrivnost. Tako je izvedela tudi mati, ki je hitela takoj k župniku na posvet. Pod pritiskom matere, ki je močno sovražila Boštjana-berača, se Minka odpove svoji ljubezni in sklene pozabiti Boštjana, čeprav ga je globoko nosila v srcu, in ga ne bo nikdar pozabila.

Boštjan razočaran išče miru in utehe v zasneženih gorah in se odloči povzpeti na oledenelo konico Ostrega vrha.

V ZASNEŽENIH VRHOVIH

(Odlomek iz VI. poglavja visokogorske lovske povesti »Lovčeva hči«)

Polica se je zalomila v oduren prepad, ki je režal prav v snežišče. Tako grozeča je bila njegova golota, da se je takoj obrnil. — Konec poti, in lahko tudi življenja, — je pomislil. Sveto upanje se je razblinilo. Na vse je pozabil. Nič več drugega ni obstajalo zanj, razen teh navpičnih metrov skale in ledu, v katerih je viselo zdaj njegovo življenje. Neslišno je iz prepadov lezla vanj groza. — Neumno, je pomislil. — Eno je, lesti za gamsi, drugo pa, podajati se v steno.

Za nekaj trenutkov je zanihal v sebi. Samota, po kateri je hrepenel, mu je postala odveč. Začutil je, da bi potreboval tovariša. Morda celo močnejšega, kot je sam.

Previdno se je vračal. Korak za korakom.

— Kaj je ljubezen? — je bežno pomislil. — Ali ni vse skupaj prav nepomembno, on, Minka, ki ne bo nikdar njegova in vsi tisti v dolini, ki mu polena mečejo pod noge.

Vrnil se je k previsnemu kaminu. Edino ta še drži navzgor. — Ali naj se povzpem? — Spomnil se je na blesteči se vrh in na dekle. Moram! —

Volja in moč sta spet zrastle v njem. Kljubovalno, s stisnjenimi zobmi, se je povzpел. V enem samem vzgonu je zdelal previsno mesto in se na dobrem stojišču oddahnil. Pogledal je v prepad pod seboj. Spodaj v dolini je sonce tiščalo megle k tlom. Pod njim pa je iz prepadov s svojimi odurnimi očmi grozila smrt.

— Kaj bi rekla Minka, če bi se ubil? Nihče me ne bo našel. Razbit bi obležal sredi samotnih peči in krokarji bi mi izključali oči. Spomladi, ko bi se zdramila gora, bi moje kosti pokopali plazovi. Izginil bi in se spojil z goro. Tam bi ostal, kjer sem najrajši živel. Njo pa bi dobil nekdo drugi, je vzplamtela zavist.

Odpočil je te misli, ki so ga gnale naravnost navzgor.

Spet se je zaplezal v poledenele skale. Čas je mineval in globina pod njim se je večala. Vsemogočno je rastla v njem strast boja z goro. Bližina svetlega vrha je zganila v njem temne sile. Od nekod sta priplavala dva krokarja. Zagledal ju je šele, ko ga je presunil njihov hreščeči — kre, kre, kre! — Kakor dve črni senci sta se vozila grobarja nad njim in opazovala vsak njegov gib. V kolobarjih sta ga spremljala, da je razločno videl in čul šelest črnih kril.

— Kre, kre, kre! — njun zlovesči glas je trgal tišino. Dišalo jima je njegovo toplo meso in čakala sta na pojedino.

Boštjan se je nasmejal: Zaman se vozita črnuha! Ne bom vama pripravil kosila! —

Priplezal je na gladke plati in zagledal nad seboj škarjasti rob grebena, ki je vodil k vrhu. Razveselil se je kakor otrok. Zadnja vesina za platmi je bila snežena, izredno strma zaplata, ki jo je zdelal z derezami.

Ko je okobalil greben, ga je zmrazil po hrbtu rahel srh. Na drugi strani je lesketajoči sneg padal še v večjem naklonu. Divja groza je lezla iz tisočmetrskega prepada. Tesnoba, čustvo neznanega, se je mešala z občutkom moči in zanosa. Ničevost in veličina. Kot obe skrajnosti sta stali v njem, vsaka v svojem razmerju. Svet, ki se je odprl pred njim, je bil neznan in nedoumen. Čudovito je vznemirjal in pomirjal hkrati njegovo od razočarane ljubezni razdvojeno srce.

Stene vsenaokrog, fantastičnih oblik, so padale v velikansko lijakasto globel. Nad orjaškimi silami gmote sta gospodovala mir in samota. Precej je minilo časa, da je sploh uspel opredeliti gore pod seboj.

Jahajoč je zdeloval ostri greben in se bližal temenu. Ko se je greben razširil, ga je zdeloval stoje. Z novimi močmi se je zagrizel, da bi zdelal zadnje metre pred vrhom. Pa se je razočaral, ko ga je dosegel in videl, da se je strmina preko majhnega sedelca znova pognala proti nebu in padla.

Dobro so mu služile dereze, ko je zdeloval od vetrov divje zlizan poledenel greben. Proti vrhu je s konico palice tolkel stope v poledenelo skorjo. Korak za korakom je napredoval. Pot mu je curkoma lil s čela. V roke so ga grabili krči. Toda odnehati ni maral, če ga je odklonilo dekle, ga gora ne bo.

Vse, vse je izgubilo svoj pomen. Doseči vrh, od katerega ga je ločilo le še nekaj zakrivljenih metrov, je bila vodilna in edina misel. Globoko je sopol in ničesar ni videl, pozabil je na prepade, na nevarnost, dokler se mu ni noga ustavila na temenu.

Vrh!

Zmagoslavni krik se mu je iztrgal in odmeval med onemoglimi prepadi. Obrisal si je potno čelo, zasadil palico v sneg in se zastrmel. Napolnilo ga je neizrazno čustvo, ko se je ozrl po stopah, ki so z grebena držale na strmo svetlordečo konico. Zavedal se je, da je storil nekaj, kar bo vedno kot neizbrisen spomin živelo v njem. Uresničil je sanje, v dejanje je spremenil željo, ki se mu je porajala vedno, kadar je v zimskih dneh lovil okoli Ostrega vrha.

Sonce na nebu se je nagnilo. Oči so bile Boštjanu solzne in oslepljene od slepeče luči blesteče beline. Kamor koli se je ozrlo njegovo oko, povsod so kipeli v nebo vrhovi kot otoki iz meglenega morja, ki ga je zlatilo sonce.

Boštjan je položil oprtnik v sneg in se usedel. Zamaknil se je v čarobnost zimskega dne in užival na toplem soncu, medtem ko so se ljudje v dolini dušili v megli. Najedel se je, potegnil nekaj požirkov žganja in zaukal.

Rad bi razmišljal o Minki, pa so se mu misli razblinjale in odmikale. Zaželel si je, da bi bila ob njem. Sanjaril je o tem, da bi večno ostajala tu. Ne, ni je mogel pozabiti, čeprav ga je zavrnila. Čeprav se ji je odrekel, je na tihem upal, da bo njegova. Zato pa je rabil moči, moči, ki jo je hotel nagrebsti iz ledenih sten. Ko se je spuščal in sestopal po ostrem grebenu, se ni več menil za prepade. Zavest zmagovalca je ležala v njem. Gora ga je obogatila. Previdno se je prestopal, smejal se je beli ženi z votlimi očmi, ki je strašila na vsakem koraku. Zaupal si je. Tudi krokarjev ni bilo več. Kdo ve, kam sta odletela, tako kot trenutki slabosti, ki pridejo in izginejo.

Srečen je bil. V njegovem gibkem telesu je plala moč.

Sestopil je laže. Potegnil se je po grebenu malo dlje, ponovno prečkal strehasto strmal, se motovilil v skali in se spustil v grapo.

Ko je spet stal na varnem plazišču pod steno, je zaukal. Za gorami je ugašalo sonce. Zahajalo je za zastorom oblakov tik nad gorami in bleščalo kot velika krvavordeča obla.

Kri se je razlila po snegu. Gore so bile kot ognjeni zublji. Proti vznožjem pa so temnele v vijoličasti in plavi barvi, medtem, ko se je v dolini v megleno morje že prihuljeno plazila noč.

Zadovoljen je bil s seboj in s čudovitim dnem, ko je v stanu ukresal ogenj in se zleknil po klopi. Skozi odprta vrata je videl Ostri vrh. Njegova ošiljena konica je bila še vedno nadahnjena z rdečim sojem, čeprav je bilo povsod že temno in je le nekaj pramenov sončnih žarkov udiralo izza gora.

Noč je prespal Boštjan v stanu. Tudi drugi dan je preležal v planini.

Tretji dan je iz skrivališča pod podom izvlekel puško in se odpravil. Proti Hudičevim kontam je krenil. To je bil zelo skrit kraj. Razdrapane čeri so bile porasle z macesni, sem in tja tudi z rušjem. V Hudičevih kontah se je že nekaj let držal star samotarski gams. Ogromen je bil. Tak, da mu ga ni bilo para po vsem gorovju. Razen v prsku kozla ni bilo nikdar na spregled. V tako divjem in nedostopnem pečevju se je držal, da ga lovci niso odkrili.

Že pred leti, ko je iskal dve zabredli ovci, ki sta omahnili čez peč, ga je odkril Boštjan. Kozel ga je s svojim izrednim rogovjem tako navdušil, da ga ni maral streljati. Tisto leto je še tudi močno šepal. Nekdo ga je bil oplazil s kroglo in rana se mu še ni zacelila. Boštjan je leto za letom hodil v Hudičeve konte po ozki, skriti polici. Kadar je bilo dosti snega, je prinašal kozlu sena. Navadno mu ga je pripravil že v pozni jeseni pod previsno pečjo. Poseben užitek je imel, kadar je z roba peči opazoval kozla, ki je pod steno mulil sladko seno in lizal sol.

To leto, odkar je zapadel sneg, Boštjan še ni bil pri gamsu. Nestrpno je pričakoval, ali ga bo zagledal. Vedno se je bal, da ga bodo ubili.

Priplezal je do peči, s katere je opazoval gamsa. Previdno se je pomolil preko. Zagledal ga je pod steno. Zdelan je bil videti, toda čop mu je ponosno vihral. Ogromni roglji so se mu več kot za dlan nad ušesi črtali v belem snegu, široko razveznjeni.

Gams ga ni začutil. Kopal je v snegu in mulil usahle bilke. Ves predel pod steno je bil preprežen s sledovi. Tudi seno je bilo še vedno v zaklonu pod pečjo. Boštjan se je usedel za rob, opazoval in občudoval svojega varovanca Šepavca, samotarja.

Nenadoma je postal kozel nemiren. Dvignil je glavo, kakor da nekaj čuti. Tudi Boštjan se je vznemiril. Ozrl se je nazaj, od koder je prilezel. Daleč spodaj v grapi je na snežišču ugledal človeka s puško. Začudil se je. Mož je ubiral po njegovi sledi. Sneg se je ravno toliko ugrezal, da je bilo lahko slediti človeka. Ko pa se je človek skril njegovim očem, se je Boštjan hitro pomuznil navzdol. Od tam pa se je po gladki skali vzpel v peči in se skril v varen zaklon, od koder je imel dober pregled na stezo. Nihče mu ne bi prišel do živega, če bi se tam potuhnil.

Ni zaman pričakoval zasledovalca. Prav tam se je pojavil, kjer ga je pričakoval. Pri vstopu v polico se je oni nekoliko obotavljal. Kot bi premišljal, ali naj tvega ali ne.

— Kdo bi bil zlodej? Najbrž bo lovec Jozl! — je pomislil Boštjan. — Hudič me je zasledil! Kar bo, pa bo! — se je pripravil za srečanje, ki se mu ni več mogel izogniti.

Opazoval je moža, ki se je nerodno prestopal po polici in previdno preizkušal vsako stopinjo posebej, se oziral naprej, nazaj in spet v globino, kakor da mu je pošteno žal, da se je podal za sledjo.

Skoraj pol ure je minilo, preden se je privlekel izza ovinka. Boštjanu, ki je z ostrim pogledom pričakoval neznanca, se je razlezel obraz v nasmeh in povsili je puško. Pod njim se je pojavila mačja kučma, s krepelcem preko ramen.

Glej ga no, dedca, Neka! Kdo bi si mislil, da ima ta pogum prilezti v Hudičovo konto! Kaj le ima za bregom? Da se je podal na tako pot! —

Gams, ki je začutil Neka, se je pognal v peči in ga ogledoval. Dober veter je imel Nek in gams ga še ni dobil v nos. Ko je Nek zagledal gamsa, je obstal.

Ojej! — Ojej! — Popravil si je kučmo. — Ali prav vidim? Takega gamsa pa še ne! To bo tista Boštjanova mrha, o kateri je toliko pravil in nikdar ni hotel povedati, kje se drži. Kakšni roglji in port! Ali naj bi se človek po dolgem času prekrižal!

Noge so se mu začele tresti; stal je na ozki polički nad prepadom in se ni upal premakniti.

— Pet let življenja bi dal, da bi ga spihal! No, če nisem enega dobil, bom pa drugega! Kam se je izgubil hudič! — Gledal je po redkih stopah.

V dolini je bil zvedel, da se je Boštjan podal v gore, pa ga je zaskrbelo, kako to, da se ni oglasil pri njem. Na ogled je šel, dosti je predrzen, tudi spihal bi ga lahko kateri od lovecev. Nek se je premaknil in se zaplezal na mesto, od koder je Boštjan opazoval kozla.

— Za takega kozla se splača tehtati kosti še nad takim prepadom!

Gams je spet odskočil in se ustavil. V tako skušnjava je bil Neku, da mu je krepelce kar samo zdrsnilo z ramena. Boštjan se je smejal. Vedel je, da ga Nek s svojo zarjavelo puško nikdar ne bi zadel na tako daljavo, kamor se mu je umaknil gams. Sicer pa tudi mož ni slabo streljal. Toda, kar je podiral, je podiral od blizu.

Ko je Nek dvignil puško in se hinavsko pomolil čez peč, da bi dobro pomeril, je Boštjan s spremenjenim glasom zaklical:

— Roke kvišku! Falot! —

Mož se je stresel od strahu in toliko, da ni omahnil čez peč.

— Ne premikaj se! Odloži puško, sicer ti pošljem kroglo v hrbet! — je spet zadonel Neku tuj in ukazujoč glas izza skale za hrbtom.

Nek je odložil puško in dvignil roke. — Prekleti Boštjan! Zavoljo njega sem šel v past. Tako sem star in neumen, — je pomislil. Nič pametnega mu ni padlo na misel, kako bi se izmazal.

— Obrni se, grča! —

Nek se je obrnil in zagledal nekaj metrov nad seboj puško, naperjeno proti sebi. Tedaj se je Boštjan dvignil izza skale. Nek ga je spoznal po klobuku, še preden je zagledal njegov obraz.

Kmalu bi ga še drugič zadela kap. Prvikrat od strahu, sedaj pa od veselja, ko je spoznal Boštjana. Naglo je popadel svoje krepelce in ga ponosno dvignil, kot bi s tem hotel opravi sramoto, da se je dal razorožiti.

— Oho Boštjan! Ohoho! — je zaklical. — Ti si! Potepuh brezsrčni! Skoraj v grob si me spravil!

— Kaj se pridušaš, Nek! Kakšen divji lovec pa si! Da odložiš orožje! —

— Glej ga no! Kaj ga ti ne bi? Saj še stoji komaj človek v tej strmali, kje pa šele, da bi skočil! To bi se tebi zdelo, da bi se jaz pognal v prepad, kajne! Skala ni hosta! —

Boštjan se mu je široko smejal, da je kar odmevalo od sten.

— E, Boštjan! Lomiš ga! Misli sem že, da so te pospravili. Pa sem dobil tvojo sled. Dobro poznam tvoj čevlji. Tako nogo imaš kot otroški grob. Ne, res Boštjan. Oba sva stradala z Volkunom. Tvoj pes poje kakor krava. Ti se pa potepaš po vrhovih. Komu to pride na misel. —

— Nek, Nek! — je dejal Boštjan. Če boš tako lovil, bosta oba poginila od gladu. —

Gibko se je spustil Boštjan po skali in že je bil pri starcu. Objemala sta se in se rokovala, se tolkla po ramah in smejala na vse grlo, kot se že nekaj let ne bi videla.

— Veš Boštjan, — je nadaljeval Nek, — res mi prav, da se nisi oglasil pri meni. Rad te imam kot lastnega sina. Marsikaj bi se imela pogovoriti. Pretekli teden sem nosil svedre po dolini. In veš, kaj vse govore v zvezi s teboj in menojo? Vse sem poskril. Potem sem pometel, da niti gamsove dlake ne bodo dobili. Veš, tudi Jozl me grdo gleda, čeprav sem mu že marsikaj dobrega storil. Zdi se mi, da naju nekdo ovaja. Kadar koli puška počí, je to Boštjan. Je to Nek. Vse gre na najin račun. — In zavoljo Minke, kako te opravljajo, vsa dolina govori, da si jo zbegal.

— Ne boj se Nek! Nama ne bodo prišli tako hitro blizu. Jozl se bolj boji srečati mene kakor jaz njega. Kateri drugi pa še bolj. Saj je v redu Nek. Pustiva žandarja. Najprej mi ti povej, zakaj si hotel streljati gamsa. Pravil sem ti o njem, — mu je poočital.

— Boštjan, sveta Jedrt naj mi bo priča, da ga nisem mislil ubiti. Verjemi mi. Samo pomeriti sem mu hotel. Ne bi ga ustrelil, čeprav me je prišla velika skušnjava. Saj sam veš, da moje krepelce ne nosi tako kakor tvoja puška. Vidiš, ti bi me pa zato skoraj suknil čez peč. Saj si hujši kot lovec. Nisem prilezel za gamsom. Tebe sem iskal, — se je opravičeval starec.

— Ne vem, če bi ti verjel, Nek. Vem, da so te premamili roglji. Toda povem ti: sedaj veš, kje se drži kozel, in najbolje je, če pozabiš, kje leže Hudičeve konte. Tvoja skušnjava bi se lahko ponovila. —

— Prav imaš Boštjan. Zakolnem se ti, kakor hočeš. To pa pri meni drži. Najboljša prijatelja sva si in ne maram, da ne bi imel zaupanja vame. In tudi tega ne maram, če bi kozel izginil, da bi se nazadnje ti spomnil: Nek ga je pospravil. Vedel je zanj. Poslušaj me in vedi, da Nek še ni snedel besede. —

Stopil je na skalo, ki je kot prižnica molela nad prepadom: v eni roki je držal puško, drugo pa je mohl kvišku, kot bi prisegal pred sodiščem. Zvite, majhne oči so se mu zamaknile nekam v pečevje in siva brada se mu je začela tresti, ko je spregovoril s slovesnim glasom:

— Zaklinjam se ti, Boštjan, kot najboljšemu prijatelju vpricho tega skalovja, ki je tebi najbolj pri srcu. Pri sveti Jeri, patronu moje ranjke matere, pri grobu svojega očeta, za katerega sam ne vem, kje je pokopan, pri vseh najboljših gamsih, ruševcih, orlih in vseh hudičih in ostalih duhovih, ki se še skrivajo po teh gorah, da moja roka in moja puška ne bodo ubili tvojega gamsa v Hudičevih kontah, pa čeprav bi ga prineslo na moj pihalik. Zaklinjam se ti na svoje oči! Naj mi sredi najhujše zime pogori bajta, naj me pobere prva zima, če bi kaj takega storil. —

Ko je končal, se mu je strogo resni obraz razlezel v dobrohotni nasmeh in zamahnil je z roko, kot da je vse s tem končano.

— Upam, da sem te potolažil. Boljše in hujše prislege ne znam. Bo pa tudi ta držala. —

Boštjan, ki je poznal Neka, kako se je rad zaklinjal, se je tiho smejal in dobro se mu je zdelo, da ga je enkrat ugnal v kozji rog.

Potem je Nek stopil s skale s počasnim, slovesnim korakom, kakor bi oponašal Gabra, ko gre s prižnice.

— Tako, Boštjan, sedaj pa je čas, da se pogovoriva kaj bolj pometnega. Ali ne vidiš, kako pritiskajo megle v dolino? Vreme se kvari. Snega bo nanese. Dobro bi bilo, če bi položil enega gamsa. Vražje bi ga potrebovala, če bova spravljala Jurjeva drva. —

— Brez skrbi bodi, nekaj bova že pomedla. —

Spustila sta se proti Bukovemu hribu. Toda sneg je hrstel in vse je bežalo pred njima.

Ponoči je začelo snežiti. Jug je natrosil snega. In ko sta se prebudila, ga je bilo že čez čevljev. Ves dan ga je po malem neslo. Ko sta se zbudila prihodnji dan, je bilo snega že do kolena. Okoli poldneva se je razvleklo in sneg je ponehal.

Pod težo snega se je upogibalo drevje in narava je bila tiha in mirna.

— Veš kaj, Boštjan. Kaj bi bilo, če bi stopila pod peči? Dobro bi bilo kaj za v lonec. Lovcev ne bo v goro v tem vremenu še ves mesec. Jutri pa bo spet natrosilo snega in zakrilo sledove. Saj vidiš, da se še sedaj lovijo kosmi v zraku. —

Vzela sta krplje, dobro namazala čevlje in se opravila. Pod prevalom sta bila, ko sta zagrmela dva ogromna plazova. Zagrmelo je, in bobneč se je valila belina, kot bi se odkrušil del gore, preko pečevja.

— Nič ne bo kaj varno, danes, Boštjan, — je ugotovil Nek.

— Ali bi se obrnila? — je spet dejal Nek.

— Saj ne bo sile, Nek. Kar pojdiva. Daleč ne bova šla. —

Uro in pol sta gazila, pa nista videla ničesar. Končno sta prilezla v Plazovnik. Za grebenom sta pod pečmi ugledala kozla. Videla sta ga, kako je kopal v snegu.

— Tegale bom, — se je odločil Boštjan. — Vidiš preko tistele peči pod vesmi ga zalezem. Ni prav pripravno, toda daleč ne bova hodila. —

— Pusti ga, Boštjan! Nevarno je zaradi plazov. —

— Ne boj se! Ne bom ga sprožil: Rebra se bom držal. —

— Nikar ne hodi, Boštjan! Saj bova našla katerega tudi na laže dostopnem svetu. —

— Nič ne maraj, Nek! Zalezel ga bom! —

Boštjan je krenil, se zakrit v globeli previdno približeval. Nek pa se je potuhnil v rušje in ga opazoval.

— To ti je mojster vseh mojstrov v zalezovanju, — je pomislil. — Toda ne vem, če mu bo držal! —

Preden pa je pritisnil, se je nad njim zganilo. Gams je bil pretrgal plazišče in plaz se je sprožil. Zagrmelo je. Boštjanu je zaledenela kri v žilah. — Z naglimi skoki se je pognal, da bi ubežal pogubonosnemu belemu težkemu valovanju, ki se mu je hrumeče, kakor uničujoč oblak, bližalo.

Nek spodaj je zakril oči, ko je videl, da se je utrgalo. Videl je Boštjana, kako jo skuša odnesti in, kako ga je levo krilo hrumeče snežne gmote zajelo, ga neslo s seboj preko peči in ga pokopalo v belih, hrumečih valovih. Treslo se je ozračje in mrzel puh je oplazil Neka v kosmati obraz. Bobnenje je odmevalo od bližnjih sten in še nekaj časa so se valile kepe snega, potem pa se je ozračje umirilo.

Na plazišču je vsenaokrog in križem ležalo potrgano drevje, nekje pa je bil sneg od zemlje umazan.

Nek je skočil kvišku in zajokal. Ne meneč se za nevarnost, da bi se lahko sprožil še kakšen plaz, je sopihajoč ubiral proti plazišču. Najprej se ni znašel. Kot mora je leglo nanj in brezupno je začel iskati. Najprej zgoraj, kjer je nazadnje zagledal Boštjana. Korak za korakom je preiskoval, se udiral v sneg, grabil vanj z rokami, vzdihoval in jokal.

— O Boštjan, Boštjan, kje si, Boštjan? Kaj naju je hudič nesel v tem vremenu. —

Ob okleščenem macesnu je našel ujeto prelomljeno puško.

— Poglej jo, kakšna puška! Tako ostra! —

Globoka žalost ga je zajela. Sam ni vedel, kaj naj bi storil. Brezumno je iskal po plazišču, se vrnil k macesnu in začel grebsti sneg. Grebel je z rokami, dokler

niso bile okrvavljene. Ni čutil bolečin. Potem je kopal z odlomljeno puško. Pot mu je curkoma lil s čela in groza se mu je zrcalila v razširjenih zenicah. Nazadnje je začel omagovati. Usedel se je v sneg in razmišljal. Ves plaz bi lahko razgrebel. Toda kam ga je odneslo? Kje ga je pokopalo?

— V glavo mu je šinila rešilna misel. — Na Bukov hrib grem! Po lopato in psa! Volkun ga gotovo najde! —

Spodaj, kjer sta se bila razšla, je svoje krepelce in Boštjanovo puško potisnil v ruševje in jo ubral, kar so ga nesle noge, proti koči. Zapletal se je v grmovje, padal in se pobiral. Ves opraskan in krvav, ne meneč se za udarce, ki so mu jih delile veje, je prisopel do kočice.

Že od daleč ga je bil pes začutil in žalostno zatulil. Odvezal ga je, pograbil lopato, jo pričvrstil na malo samotničko in privezal tudi psa nanjo.

— Hi, Volkun! — ga je pognal. — Boštjana nama je pobralo! Hitro se morava obrniti, Volkun! —

Pes je zalajal in zatulil, kakor bi ga razumel. Zagnal se je v gaz in potegnil za seboj starca, da bi ga skoraj podrl. Izginila sta v goščavi. Pes se je poganjal, da je Nek za njim opletal in padal, pomirjujoč ga: — Počasi, Volkun! Saj me končaš! Še preden prideva do Boštjana! —

Boštjan se je ognil osrednjemu delu plazu, zajela pa ga je stranska plat snežnih gmot. Silen sunek v hrbet ga je odtrgal od tal in čutil je, kako je zaplaval navzdol. Zakrilil je z rokami in se skušal ubraniti dušeče gmote, ki ga je hotela pokopati pod seboj. Pri macesnu nad pečjo se je skušal ujeti. Zagrabil se ga je kot rešilne bilke. Toda orjaška sila ga je vrgla s tako silo, da se je prelomila puška in mu odletela iz rok. Odrtgalo ga je in ga neslo. Še nekaj časa je uspel motoviliti z rokami, kakor bi plaval, in se obdržati na površju. Ko pa ga je treščilo preko peči, ga je vrglo na glavo in pokopalo. Besno hrumenje se je valilo čezenj. Občutek vrtenja ga je minil. Čutil je, da se je ustavil. Zavedel se je, objemala ga je tema. Nad njim je še vedno hrumelo, kakor bi preko njega bučal ogromen plaz. Skušal je misliti. Posvetilo se mu je. Spomin mu je povrnil dogodek. — Zasut sem v plaz — mu je prešinilo zavest in obšla ga je groza. Nagonsko se je streslo močno mišičasto telo in se poskušalo osvoboditi. Telo je bilo prikovano in rahlo mu je uspelo premakniti le roko. Potem se je vse umirilo.

Ta blazni mir ga je še silneje zgrabil. — Umrl bom. Zadužil se bom pri polni zavesti, — je pomislil. Groza je v njem naraščala. Strah mu je podesetoril moči. Spet se je skušal zganiti. Za spoznanje je premaknil levo roko, s katero je branil obraz. Tudi druga roka se je uspela zganiti. Težko je sopal. Globoko je potegnil vase hladen zrak, da ga je zabolelo v prsih.

— Ne smem zgubiti življenja! Nek me bo našel! —

Potem je razmišljal, kje naj bi se bil ustavil. Desni komolec je udaril v skalo in nekaj se je vdalo. Ležal je ob debeli skali, ki je previsno molela iz pobočja, tako da mu je ostalo nekaj bore prostora. Kmalu je uspel premakniti telo.

Pričelo mu je primanjkovati zraka. Zatočnost je vse bolj pritiskala na prsi, v glavi mu je šumelo in udarjalo.

V njem se je zganilo življeneje. — Ne smem umreti! —

Kot bi blaznel, je začel grebsti v stlačen sneg. Ni čutil bolečin. Ni čutil okrvavljenih rok; tlačil je in praskal v sneg, da osvobodi obraz dušeče more. Res je uspel izkopati precejšnjo luknjo, nekaj snega se je podsulo v praznino pod skalo in čutil je, da se lahko nekoliko svobodneje premakne in laže zadiha.

Spet je začel kopati. Žarek upanja ga je napolnil. — Morda plast nad menoj ni debela in se izkopljem, preden bi me izbrskal omagani Nek. —

Še in še je neutrudno grebel s krvavečimi rokami v sneg. — Živeti! Samo živeti! — se mu je budila silna volja.

Še je kopal, pa je omagal. — Varovati moram moči! Norec neumni! Mar blaznim! — Skušal se je umiriti in se prepričati, da mirno počaka, ker snežnega oklepa sam ne bo mogel prekopati.

Srce mu je udarjalo v nečloveškem naporu, s katerim se je krepko življenje skušalo ubraniti smrti. Jedko bolečino je začutil v okrvavljenih rokah. Zgrabil se je za obraz. Na dlaneh se mu je lepila strnjena kri. Čutil je, da se je udaril tudi na glavo.

— Prekleta! Kot živ zakopan, zabit v krsto, sem pod tem snegom! —

Pošastna negotovost se ga je prijemala in mu grozila, da mu odvzame razsodnost. — Ali naj bi začel spet grebsti? — Nič pametnega mu ni prišlo na misel.

Čas se je spremenil v večnost. Sekunde in minute so delovale kot kapljice strupa. Kalile in zastrupljale so preostajajoči zrak. Boštjanu, ki se je pred nekaj dnevi z Ostrega vrha razgledoval po prostranstvu in se čudil razsežnosti v vsemirju, se je zazdelo, da začenja doumevati veličino prostora.

Potem se mu je zdelo, da sliši korake. Votlo, kot bi prisluškoval oddaljenemu pribijanju žebeljev na krsto, so se čuli koraki nekje nad njim in se mu približevali. Veliko upanje so vžgali v njem. Razpodili so sence smrti in pogibel se je odmaknila.

Znova se je zganilo življenje v njem. Krčevito so se mu zganile čeljusti in z glasom, ki ga ni mogel priznati za svojega, je zarjul v temo:

— Nek! Pomagaj! Nek! Nek! Nek! — Groza ga je postalo lastnega glasu. — Nek! Pomagaj! Pomagaj! — Hropel je in skoraj grgral. Kakor smrtno ranjena zver, ki noče umreti.

Zgodilo se je to, česar se je najbolj bal. Začel je izgubljati razsodnost. Zarjul je in začel z bolečimi, krvavimi rokami spet grebsti. Toda snežna gмота neznane razsežnosti nad njim je bila brezčutna. Moč, ki je prešinjala mišice in je hotela rušiti skale, se je strta zgubljala v neusmiljeni snežni gmoti.

V dobri uri in pol je Volkun privlekel na smrt utrujenega Neka v globel pod plazom. Ves opraskan in gologlav je opletal za psom. Veje so mu oplazile kučmo — ni je utegnil pobrati. Redki, razmršeni lasje so mu plesali v vetru.

Pod plazom je odvezal psa. Pes jo je v dolgih skokih ubral po Boštjanovi sledi. Ustavil se je, malo povohal in že je bil na plazu. Kot bi bil stekel, je tekal po plazu in iskal. Nek je zadel na rame zarjavelo lopato in se napotil v plaz. Z onemoglim glasom je bodril psa: — Išči! Išči, Volkun! Išči Boštjana! Volkun, išči! —

Nebo je prevlekla sivina in počasi je pričelo spet snežiti. Pes je žalostno cvlilil in tulil in vohal po snegu. Ustavil se je pri macesnu, se spustil ob peči in začel nekaj grebsti. Vohljal je v sneg in popustil. Spustil se je še bolj navdzol in na levo in končno našel mesto, kjer je začel presunljivo lajati in s tacami kopati v sneg. Ko je Nek prišel do njega, je le še zadnja polovica psa gledala iz snega. — Priden, Volkun, priden, priden kužek! Da bi Nek imel tvoj nos! Kdaj bi ga že odkopal! Da nisva prepozna, Volkun?! —

Pes je grebel vedno hitreje in metal sneg gor ter prijazno mahal s košatim repom.

Nek si je slekel zakrpani suknjič, ga vrgel na sneg in zavihal rokave. Začel je odmetavati sneg, da mu je pot curkoma močil obraz.

Groza ga je obhajala. — Kaj bo, če je Boštjan mrtev? Kaj naj poreče v dolini? Kaj naj poreče materi? Križ božji! —

Volkun se je kar naprej poganjal v lopato in grebel s svojimi močnimi tacami, da je puščal v snegu krvave sledove. Drug drugemu sta bila v napotje. Veliko gomilo snega sta odgrebla, tako da sta se že oba skrila v luknji, toda o Boštjanu nobenega sledu. Mrzlo je pretresalo moža. Kaj, če se je pes zmotil in kopljeta zaman! Za hip se je naslonil na lopato, si obrisal čelo in se malo oddahnil. Pes pa je začel tuliti in še besneje kopati.

Jama se je večala in starec je že komaj metal težke grude snega, ko je z lopato zadel na nekaj trdega. Previdno je odvalil sneg in zagledal čevelj. Veselje in groza obenem sta zajela moža.

— Volkun! Glej fanta! Mislil sem že, da bova kopala do pekla! —

Pes je cvlilil in besno kopal. Tudi v Nekove stare kosti je prišla nova moč. Previdno je odmetaval sneg in kmalu odkopal obe nogi. Še nekaj časa se je motovlil in odganjal psa, ki mu je bil v napotje, preden je odmetal zadnje grude snega, ki so težile Boštjana. Sneg nad glavo je bil ves krvav in je pričal o strahoviti borbi življenja proti smrti pod snegom.

Pred njima je negibno ležal Boštjan. Ko je Nek zagledal njegove krvave roke in okrvavljeni obraz, na katerem so še vedno ležale poteze groze in smrtnega boja, je zajokal. Sklonil se je nad fanta — in mu otipaval mrzlo čelo, pritiskal kosmato lice k prsim, da bi slišal, če mu še bije srce. In z glasom polnim bolečine in sočutja klical: — Boštjan, Boštjan! Ali si živ? Boštjan! —

Volkun je bil ves iz sebe. Tulil je in cvlilil, prijazno mahal z repom in lizal gospodarju krvave roke in obraz.

— Hej, Volkun, mislim, da mu še vedno bije srce! Prav rahlo mu bije — Prav rahlo. Gamsovo srce mora imeti, da je obstal. Sveta Jera naj pomaga, da bi se klizal! —

Še in še ga je skušal spraviti k zavesti in z Volkunom sta bila drug drugemu v napotje. Toda Boštjan se ni ganil, le dih je postal močnejši. Ležal je na snegu

kakor mrtev. Na smrtno bledem obrazu, po desnem licu okrvavljenem, je opazil Nek rahlo rdečico. Oči je imel razprte in na ustih mu je ležal čuden nasmeh, ki ga Nek doslej še ni opazil.

Skoraj pretegnil se je Nek, preden je odmetal toliko snega, da je lahko potegnil težko telo iz snežnega groba. Potem ga je vlekel po plazu navzdol, pes pa je cvileč skakal okoli njega. S težavo ga je potegnil na sani.

Vrnil se je po lopato in suknjič, izpod ruševnega grma je potegnil puško in natovoril sani. Ogrnil je Boštjana s svojim suknjičem, ga prevezal z vrvmi na sani in se vpregel. Mislil je, da bo izgubil dušo, preden ga je privlekel do Bukovega hriba. Noge so se vlekale Boštjanu po tleh in slaba pot je kar naprej grozila, da se prevrnejo sani.

Snežilo je vedno bolj. Mrak se je privlekel in zagrnil gozd, ko sta prišla do koč. Kakor ubit se je zvrnil starec na tla, ko je odložil Boštjana.

Potem pa je Nek zbral poslednje sile in zakuril. Toliko časa se je še motal okoli fanta, dokler se ni uveril, da je zaživel. Šele ko je Boštjan narahlo odprl oči in zavzdihnil, se je staremu Neku odvalil kamen s srca.

Na Bukov hrib je legla spokojna noč in vzhodni veter je vrtel snežinke.

LEOPOLD STANEK

Nekega dne

Nekega dne nasedeš na plitvino
Ostra čer vrže lemež
ladjo s ponosnim kljunom
iz penastih brazd
da se zagozdi na peščino
in se brez spuščene sidra
smešno guga na mestu

Riba na suhem

Ne reši te plima ne oseka
Zvij pohotna jadra
jate galebov so te zapustile
Merilne naprave molče
Ni čuti pesmi strojev
in napetih mornarskih vrvi

Pristan ječe.

Vedno stokajoči jambor je nem
več se ne spomni
strastne himne viharja
Vode ki so oblivale
tvoje moške boke
in prsi hrepenenja
vode so odtekle

Smrt v okovih miru

Kje so globine
ki požro hkrati ladje trup
in kapitana
Pristal si med alge in hobotnice
Nekega dne nekega dne
nasedeš na obali apatiije

Društvene novice

Alpinistični zbor na Šmarjetni gori. Na prijazni Šmarjetni gori, ki je lani gostoljubno sprejela pod streho skupščino PZS, so se v nedeljo 17. marca 1957 ob 9. uri zbrali alpinisti skoraj vseh AO iz Slovenije. Zbor je otvoril tov. Tone Bučer ter pozval zborovalce, da se poklonijo spominu umrlega predsednika Zvezne ljudske skupščine Moše Pijada. Nato je podal oris njegovega delovnega, pogumnega, za socialistično Jugoslavijo nadvse pomembnega dela. Po komemorativnem delu zbora je pozdravil navzoče goste, predvsem zveznega ljudskega poslanca univ. prof. tov. Borisa Ziherla, ki ga štejejo alpinisti med svoje prijatelje, javnega pravobranilca LRS tov. Fedorja Koširja, predsednika PZS, sekretarja Ljudske skupščine LRS tov. dr. Miha Potočnika in druge.

Potem je tov. Tone Bučer podal svoj referat, v katerem je nakazal, kako so se l. 1946 začeli združevati v pogojih nove fizkulture organizacije mladi plezalci. Le malo je bilo starejših plezalcev izpred vojne, ki so postali organizacijsko središče novih AO. Vendar je l. 1947 bilo že 9 AO, ki so zavzeli stališče zoper rekorderstvo in mislili na omnožčenje alpinizma. Osnovno načelo je bilo, da naj novo raste na pozitivnih izročilih izpred vojne. Zato se odklanjajo razne napake, znane izpred predvojnih časov: larpur-lartizem, razcepljenost na družbice, privilegiriranost Ljubljane i. dr. L. 1947 se je vršil že prvi tečaj na Jermanovih vratih, isto leto pa se je tudi sestala komisija za alpinizem, ki je delo tako poživela, da se je število AO v kratkem povečalo, ponekod res le zaradi cenenih plezalskih in drugih rekvizitov. Poudarilo se je stališče, da ni razloga za samostojno organizacijo AO, češ da sta planinstvo in alpinizem dve organično zrasli stvari. V 10 letih je bilo 192 plezalnih tečajev, letnih, zimskih, tudi ženskih. AO so vezani na društva, le strokovno so podrejeni komisiji za alpinizem pri PZS. Pojavi se izbijanje starih klinov, iz česar se razvije oster spor med Ljubljano in Jesenicami. Izide Keršičeva »Plezalna tehnika«. L. 1948 se ustanovi PZS, kar pomeni poživitev dela. Na obisk pridejo Slovaki, l. 1950 in 1951 gre v inozemske gore več odprav, ki jih finansira PZS, TZS, med društvi pa največ PD Ljubljana-matica. Namen teh odprav je bil, da zraste alpinistična kvaliteta posameznikov in ekip. AO so doslej v Sloveniji zgradili tudi 9 bivakov, s čimer se vključujejo v plansko gospodarstvo.

Nato je tov. Bučer spregovoril o ideoloških osnovah naših AO. Naslonil se je predvsem na dr. H. Tumo ter razpravljajal o ideoloških člankih C. Malovrha. Komisija za alpinizem je zoper športni alpinizem, zoper ekstremizem, zoper kaste in kategorizacijo alpinistov, zoper akrobatiko in zoper solo-plezanje, češ da so to stranpota, ki nasprotujejo ideologiji naše družbe.

Škoda, da Bučerjevemu referatu ni sledil razgovor o njem, saj so v našem alpinizmu mnoge stvari, ki bi jih morala razčiščevati široka diskusija. Na priliko: vprašanje centralnega alpinističnega fonda za reprezentativno ekspedicijo v gore na drugih kontinentih, vprašanje Himalaje, vprašanje množičnosti in kategorizacije, vprašanje akrobatskega plezanja in naše afirmacije v Evropi, pa tudi o vprašanju solo-plezanja bi se lahko razpravljalo. Čas pa je bil tako pičlo odmerjen, da do diskusije ni prišlo, niti ni bilo opaziti, da bi jo kdo izrečno želel. Stvar alpinizma pa je po svoji vsebini toliko zapletena, desetletne povojne izkušnje pa tako zgornje, da bi bilo treba posvetiti več skrbi za vsebinsko poglobitev, ideološko širino in perspektivo naših AO. Govoriti bi bilo treba tudi o konkretnih ciljih AO, ki naj bi predstavljali perspektivno pot v prihodnost.

Kako je vprašanje AO občutljivo in kočljivo, je bilo videti iz naslednjega referata, ki ga je podal tov. Marjan Perko. Tu smo slišali številke, ki nazorno osvetljujejo gibanje alpinistov. Trije vidni AO so v zadnjih letih skoraj popolnoma odpovedali, vsi trije v močnih društvi, Kranj, Celje, Tržič. Zakaj? Treba je pogledati resnici pbljže v oči. Za lansko leto so značilne odprave v sosedne naše republike in pomanjkanje opreme ter šibke dotacije AO. Vsega skupaj je 20 AO, 283 alpinistov, 151 planincev, torej 434 članov, poleg teh pa je še 462 popolnoma neaktivnih iz službenih in drugih razlogov. Najmočnejši AO so pri PD Ljubljana, Univerza, Maribor, Jesenice in Kranj. Oblika plezalskih taborov se je doslej še najbolj izkazala. AO so ponekod vzdrževali plezalna šole, tako Ljubljana, Kamnik, Hrastnik in Kranj. Naredili so 2037 vzponov, precej več kot leta 1955. Nekaj teh vzponov je doseglo raven mednarodne kvalitete, med njimi je plezalski par Mahkota — ing. Fajdiga ponovil znano Livanosovo smer v Cima Su Alto, o kateri pravijo najboljši poročevalci, da je najtežja ekstremistična akrobatska smer doslej.

Nadaljnji referent je bil tov. Janez Krušič, ki skrbno, vzgledno in uspešno vodi AO Jesenice. Skrbno sestavljeni referat o odpravah AO v l. 1956 ni bil samo registracija vzponov, marveč obenem lepa pobuda za tovrstno delovanje v prihodnosti. Njegove navedbe bomo sčasoma vse objavili, o posameznih vzponih pa bodo izšli še posebni daljši opisi, o nekaterih pa samo tehnični. Nekateri AO komisiji sploh niso poročali, kaj so v odpravah počeli, kar po svoje tudi kaže, kakšno je njihovo organizacijsko delo. Danes za primer sistematičnosti v poročanju priobčujemo poročilo AO Jesenice o odpravi v Sextenske Dolomite:

S finančno podporo matičnega PD Jesenice je šest članov AO Jesenice in en član AO Celje (na stroške PD Celje) izvedlo v času od 1. septembra do 15. septembra 1956 plezalno odpravo v Dolomite — Italija. Udeleženci odprave: Krušič Janez, dr. Robič Andrej, Zupan Tone, Ferjan Peter, Butinar Marko, Čop Jaka, Debeljak Ciril (Celje) so izvedli naslednje vzpone:

JV stena Punte di Fride po severnem kamninu na Cimo Picollo (2856 m). Sestop po JZ steni: Vel. Zinna (3002 m) po normalni smeri; Vzhodna stena Velike Zinne (3002 m) sestop po normalni smeri — smer Langl-Drexel; severna poč (Preus) Cime Picollissime (2700 m) — spust po južni steni; severni greben Paternkofla (2746 m); južni greben Torre di Toblin — sestop po severni steni; Rumeni raz Male Zinne — sestop po JZ steni; JZ raz Velike Zinne — smer Mazorana — sestop po normalni smeri; zapadna Zinna (2973 m) po normalni smeri.

Čop Jaka je izvršil naslednje ture v skupini Marmolata: Marmolata (3300 m) po normalni smeri; tura pod ostenje Civette; tura v skupino Rosengarten, v Zapadnih Julijskih Alpah pa: Viš (2666 m) po normalni smeri, Poliški Špik (Montaž — 2754 m). Skupno 2 vzpona V. in VI., 3 vzponi V., 2 vzpona IV., 2 vzpona III. težavnostne stopnje. Skupaj 9 plezalnih vzponov in 5 tur v Dolomitih in Julijcih.

Delno slabo vreme in megla sta preprečila izvedbo nekaterih vzponov, ki so bili v programu.

Za tov. Krušičem je poročal tov. Radko Kočevnar o svojih turah v Zapadnih Julijskih Alpah. Omejil se je bolj na kratek pregled barvnih diapozitivov, ker mu je grozila časovna stiska. Posrečilo se mu je, da je v skopih besedah naslikal lepoto teh, Kugyju najljubših gora, ob katerih vznožju se še bori za obstoj slovensko ljudstvo v neprestanem trenju s Furlani in Nemci.

Z velikim zanimanjem je zbor poslušal dr. Miha Potočnika, ki je poročal o jugoslovanskem reprezentančnem planinskem obisku v SZ na Kavkazu. Imel je na razpolago obilo diapozitivov, s katerimi je lepo ponazoril kavkaške gore pa tudi posebnosti sovjetskega planinstva, o katerih smo že dostikrat brali, zdaj pa smo prvič o njih čuli iz ust očividca in to alpinista, ki že več desetletij aktivno živi in deluje v naši planinski organizaciji. Predavanje dr. Potočnika je vzbudilo zanimive primerjave in izjave, posebno ob »liniji ravnanja« v planinskem taborišču, na kateri so se vršili dnevni sprejemi in raporti. Nedvomno bo predavanje dr. Potočnika vzbudilo po naši deželi, ki ima starejša planinska izročila kot SZ, mnogo zanimanja.

Zbor alpinistov je zaključil tov. Jurca, član AO Univerza, s kratkim poročilom o diapozitivih o Huntovem vzponu na Mount Everest l. 1953. Kakor je bilo njegovo poročilo mikavno in opremljeno s poučnimi slikami in črteži, se nam zdi, da bi bilo zboru bolj ustrezno z razgovorom o tem in onem, morda ne nazadnje o stanju priprav za našo odpravo v gore, kjer so še možni pionirski koraki. Za veljavo ne samo našega alpinizma, marveč tudi za ugled naše države v svetu bi taka odprava utegnila doprinese vsaj toliko, kolikor doprinese reprezentančni nastop naše državne ekipe v kaki drugi športni panogi. T. O.

SKLAD DOMA ZLATOROG

(Nadaljevanje s str. 268)

v Lokve din 700.—, PD Ljutomer (nabiralna akcija) din 2000.—, skupaj din 29 470.—.

Stanje sklada za gradnjo Zlatoroga pri PZS dne 20. III. 1957 din 762 339.—
zbrano od 21. III. do 21. IV. 1957 din 29 470.—

Skupaj din 791 809.—

Skupni sklad za gradnjo Zlatoroga izkazuje dne 21. IV. 1957 din 26 211 018.—, od tega zneska znaša prispevek PZS din 3 200 000.—.

Planinci, kupujte kupone za gradnjo Zlatoroga, ki jih dobite pri vseh PD in planinskih kočah!

Prvo žrebanje dobitkov bo že junija letos.

Savez planinarov Bosne i Hercegovine je lansko jesen začel izdajati mesečni Bilten, ciklostiran, s provizornim ovitkom in na pripadajočem papirju. Bilten bo skušal koordinirati delo med upravnim odborom PZ BiH in posameznimi društvi, bo društveni novičar in obenem usmerjevalec. Društva dobivajo Bilten brezplačno. Prvi dve lanski številki prinašata samo gradivo skupščine PZ BiH, ki se je vršila 20. in 21. oktobra na Jahorini. Po 1. 1954 je bilo v tej zvezi likvidirano vprašanje t. im. »Hirsederjeve«, bosanske planinske struje, ki se ni skladala s dejno vzgojno vlogo planinstva v socialistični Jugoslaviji. V 1. 1955 in 1956 je bosansko-hercegovo planinstvo po prestani krizi krenilo na novo pot. Zveza BiH ima po stanju z dne 31. XII. 1955 6056 članov in to 412 odraslih, 1007 mladincev in 637 pionirjev v 40 društvih. Najmočnejše društvo je »Bjelasičnica« v Sarajevu s 1326 člani, 12 društev je živelo le na papirju in jih Zveza poziva, naj tudi formalno prenehajo. V Sarajevu se utrjuje mestni planinski odbor, ki povezuje vseh šest sarajevskih društev. Poglavitna naloga bosanskih planincev je pomnožitev članstva s pomočjo delovnega stika z množičnimi organizacijami, predvsem s sindikati in mladinskimi organizacijami po šolah in kolektivih. Alpinistični odseki so začeli s samostojnim delom. Število vzponov v domačih gorah ni veliko, vendar so 5 članov AO je bilo na Grossglocknerju. Med študenti ni za zdaj nobenega zanimanja za alpinizem, tudi o urejenju GRS še ni govora, vendar kaže, da bo do tega kmalu prišlo. Zraslo bo bolj od vrha navzdol, kajti finančna sredstva za to so zagotovljena, manjka pa ljudi, ki bi pristopili s praviim interesom.

Gospodarstvo PZ BiH se lepo razvija. Od 1. 1954 do 1. I. 1956 je bilo zgrajenih 8 novih planinskih koč, s čimer so pridobili 51 postelj in 89 ležišč, povprečno na kočo torej 4 postelje in 12 ležišč. Gradnja koč pa ne poteka po smotnem načrtu, cela področja so ostala brez skromnih zavetišč, medtem ko je v bližini Sarajeva več konfortnih objektov. Po 7–8 letih se po vojni zgrajenim kočam in domovom že pozna zob časa in treba bo marsikaj popraviti. V 1. 1954 in 1955 so dobila bosanska društva okoli 20 milijonov dotacij bodisi za povečanje kapacitete bodisi za adaptacije.

V zapisniku lanske skupščine, ki je izšel v št. 2, beremo, da se je Zveza BiH odločila za svojo republiško transverzalo, ki naj bi povezala Maglič, Volujak, Zelengoro, Treskavico, Bjelasičnico in Igman. Za himalajsko ekspedicijo delegati niso pokazali pravega razumevanja. V pogledu gradnje objektov so se izrekli za manjše koče in zavetišča, po možnosti tipizirana. Za predsednika je bil na skupščini izvoljen Petrović Rajko, častni predsednik bosansko-hercegovskih planincev pa je sam Djuro Pucar-Stari. T. O.

Fritz Lobbichler, Münchenski biolog in ud štirčlanske nemške »žepne odprave« v Himalajo, se je sredi februarja t. l. mudil v Sloveniji. V predavanjih, ki jih je imel širom po ožji domovini, je popeljal hvalažne poslušalce v nepalsko Himalajo, v gorske pokrajine v okolici Muktinatha, vasice severno od Anapurne. Videli smo prelepe barvne poudobe edinstvenih prirodnih in narodopisnih znamenitosti male azijske države, predvsem seveda njen veličastni gorski relief tja do meja Tibeta. Zbrani slikovni zaklad je spremljal z zgoščenim, a zato nič manj dognanim pripovedovanjem (tudi prevajalec je svoj precej zahteven posel opravil dovolj gladko) o samostojnih prigodah in nepozabnih doživetjih odprave med skoraj celoletnim križarjenjem v tem odmaknjenem in vendar tako pisanem, zraven pa mistično silno zaostalem

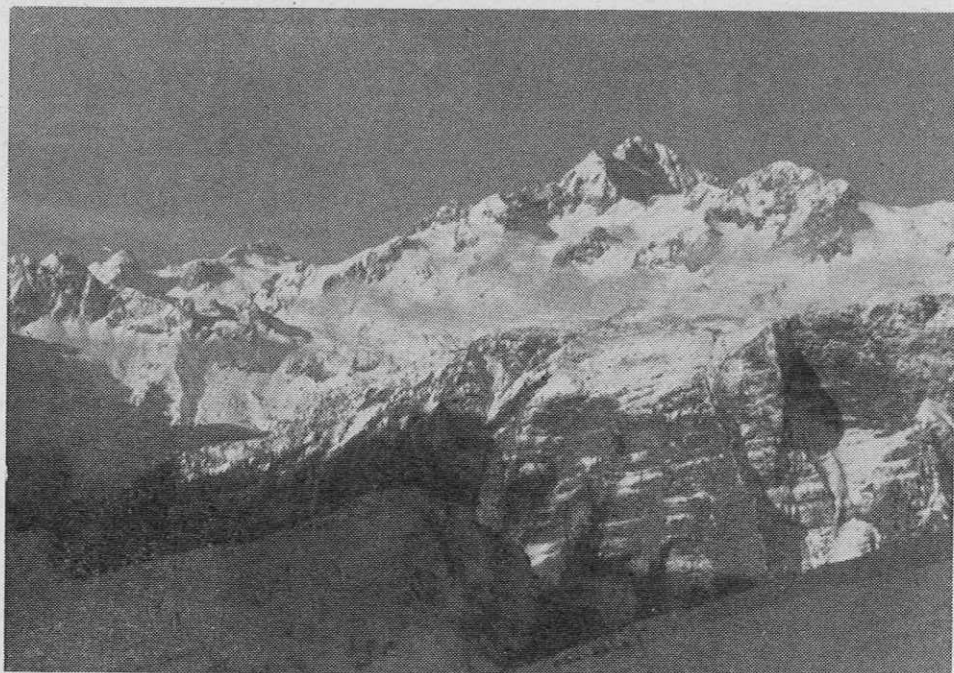
koncu sveta. Nadrobnosti s take enkratne poti, ki jih človek izza mestnih zidov evropskega kova dojeva komaj še kot bajke, bi seveda presegale okvir te kratke beležke. Vzponi na dva neosvojena sedentisočaka, več šest- in pettisočakov zgovorno pričajo o silni podjetnosti mladih nemških plezalcev. Za poslušalce, ki so brali Herzogovo knjigo Anapurna, pa je bil večer še posebej mika-ven. Videli so namreč kraje, ki jih je obiskala francoska odprava leta 1950 na svoji poti proti osemtisočaku Anapurni.

Sklepi uradnega turističnega posvetovanja v Celju. Dne 3. II. t. l. se je vršil v Celju na predlog Sveta za turizem OLO Celje turistični posvet, ki je sprejel vrsto sklepov, ki naj pripomorejo k nadaljnjemu razvoju turizma na tem področju. Za planince interesantni so sklepi, ki se tičejo Logarske doline, in sicer, da je treba brezpogojno uvesti v glavni letni sezoni dnevno direktno avtobusno progo v Logarsko dolino, da je treba urediti ceste v Logarsko dolino, ureditev avtobusne zveze Ljubljana–Zg. Savinjska dolina, da bodo možni priključki na celjski avtobus in s tem direktna povezava z Logarsko dolino, da se Tajništvo za notranje zadeve naprosi, da izda vsem postajam LM ustrezna navodila, v katerih naj bo razvidno, kako je ravnati pri izvajanju godbe in plesa v gostiščih. Vsekakor bi naj bilo dovoljeno izletniškim skupinam, ki imajo godbo s seboj, v gostilnah igrati in tudi zaplesati brez posebnih tozadnih prijav. Važna je tudi ugotovitev tega posveta, da sta telefon v Logarski dolini in sezonska pošta tako nujno potrebna, da ne kaže s tem več odlašati. OLO Celje naj takoj skliče konferenco, kjer se naj z zastopniki PTT sklene dogovor o uresničitvi te zadeve.

Ukinitev poslovanja planinske postojanke na Doliču. PD Murska Sobota je s 1. II. t. l. ukinilo poslovanje svoje koče Tromejnik na Doliču. Vzrok ukinitve je nerentabilnost postojanke.

Sestanek koordinacijskega odbora zasavskih planinskih društev. Vršil se je v planinski koči na Kumu dne 23. XII. 1956 ob navzočnosti predstavnikov vseh zasavskih PD, vodil pa ga je tov. Jesenšek Janez, predsednik koordinacijskega odbora. PZS je zastopal njen podpredsednik tov. Bučer Tone.

Po pregledu sklepov zadnjega sestanka na Bohorju so sklenili, da bodo denarna sredstva, s katerimi razpolaga koordinacijski odbor, razdelili na PD Bohor-Senovo in Hrastnik, in sicer vsakemu pol, prihodnje leto, ko bo gradbena sezona, pa se bo obema društvoma zagotovila subvencija iz sredstev, ki jih bo odobril OLO za PD v letu 1957. Dalje so sklenili, da naj se čimprej sestane propagandna komisija in izdela načrt za izdelavo vodnika zasavske transverzale. Na sestanek naj se povabi tudi zastopnik PZS, ki bo dal v tem pogledu vse potrebne informacije. Izdaja vodnika bi se delno krila tudi iz subvencije, ki jo bo določil okraj za PD v tem letu. Razgovarjali so se tudi o delu posameznih društev in pri tem ugotovili, da so nekatera društva zelo agilna in dosegla lepe uspehe tako na organizatorično-propagandnem kakor tudi v gospodarskem sektorju, kakor n. pr. PD Senovo-Bohor. Zanimiva je ugotovitev, da Steklarna v Hrastniku zelo pomaga PD Dol pri Hrastniku pri gradnji njihove postojanke »Na Goreh«, za kar je organizirala celo nedeljsko delo in polovico ustvarjenih sredstev namenila izgradnji te postojanke, medtem ko PD Hrastnik za gradnjo svoje postojanke na Kalu ne prejme nobene podpore. Posvet je bil mnenja, da je treba na to opozoriti sindikalne organizacije,

Triglavsko pogorje z Lipanskega vrha

Foto Ulčar M.

ki naj bi posvetile malo več pozornosti svojemu društvu.

V zvezi s programom bodočega dela PD je dal sestanek vrsto napotkov, ki naj jim služijo za orientacijo pri sestavljanju teh programov. Tako naj društva navežejo tesnejše stike s TD in Društvom prijateljev prirode, organizirajo za svoje člane tudi politična predavanja, skrbijo za dobre ceste, ki držijo do njihovih postojank, navežejo tesnejše stike tudi s smučarskimi društvi, tesnejše sodelujejo tudi s sindikati, ki naj n. pr. ne nabavljajo šotore za taborjenje v istem času, ko so planinske postojanke prazne itd.

Ustanovitev planinske skupine na Kapli na Kozjaku. Na pobudo planincev iz Kaple na Kozjaku (837 m nadm. višine) so se 22. XI. 1956 zbrali zastopniki PD Maribor s tamkajšnjimi domačini in ustanovili planinsko skupino, ki je zajela delovno področje Kapla-Ožbolt. Planinci bodo lahko uporabljali pravkar zgrajeni dom Kmetijske zadruge, ki bo tako nekako predstavljal planinsko zavetišče, v katerem bodo člani lahko prenočevali za ceno, ki velja za ostale planinske postojanke. Da bo notranjost doma dobila tudi videz prijetnega in udobnega zavetišča za izletnike, bo društvo poskrbelo tudi za potrebni slikovni material. Skupina deluje v okviru PD Maribor.

Odlok o oprostitvi obveznosti do republike, okrajav in občin. V Uradnem listu LRS št. 48 z dne 31. XII. 1956 je bil objavljen odlok Izvršnega sveta LRS o oprostitvi gostinskih enot planinskih postojank obveznosti do republike, okrajav in občin. Po tem odloku so planinske postojanke oproščene teh dajatev, dokler imajo planinski značaj. Odlok je stopil v veljavo dne 31. XII. 1956. V letu 1957 planinske postojanke torej ne plačujejo

več eventualnih dopolnilnih dajatev na promet alkoholnih pijač, ki so jih predpisovali obč. LO in eventualnih drugih dajatev. Ne nanaša pa se ta odlok na zvezni predpis o plačevanju 10% davka na promet alkoholnih pijač.

Lipanca in njena visokogorska smučišča. Najprikladnejša izhodiščna točka za obisk Pokljuke in naprej Lipance je vsekakor Bled, kajti tam je najti vedno ceneno prevozno sredstvo, ki obiskovalca v pičli uri dvigne na 1500 m nadmorske višine. Lipanca — mnogim še neznana — se razprostira v dolgi, skoraj sklenjeni verigi vrhov približno enake višine od Kleka (1556) do Viševnika (2050). Od Triglavskega pogorja jo loči dolina Krme, ki jo lahko sledimo od Debele peči (2007) preko Lipanskega vrha (1933), Okroglega (1962), Draškega vrha (2141) do Tosca (2275), ki obenem tvori zaključek gorskega venca, s katerim je Lipanca obdana.

Nova Blejska koča v Lipanci stoji v središčni legi te dolge gorske vrste v višini 1633 m. Gostoljubnost in domačnost koče kaj kmalu priklene vsakega turista med stalne obiskovalce.

Leta 1936 je takratna blejska srenja postavila na kraju Brdo nad Lipanco pastirsko kočo, ki je dala pobudo za nadaljnjo graditev dveh poslopij na sedanjem mestu, to je na Lipanskem sedlu. Kočo so poleti uporabljali planšarji in lovci, pozimi pa sta bili najbolj dobrodošli blejskim smučarjem, ki jih precej dolga tura z Bleda do Lipance ni ovirala, da ne bi vsako nedeljo hoteli na prelepa smučišča. Med NOB je bila Lipanca varno zatočišče partizanskih enot, vendar je zaradi izdaje delila usodo mnogih planinskih postojank med vojno. Okupator je v eni izmed hajk požgal obe postojanki. V začetku l. 1946

☞ Pozna pomlad pri kočah v Lipanci

so takratni lastniki dve koči obnovili, PD Bled pa je adaptiralo tretjo kočjo in jo preuredilo v zares lepo planinsko kočjo.

Lipanco lahko z vso upravičenostjo primerjamo s Komno, saj s svojimi slikovitimi kopastimi površinami in idealnimi smučarskimi tereni zadovolji še tako razvajenega obiskovalca. Nepozabna so doživetja sončnih poznospomladanskih dni na debeli snežni odeji, ki tja do poletja kljubuje toplim sončnim žarkom. Pestrost pokrajine je kakor zimska pravljica in se nje lepote človek zaveše, ko se spusti zgodnji večerni mrak in sneg izgubi čudovit lesket, ki človeku slepi vid.

Prijetni so daljši izleti na Debelo peč, Solnice in Mrežce, kjer človek s pogledom na mah objame najlepše prirodne bisere naše domovine. Posebno mikaven je pogled v temne globine doline Krme, na police Klečice, kjer se spomladi zbira vsa okoliška divjad, stikajoč za prvimi zelenimi poganjki.

Čudoviti smučarski tereni Mrežce v višini 1950 m, razgled na Karavanke, bohinjske hribe, na temno bogastvo poključskih gozdov, ki se kakor morje razprostirajo pod teboj, človeka zamamijo in, kdor je le enkrat doživel ves ta gorski paradiz, se vedno rad povrne.

Od Blejske kočje v Lipanci drži zimska in letna pot na Triglav, ki so jo nadelali marljivi člani PD Bleda.

Opis poti: Prččenja se pri koči, te popelje pod vznožjem Mrežce, skozi Dimnike, kjer se dvigne do vznožja M. Draškega vrha, zaobide Zg. Jezerca in se pod Toscem združi s staro potjo, ki drži z Rudnega polja preko planine Konjščice. Prednost lipanske poti se kaže v več ozirih. Predvsem ne izgubimo skoraj nič na višini (od kočje v Lipanci do Vodnikovke kočje se dvigne pot le za 200 m),

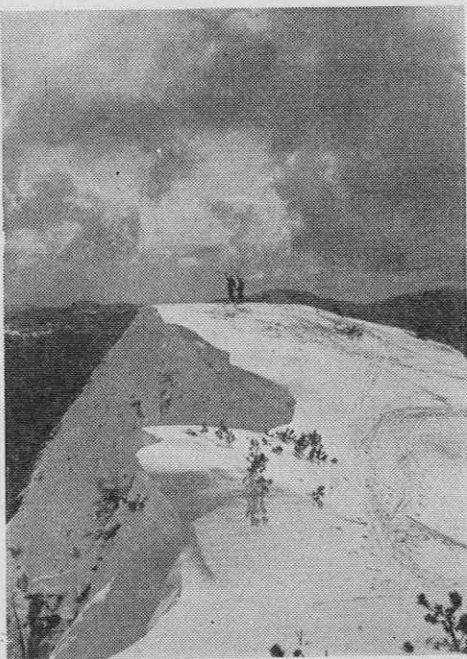

Foto Uličar M.

Zima na Mrežci (Lipanca)

vseskozi jo spremlja čudovita panorama in je uporabna v vsakem letnem času.

Razstava planinskih slik v Trentu. Club Alpino Italiano-Società Alpinisti Tridentini Trento bo pod patronatom FIAP-a v času od 28. IX. do 13. X. 1957 organizirala v Trentu mednarodno razstavo planinskih slik. Razstavljene bodo le črno-bele in color slike, izključene pa so reprodukcije, ročna dela in fotomontaže. Na razstavo poslani fotoposnetki ne smejo biti manjši od 29 cm in ne večji od 40 cm. Razstavno gradivo je poslati do 20. VIII. t. l. na naslov: Società Alpinisti Tridentini Trento — C. P. 205 (Tel. 21.5.22) hkrati s prijavnico, ki jo zainteresirani lahko dobe na PZS. Vsak udeleženec razstave je dolžan nakazati na prednji naslov tudi en dolar za kritje stroškov. Nadrobnejše podatke o tej razstavi dobe zainteresirani lahko na PZS.

Sklepi posvetovanja zastopnikov mladinskih odsekov. Na posvetovanju zastopnikov mladinskih odsekov, ki se je vršilo dne 16. XII. 1956 v Ljubljani in katerega se je udeležilo 39 planinskih društev, je bilo ugotovljeno, da so planinska društva pri delu z mladino in pionirji v zadnjem času lepo napredovala. To dokazuje tudi porast članstva v letu 1956, ki je od leta 1955 poraslo za 1916 mladih članov. Tako so društva konec leta 1956 imela registriranih skupno 7190 mladincev in 5208 pionirjev. Posvet je sprejel vrsto sklepov, ki naj bi služili kot program dela mladinskih odsekov PD in Mladinske komisije pri PZS, katere je potrdil tudi upravni odbor PZS na svoji seji dne 6. I. 1957. Ti sklepi so:

1. Posvetovanje je ugotovilo, da so velik problem kadri, ki so potrebni za delo z mladino in pionirji, in da od njih zavisi celotno delo in uspehi. Kjer nimajo še dobrih mladinskih vodij, naj bi PD nudilo pomoč mladini s tem, da prevzamejo odgovornost izkušeni planinci, ki naj nudijo mladini in pionir-

jem pomoč pri organiziranju izletov, pri katerih naj pionirje in mladince uče, kako se naj pravilno opremljajo, kakšno prehrano lahko vzamejo s seboj; skrbje naj za pravilni odnos v planinah in kočah. Kadar se organizirajo predavanja ali predvajanje filmov, naj bi bil mladini zagotovljen, če ne že prost vstop, pa vsaj po znižani ceni. Za mlade planince naj bi se organizirala taborjenja, morda tudi kaka tekmovanja. Mladincem, ki se zanimajo za alpinizem, naj društva nudijo vso potrebno pomoč, vendar pa skrbje tudi za to, da se bodo te vaje vršile pod strogo kontrolo.

2. Zaželeno je, da se povsod, kjer je vključeno več mladine in pionirjev, ustanove samostojni mladinski odseki, ki imajo lahko več skupin, kar pride v poštev predvsem za šolsko mladino. Vsak odsek naj si izbere svoje vodstvo, vodja odseka pa naj bi bil član upravnega odbora PD ali pa vsaj vabljen na njegove seje.

3. Posvetovanje je pokazalo, da imajo največ uspeha pri mladini tam, kjer so naši razumevanje tudi pri šolskih vodstvih in prosvetnih delavcih. Kjer to še ni uspelo, naj si PD prizadevajo, da vzbude zanimanje in sodelovanje tudi pri ostalem profesorskem in učiteljskem kadru. Pomoč s strani prosvetnih delavcev naj bi se ne izražala samo z organiziranjem in vodstvom raznih daljših in krajših izletov, temveč naj bi se odražala pri vsakodnevnem delu na ta način, da se interes mladine za planine vzbuja na razne načine kot n. pr.: pisanje šolskih nalog iz planinstva, pri prirodoznanstvu s spoznavanjem naše flore, pri zemljepisu s spoznavanjem naših planinskih krajev in gorstva, pri zgodovini z opisovanjem zgodovinskih dogodkov iz NOB itd. V ta namen bo potrebno doseči tudi dopolnitev učnih načrtov.

4. Velik problem je kmečka, obrtniška in delavska mladina. Zato je potrebno, da planinska društva na podeželju skušajo s pravnimi organizacijskimi prijemi pritegniti čim večji krog te mladine. Težišče dela naj bi bile predvsem osnovne šole.

PD, ki imajo na svojem področju vaje in delavske domove za mladino, naj bi stopila v stik s temi domovi ter skušala pritegniti čim več mladih ljudi v svoje članstvo. Pri tem jim lahko nudijo veliko pomoč podjetja sama, zlasti v materialnem pogledu, n. pr. z brezplačnim prevozom na izlete, z nabavo posameznih rekvizitov, s postavljanjem svojih planinskih postojank in podobno.

5. Posvetovanje je ugotovilo, da imajo nekateri mladinski odseki in PD že vzpostavljeno sodelovanje z ostalimi družbenimi organizacijami. V kolikor to še ne obstaja, naj PD vzpostavijo stike zlasti z mladinskimi organizacijami, z društvi prijateljev mladine, SZDL, ženskimi društvom, ljudskimi odbori ter s športnimi organizacijami. To sodelovanje bo ne le pritegnilo še večje število mladih ljudi v planinsko organizacijo, temveč bo s pravilnim prikazom lahko nudilo tudi večjo ali manjšo materialno pomoč, in sicer z denarnimi prispevki, s posojanjem rekvizitov, pri prevozu, prehrani itd.

6. V kolikor so pri PD določena za mladino finančna sredstva, naj mladina s temi sama upravlja, ker bo skrbela, da si jih poveča z različni načini kot n. pr. z nabiranjem in prodajo zdravih zelišč in gozdnih sadežev, ter odpadnim materialom, z delovnimi akcijami, z zbiranjem oglasov, z dopisovanjem in podobno.

Ravno tako naj bi PD povsod izpolnjevala sklep, da se 25% dobička izloči in porabi izključno za mladino.

PD bi morala nuditi mladini tudi pomoč z nabavo rekvizitov ali pa ji vsaj pomagati pri iskanju sredstev pri družbenih in gospo-

darskih organizacijah. Upravni odbo PD naj vodi nadzor nad pravnim izkoriščanjem njihovih sredstev.

Finančno pomoč naj bi po možnosti nudili mladini tudi ljudski odbori, če že ne iz drugih sredstev, pa iz sklada za pobijanje alkoholizma.

Planinska društva naj skrbje, da bo tudi za mladino in pionirje prostor v planinskih prenočiščih, da se jim bo pripravljala poceni in izdatna hrana (enočončnice). Predlaga se tudi, da naj se planinske postojanke postavljajo skromne in udobne. Misli se potrebno tudi na lastne mladinske domove — predlog, naj bi PZS prevzela planinski dom »Partizan« pod Veliko Kopo v svojo oskrbo.

7. Mladinski tisk je doslej še vse premalo razširjen ter je naloga mladinskih odsekov, da nalože komu, ki bi odgovarjal za dopisovanje, za kar ima mladina danes veliko možnost pri »PV«, »Pionirju«, »Mladini« in »Radiu«. Oblike dopisovanja so lahko poljudne: opisi izletov, taborjenj, prireditev, tekmovanj, problemov in uspehov, kritike glede nepravilnih odnosov starih in mladih v planinah, delovni programi, zapiski z občnih zborov in podobno. Dopisovanje naj se utrjuje tudi s sodelovanjem pri mladinskih planinskih izdajah, kot jo imajo Medvode in Prevalje.

8. Mladinska komisija pri PZS mora skrbeti za pravilno koordinacijo dela mladinskih odsekov. Skrbeti mora za redna posvetovanja, na željo PD tudi po področjih. Kot prvo nalogo za dvig vodilnih kadrov pa bi organizirala v poletnem času nekajdnevni praktični in poučni izlet, ki bi imel obliko seminarja. Ta izlet bo organiziran pod vodstvom izkušenih planincev. Udeležili bi se ga mladinci vodje mladinskih odsekov.

9. Glede organizacijskih vprašanj so bili sprejeti naslednji sklepi:

a) ker je PZS znižala cene novim legitimacijam za mladino na din 30.—, naj za ostalo znižanje skrbje društva sama.

b) Mladinski odseki naj v najkrajšem času sporoče število najboljših mladincev in pionirjev, ki bi prišli v poštev, da se jim kot priznanje pokloni mladinski in pionirski planinski znak.

c) Obenem naj sporoče, če so njihovi člani pripravljeni nabaviti enotno blago za planinske srajce. Cena in ostali pogoji bodo sporočeni kasneje.

Društva so bila naprošena, da skušajo vse te sklepe pri svojem delu z mladino izvršiti in da poročajo o doseženih uspehih.

IZ SEJNIH ZAPISNIKOV UO PZS

PZS ugotavlja, da je v letu 1956 članstvo ponovno naraslo, in sicer za 2984 članov. Dne 31. XII. 1956 je bilo namreč v PZS včlanjenih 25231 odraslih članov (porast 1068), 7190 mladincev (porast 179) in 5208 pionirjev (porast 1737), skupaj torej 37629 članov. To je izredno lep porast članstva, ki se stanovito dviga že dve leti.

PSS je pričel z izdajanjem »Biltena«, PSH pa z izdajanjem »Vijest«. PZS sodi, da uvedba takih biltenov za PZS ne pride v poštev, ker ima z društvi dovolj kontakta z okrožnicami in osebnimi stiki.

Pri Upravi Hidrometeorološke službe v Ljubljani se je osnovala informativna služba za vremenska poročila, pri kateri sodelujejo TZS, Gostinska zbornica in PZS. Njena naloga je, da zbira in ureja podatke o snežnih razmerah, ki jih pošiljajo PD, poleg tega pa tudi s področji, kjer ni planinskih postojank, in jih nato posreduje radiu in dnevnemu časopisu.

PZS je na 6. redni skupščini Združenja tabornikov Slovenije dne 20. I. t. l. v Mariboru zastopalo PD Maribor.

Ker so nekatera PD deloma pobrala članarino v letu 1956 že prej, preden so prešla okrožnico PZS (28. ali 29. I. 1956), ki uvaža za člane himalajski prispevek po din 20.—, je UO PZS sklenil, naj se vsa društva obremene tolikokrat po din 20.— za himalajski prispevek, kolikor odraslih članov šteje društvo ob zaključku leta 1956. V kolikor se katero društvo s tem ne bo strinjalo, se bo vsak tak primer individualno obravnaval.

PD Jesenice je seznanilo PZS o svojem delu pri zbiranju zgodovinskega gradiva za planinski muzej, ki ga nameravajo ustanoviti na Jesenicah. PZS bo nudila društvu pri tem vso možno podporo.

Da bi planincem in alpinistom omogočila cenejšo nabavo uvoženih rekvizitov, si bo PZS prizadevala na odločilnih mestih doseči ukinitve ali vsaj znižanje uvoznega koeficienta.

V zvezi s predlogom, naj bi se mladini eventualno nudila finančna pomoč tudi iz sklada za pobijanje alkoholizma, bo PZS izdelala izčrpno poročilo, kaj vse je že storila na tem polju in kaj še namerava storiti. Enako poročilo bo izdelala za RK. Vzporedno s tem bo pri Centru za embalažo, pri Trgovinski zbornici sprožila predlog, kako bi se na najcenejši način prišlo do embalaže za brezalkoholne pijače.

Proračunski izdatki za Glavni odbor PZS so znašali v letu 1956 din 7485 231.—, dohodki pa din 816 540.—. GRS je imela izdatkov din 1 313 277.—, dohodkov pa od članskih prispevkov din 504 620.— in od prispevkov od koč din 539 105.—, skupaj torej din 1 043 725.—. Planinski Vestnik je imel din 6 570 768.— izdatkov in din 3 735 592.— dohodkov. Za kritje primanjkljajev vseh treh proračunov je bila porabljena subvencija v višini din 10 312 524.—. Ker je PZS prejela v letu 1956 din 10 500 000.— subvencije, je ostalo neizrabljenih din 187 476.—. Ta znesek je bil uporabljen za proračunsko rezervo za leto 1957. Dohodki so bili nekoliko večji kot pa planirani in to predvsem iz članarine zaradi porasta članstva, dalje dohodki iz prometa planinskih postojank in iz oglasov pri Planinskem Vestniku.

Novih investicijskih sredstev razen din 17 000 000.—, ki jih je PZS prejela zaboljšanje pogojev pri letnih dopustih za delavce in uslužbence, ni prejela. Od teh pa je treba odbiti 20% priznanih društvom kot dotacijo OLO v znesku din 3 870 000.—. Iz vrnjenih anuitet investicijskih posojil je PZS dala samo PD Ljubljana matici din 35 851.— in PD Zeleniki din 321 731.—, društva pa so bila konec leta 1956 na anuitetah dolžna še din 1 734 896.—. Razen anuitet so konec leta 1956 dolgovala društva PZS še din 403 000.—. V zvezi s tem je UO PZS sprejel sklep, da je potrebno finančno disciplino pri društvi zaostri. Himalajski fond je znašal konec leta 1956 din 504 620.—. Za tekoče leto bo prejela PZS subvencijo le v višini din 9 000 000.— in bo zato morala temu primerno znižati tudi svoje proračune.

PZS je ugotovila, da je letos razdeljevala subvencijo posebna komisija pri SZDL, v kateri so sodelovali predstavniki raznih športnih zvez, medtem ko PZS kot ena najmočnejših organizacij v tem odboru ni bila zastopana. Ker to lahko rodi posledice, da v bodoče ta odbor ne bi bil pravilno informiran o delu planinske organizacije in njenih potrebah, je PZS na pristojnem mestu izrazila željo, da bi v bodoče sodeloval v tem odboru tudi predstavnik PZS, oziroma da bi bil vsaj zaslišan, kadar se bo razpravljalo o delitvi subvencije.

V celoti ima PZS pri društvih posojil za preko din 46 000 000.—, pojavil pa se je problem vračanja anuitet. Čeprav si je PZS zelo prizadevala, je ostalo še vedno precej neplačanih anuitet. Predvsem niso plačala anuitet društva, ki so v preteklem letu beležila slab obisk

v svojih postojankah, nešteto pa je tudi primerov, ko društva ne vračajo anuitet, kljub temu pa vrše nadaljnje investicije. Za navedena posojila so bile deloma že sklenjene kreditne pogodbe, deloma pa še bodo. Nekatera društva si prizadevajo, da bi se jim to posojilo spremenilo v dotacijo, vendar pa se PZS drži načelnega sklepa skupščine PZS, ki je bil ta, da morajo iti vsi dohodki PZS v skupni investicijski sklad.

UO PZS je razpravljal tudi o pozitivni svojega fotoodseka, v katerega naj bi se pritegnili mladi ljudje. Odsek naj bi predvsem skrbel za vzgojo svojih članov in dajal smernice za ustanavljanje fotoodsekov pri PD.

Gospodarska komisija dela na pravilniku za planinske postojanke, ki bo vseboval med drugim način upravljanja plan. postojank, skrb za osnovna sredstva, amortizacija planinskih postojank, nadzor nad upravljanjem osnovnih sredstev, urejenost planinskih postojank, cene in osebe planinskih postojank. Izdelati namerava tudi nov hišni red, ker obstoječi ne ustreza več. Sestavni del tega pravilnika bo zajemal tudi točke, ki jih bo morala vsebovati vsaka pogodba za planinski pavšal oziroma za postojanke, dane v delni zakup. Pravilnik bo prediskutiral gospodarski svet, nakar bo predložen v potrditev plenumu PZS.

Predlagala se je ustanovitev okrajnih planinskih zvez ali morda tudi za več okrajev skupaj. PZS je mnenja, da naj bi se morda preko okrajnih SZDL formirali nekaki koordinacijski odbori po zgledu SZDL okraja Trbovlje, ki naj bi vršili to funkcijo. Z ustanavljanjem okrajnih planinskih zvez oziroma podzvez bi sicer PZS izgubila kontakt z društvi. Sugestija za ustanavljanje teh koordinacijskih odborov bo dana na plenumu PZS.

Krajevni odbor ZB v Gorenji vasi predlaga ustanovitev samostnega PD. Sodl, da je glede na teren na področju Gorenje vasi, t. j. Poljanske doline, posejan z lepimi planinskimi točkami in smučišči, ustanovitev tega društva potrebna. Kasneje naj bi se na tem terenu zgradila tudi planinska postojanka. PZS je dala pristanek za ustanovitev tega društva, vendar pa pod pogojem, če bo društvo trajnejšega značaja, in s priporočilom, da naj ne računajo takoj na gradnjo postojanke in na finančno podporo s strani PZS.

Ze pri januarski številki Planinskega Vestnika se je primerilo, da se je tisk teksta in oglasov videl tudi na drugi strani in da se je barva zelo mazala. Do tega je prišlo zaradi tega, ker je strojnik, ki je tiskal ovitek, pozabil dodati barvi sušilo. Ker pa se je ta primer ponovil tudi pri februarški številki revije, je uprava revije v tiskarni vložila reklamacijo. Vodstvo tiskarne je nato poslalo pismo, v katerem se opravičuje, hkrati pa v celoti priznava svojo pogrško. Zagotovilo je, da se kaj takega ne bo več zgodilo, za odškodnino pa je ponudilo popust din 30 000.—. Uprava revije se je zadovoljila z danim opravičilom in odškodnino, izrazila pa je željo po kvalitetnem tisku in pravočasnem izhajanju revije.

Komisija za planinska pota je sklicala zbor markacistov za 24. III. t. l. v Ljubljani.

Razširjena se je komisije za planinska pota pri PZS, ki se je vršila že 16. XII. 1956, je po poročilu skupinskih vodij in analizi dela sestavila plan dela za tekoče leto, ki določa popravila poti Staničeva koča—Cmir, potem Bovec—Bavštica—Kanja sedlo—Spička, popravilo Bambergove poti, dalje Bovški Gamsovec—Luknja, popravilo Tomiškovce poti in Komarče skupno s PD Ljubljana—matica, popravilo Praga in razna nujna popravila v Kamniških Alpah. Program zajema tudi zimske markacije Komna—Krn in Komna—Vogel ter izdelavo žigov. Vsa ta dela bodo stala din 635 000.—.

Proti pričakovanju se je delo za Priročnik o slovenski planinski transverzali močno zavleklo, zato ga bodo zainteresirani prejeli šele spomladi 1958.

Do 13. II. t. l. je predložilo Dnevnik s transverzale o prehojeni transverzaln poti 18 planincev.

Dne 21. I. t. l. se je na novo formirala propagandna komisija, ki je iz svoje srede izvolila referente za predavanja in filme, za sodelovanje z Gorskimi stražami, za tisk in za reportaže v radiu. Poleg navedenih sektorjev se bo skušala komisija uveljaviti tudi na vseh ostalih področjih dela, kjer se bo pokazala za to potrebna.

Vsi alpinistični odseki so bili pozvani na predložitev poročil o svoji dejavnosti v preteklem letu zaradi nadaljevanja kronike razvoja alpinizma v Sloveniji, ki jo vodi PZS. Istotako so bili pozvani odseki, ki so prejeli v preteklem letu finančno pomoč Komisije za alpinizem za odprave v domače gore, da poročajo o doseženih uspehih. Nekateri odseki so se zelo potrudili in poslali lepo urejena poročila. Prednjači pa vsekakor odsek na Jesenicah, ki je podal tako o svojem delu kot tudi o odpravi v Durmitor izredno lepo poročilo, dokumentirano s fotografskimi posnetki priznanega fotoamaterja tov. Jaka Copa.

Na povabilo DAV-a je Komisija za alpinizem poslala na visokogorski zimski alpinistični tečaj v Silivretto tov. Kočevarja Rada iz Kranjske gore. Tov. Kočevar je bil na tečaju gost omenjene planinske organizacije.

Ker postaja problem nabave novih plezalnih vrvi vse bolj akuten, se bavi komisija z mislijo, če bi bilo mogoče v inozemstvu nabaviti le surovine, s katerimi bi domače tovarne spletale plezalne vrvi. Tozadevno bo komisija po svojem predstavniku posredovala tudi pri potrošniškem odboru pri Trgovinski zbornici.

Glede na zvišano premijo je Komisija za alpinizem zavarovala pri DOZ-u le alpiniste, ki so jih odseki označili kot strogo aktivne. Vsi ti alpinisti so zavarovani za din 50 000.— za primer smrti in za din 100 000.— za primer trajne invalidnosti.

Na željo PD Železničar bo gospodarska komisija v kratkem sklicala sestanek, na katerem naj se odloči usoda žičnice in doma na Voglu. Sklepi tega razgovora naj bi se nato prenesli tudi na ostale organizacije in ustanove, ki se za to zanimajo.

PZS je na odločilnem mestu intervenirala za uvedbo tranzitnih vlakov iz Slov. Koroske na Gorenjsko, ki bi občutno skrajšali obstoječo relacijo. Avstrijske državne železnice imajo že vpeljane tri ali štiri take vlake, ki vozijo preko našega ozemlja. Akcijo bo podprla tudi TZS.

Razpravljalo se je dalje o dograditvi kočne na Peci, ki zadeva turizem celotne Mežiške doline, o nadaljevanju adaptacije Koče pri Triglavskih sedmerih jezerih in ostalih nedokončanih gradnjah, za kar bo vsekakor potrebno na nekak način preskrbeti najnujnejša denarna sredstva.

TD v Moravčah namerava postaviti na Limbarski gori leseno kočjo, ki naj bi služila tudi v planinske namene. PZS je morala odkloniti finančno podporo, ker za to nima nikakih denarnih sredstev na razpolago.

PD Litostroj namerava zgraditi planinsko postojanko na Sorški planini in je za ta namen že prejelo od svojega podjetja din 2 700 000.—.

PD Javornik sporoča, da zaradi nerentabilnosti ne misli več oskrbovati Staničevo kočjo, katere obisk se je z adaptacijo Triglav-

skega doma na Kredarici občutno zmanjšal. Uprava kočje je bila ponudena PD Ljubljana-matici.

Zaradi občutne podražitve tarife za zavarovanje fizikulturikov je morala Komisija za GRS pri PZS skleniti z DOZ-em novo zavarovanje, na podlagi katerega bo le 80 reševalcev poimensko zavarovanih za primer smrti za din 225 000.— in za primer trajne invalidnosti za din 450 000.— V poštev so prišli le aktivni reševalci, ki se največ udeležujejo v reševalnih akcijah. V kolikor bi se pri neki reševalni akciji ponesrečil reševalec, ki ni poimensko zavarovan, ali sploh ne bi bil član GRS, bo prišel za izplačilo zavarovalnine prav tako v poštev na podlagi zavarovalne pogodbe, ki jo je Komisija sklenila z DOZ-om posebej za take primere. Ker pa bi komisija težko zmogla plačilo zavarovalne premije, se je morala odpovedati izplačilu dnevne odškodnine, ki je doslej znašala din 15.— dnevno za primer manjše poškodbe. Vse take primere pa bo komisija v bodoče individualno reševala na svojih sejah in v upravičenih primerih to odškodnino izplačevala iz svojega proračuna.

Komisija je v Železnici na Jesenicah naročila patentirano žico za izdelavo 200 garnitur lavinskih sond. Garnitura naj bi obstajala iz 4 palic á 1 meter.

Na ponovno ugotovitev, da še vedno niso vsi aktivni reševalci opravili obveznega izpita iz prve pomoči, je komisija ponovno pozvala vse postaje GRS, naj vsi reševalci opravijo ta izpit. Postaje naj prirejajo seminarje in pomagajo reševalcem pri obdelavi gradiva. Zadoštuje, da sodeluje v izpitni komisiji poleg predstavnika komisije le en zdravnik, kjer pa je to mogoče, pa naj sodelujeta dva zdravnika. Opravljanja izpitov naj se udeležijo tudi starejši reševalci, ki so izpit že opravili, ker jim je s tem dana priložnost za obnovitev znanja.

Komisija je uvedla polletno obvezno poročilo reševalnih postaj, iz katerih naj bo razvidna aktivnost postaje, spremembe v članstvu, njihovi sestanki, predlogi in podobno.

Na prošnjo GRS postaje Jesenice je RK v Ljubljani odobril za postaje GRS 50 paketov hrane in nekaj rabljenih oblačil. Pakete so prejeli GRS postaje Bohinj (2), Bovec (6), Celje (5), Jesenice (10), Kamnik (5), Kranj za Jezersko (2), Kranjska gora (5), Ljubljana (5), Mojstrana (5) in Tržič (5) paketov. Komisija ugotavlja, da se morajo postaje GRS v vseh takih in podobnih akcijah povezovati le z lokalnimi odbori posameznih organizacij, medtem ko naj bi bila v republiškem merilu to naloga komisije.

GRS Črne gore je nakazala Komisiji za GRS pri PZS din 400 000.— za nabavo določene reševalne opreme za štiri reševalne postaje. Nabava opreme je v teku.

V zvezi s sklepom Mednarodne komisije za GRS v Pontresini, naj posamezne dežele med seboj sklepajo dogovore o medsebojnem brezplačnem reševanju, je Komisija za GRS pri PZS stavila tozadevno ponudbo vsem v tej organizaciji vključenim GRS, vendar pa ni niti še od ene GRS prejela pozitivnega odgovora.

Postaja GRS Jesenice je za člane gornjesavskih GRS postaj nabavila posebne sanitetne komplete, od katerih vsak vsebuje male prve pomoči, srednje prve pomoči, pomoči á 10 in 6 cm, spohoplast, sulfamidni prašek in phenalgot.

Sestanek načelnikov postaj GRS bo sklican maja t. l.

Komisija se je odločila, da bo dala po vzorcu, ki ga je prejela v dar od bavarske reševalne službe, izdelati več Akia reševalnih čolnov.

Komisija je naročila osnutke čistih reševalnih znakov, ki jih namerava podeljevati posebno zasluženim reševalcem.

Cim bo komisija prejela od vseh GRS postaj popolna poročila o njihovih obveščevalnih točkah, bo komisija izdelala pregledno karto vseh postaj GRS in njenih obveščevalnih točk.

Komisija bo za 45-letnico obstoja GRS izdala lično brošuro, dimenzije 14,50 x 20,50 cm z obsegom od 16 do 24 strani. Poleg uvoda bo brošura med drugim vsebovala organizacijsko shemo GRS, njen razvoj, obveščevalne točke, sredstva reševanja, kar naj bi bilo prikazano s slikami, o nevarnosti v gorah in floro, načela, po katerih posluje, pregled nesreč (kje jih je največ, na katerih krajih in zakaj) in podobno. Brošuro naj bi krasile po možnosti tudi barvne slike. Stroški tiska naj bi se po možnosti krili z oglasi. Redakcijskemu odboru načeluje tov. Bine Vengust.

Zvezni reševalni tečaj GRS se je vršil od 6. do 15. IV. t. l. na Korošici. Tečaj sta vodila tov. Kristan Milan oziroma Vengust Bine ter Čop Joža, medtem ko je bil za tehnično plat odgovoren tov. Veninšek Stane. Za predavatelje in inštruktorje so bili določeni tov. Vengust Bine, dr. Miha Potočnik, Koblar Stane, More Andrej, dr. Vavken Evgen, dr. Robič Andrej, Debeljak Ciril, Perko Marjan, Govekar Jože, Herle Jože in Drnovšek Janez. Vsi prizadeti so prejeli nadrobna navodila o programu tečaja, kakor tudi o opremljenosti. Stroške tečaja je v glavnem nosila Ko-

ordinacijska komisija za alpinizem in GRS pri PSJ, ki je v ta namen tudi že nakazala din 300.000.—.

Poljska gorska reševalna služba je poveljila 8 naših reševalcev na IV. mednarodno tekmovanje gorskih reševalcev, ki se je vršilo v Zakopanah od 30. III. do 2. IV. t. l. Tedaj se je vršila tudi razstava vseh sodobnih reševalnih naprav in konferenca odposlancev reševalnih organizacij iz 12 držav. Ekipo je vodil tov. ing. Dolar Daro iz Ljubljane. Razen slovenskih reševalcev sta v odpravi sodelovala tudi dva člana GRS Planinske zveze Hrvatske.

Da bi se mogla GRS čimprej osvoboditi tujine in sama pričeti z izdelavo reševalnih naprav in njenih izboljšav, izdelave načrtov in tehnične dokumentacije, je komisija sklenila organizirati konstrukcijski biro skupaj z Ljudsko tehniko. Ta sklep je toliko bolj utemeljen, ker je tovarna Elan prenehala z izdelavo reševalnih rekvizitov.

Komisija je ponovno sklenila strokno izvajanje že sprejetega sklepa, da ne bo izplačevala nikakih računov, če ne bo postajala hkrati z računom poslala tudi zadolžnico o uporabi sanitetnega materiala.

Od 20. do 30. IX. t. l. se bo vršil na Vršču zvezni reševalni tečaj za pripadnike LM. Tečaja se bodo udeležili miličniki iz vseh republik, skupaj okrog 50 po številu. Tečaj bo vodila in dala potrebne inštruktorje postaja GRS Jesenice.

Iz planinske literature

Naše planine 1955; št. 3 in 4. Jesenska in zimska številka zaključujeta sedmi letnik Naših planin. Vsaka številka obsega po 80 strani. Skupno je revija narasla v letu 1955 na 334 strani, kar da že zajetno knjigo.

Največ člankov v drugi polovici sedmega letnika je posvečenih Velebitu. Ivan Gušić se spominja naporne in dolge hoje po tem razsežnem gorskem masivu, ki ima ves čas morje v ozadju in zato svojstveno klimo; dr. Ivo Lipovšček zanimivo pripoveduje o turi po južnem Velebitu, Josip Kostović piše o Zavižanu v severnem Velebitu; Božo Modrić pa poroča o svojem pohodu po severnem in srednjem Velebitu, ki ga je zaključil s sestopom k idiličnemu Hirčevemu domu v Jablancu ob morski obali.

Tudi gorski svet Hrvatskega Zagorja je hrvaškim planincem pri srcu in pri roki; radi ga obiskujejo pa tudi pišejo o njem. Dr. Ivo Veronek lepo razmišlja o ljudeh pod gorami, o njihovi preteklosti in sedanjosti pa tudi o zemljepisnih posebnostih v prispevku o Strahinšćici; Mirko Marković pa razpravlja o tem, kateri vrh je najvišji v Lipi, ki je del Medvednice.

Speleologija je nova veja udejstvovanja v gorah, ki pravzaprav šele danes

dela prve večje korake v svojem razvoju in se bliža stopnji razvitosti in razširjenosti, ki jo je alpinizem dosegel že pred nekaj desetletji. Tudi v našem Planinskem Vestniku beremo sem ter tja prispevke jamarjev, dosti intenzivneje pa se uveljavljajo speleologi v Naših planinah. Srečko Božičević piše o ledenicah ali ledenjačah, to so podzemne jame z večnim snegom, ki skrepeni v led, ter opisuje nato še nepoznato ledenjačo v Mali Kapeli. Vlado Redenšek uči, kako lahko izmerimo in izračunamo globino jame na več načinov; lahko jo preprosto izračunamo po formuli o prostem padu, lahko jo izmerimo s svinčnico ali pa s štoperico, s katero merimo čas do udarca kamna ob tla in nato razberemo vrednost s tabele ali preprosto z diagrama. Srečko Božičević opisuje v svojem drugem članku jame na zagorski strani Medvednice.

Pomorsko in obmorsko planinstvo zastopata Lucijan Smokvina in Vladimir Sironić. Prvi pripoveduje o vzponu na najvišji vrh otoka Krka, ki nima še niti natančno določene višine, niti ne na vseh zemljevidih enakega imena; drugi govori o turi na obronke Limskega kanala v Istri. Zorka Zubović se spominja ture na hrvaški in slovenski Snežnik ter pohoda proti Postojni v letu 1953.

Dr. Željko Poljak precej obširno piše o Fruški gori, tej Medvednici Novosad-

čanov in Pohorju Vojvodine, ki je planinsko najboljše obdelana gora v Jugoslaviji, saj je na njej nič manj kot 18 planinskih koč.

Pravo težišče revije pa je na celi vrsti člankov, ki obravnavajo gore na jugu naše države, izven ozemlja LR Hrvaške. Mirko Marković opisuje vzpon na vrh Ljubotena v masivu Sarplanine, H. Čaušević podoživlja svojo hojo preko lepe Kape Moračke, ki je po sodbi pisca vreden sosed Durmitora in Prokletij; dr. Zeljko Poljak pa pripoveduje o vzponu na Ljubišno, najvišji vrh Sandžaka. Dr. Poljak je ploden pa tudi dober planinski pisatelj in posebna odlika njegovega spisa je ostra družbena in gospodarska oznaka Sandžaka, te nekoč in še danes precej turške pokrajine, ki je doživela svoj največji vzpon pred nekaj stoletji, nato pa je pričela propadati in tava danes v zaostalosti in nevednosti. Ceste so slabe, najbližja železniška proga je več kot sto kilometrov daleč proč. Isto pokrajino in vzpon na isto goro opisuje tudi Vladimir Blašković, le da pomakne vse dogajanje za 25 let nazaj v preteklost, ko si je moral v stari Jugoslaviji služiti kruh v teh krajih. Novi čas je prinesel spremembe tudi v Sandžak, ki se je že pričel dvigati iz zaostalosti. Napredku bo nastežaj odprla vrata železniška proga Beograd—Bar, ki bo stekla preko teh krajev.

Planinka S. Đ. je napisala lirichen intermezzo o Špiku; Beograjecan Rastko Stojanović pripoveduje o alpinistični odpravi v Dolomite, kjer je Zvone Blažina skupno z nekim Dunajčanom preplezal kot prvi Jugoslovčan severno steno Velike Cine. Pisec omenja tudi vzpon Debeljaka in Fajdigove (Cic i Nada) čez to steno leto dni kasneje.

Tudi svetovni alpinizem je našel svoj odmev v glasilu hrvaških planincev. V tretji številki beremo prevod članka o vzponu argentinskih alpinistov na Aconcagua po zahodni steni in južnem grebenu, v četrti prevod Tichyjevega poročila o zmagi na Čo Oju. Več novic o alpinističnem dogajanju v svetu najdemo na zadnjih straneh.

V mladinskem kotičku je prišla do besede mladina. Branko Frank piše o turi na Biokovo, v zadnji številki naletimo celo na troje pesmi, podpisane le z začetnicami F. Č. in A.

V zadnji številki beremo osmrtnico za 24-letno študentko geodezije Gjurgjo Matešić, ki se je ponesrečila poleti 1955 na Prisojniku.

Lep napredek za revijo je, da prinaša razgled po domači in tuji planinski lite-

raturi, ki ga pišeta dr. Ž. P. in dr. I. S. Med novicami na zadnjih straneh beremo med drugim tudi zapis o naši transverzali in poročilo o koncertu Ljutomerčanov na vrhu Triglava. Primerjava našega alpinističnega pravilnika s hrvaškim pa pokaže, da postavljajo Hrvatje za članstvo v svojih alpinističnih odsekih strožje pogoje kot mi.

J. B.

Gaston Rebuffat: Etoiles et Tempêtes (Zvezde in viharji); nemški prevod, Nymphenburger Verlag, München 1955; 170 strani, 29 fotografij in 6 skic.

So postale Alpe za nas danes, v himalajski eri, nezanimive? Ne, nam odgovarja Rebuffatova knjiga. Stene Grandes Jorasses, Piz Badila, Druja, Matterhorna, Velike Cine in Eigerja tudi danes niso od muh in so po razvrstjenosti po prvih ponovitvah ohranile dobršen kos svoje cene. Vzponi čez te stene so bili že večkrat opisani in so celo Slovencem že znani. Je torej mogoče napisati o teh stenah kaj novega? Težko. Tudi Rebuffat se ni mogel upreti skušnjavi, da izkoristi dinamiko, ki jo krijeta v sebi zgodovina boja in umiranje za te stene. Pri Eigerju je zelo natančno opisal smrt Tonija Kurza. Ta in drugi dogodki so že prevečkrat ponovljeni, da bi mogla imeti knjiga od njih kaj več kot škodo.

V čem je torej uspeh knjige? Že v samem Rebuffatovem imenu. Ta simpatični mladi mož je po vojni zaslovel kot eden avantgardistov alpinizma v Alpah, nato je bil tudi v Himalaji. Popolnoma drugače je, če piše o Alpah nekdo, ki bi lahko napisal knjigo tudi o Himalaji. Rebuffat je po poklicu gorski vodnik in v knjigi nas skuša prepričati, da je to najlepši in najčudovitejši poklic na svetu. Ni mu uspelo; nihče se ne bo odločil postati gorski vodnik, ko bo prebral to knjigo, a kljub temu se tista mesta lepo bero. Rebuffat večkrat skuša odgovoriti na vprašanje: čemu plezamo, čemu se mučimo do skrajnosti in čemu umiramo v stenah, a vedno je odgovor isti: ker je plezati lepo, ker je plezanje pesem. Opisuje sicer tudi nesreče in smrti v gorah, a se nikoli ne pomudi in zamisli ob njih. Rebuffat skuša torej biti nekak estetič plezanja, Kugy ekstremne alpinistike. In res je vsa teža njegove knjige v bleščem stilu, v poetičnosti življenja v gorah, v izredni lahkotnosti, s katero razgrinja pisec pred nami vse dogajanje, prav tako, kot uživa v najtežjih mestih v steni prav v eleganci in lahkotnosti plezanja. Takšno knjigo je mogel napisati samo Francoz, samo francoščina ima takšno klaviaturo pogojnikov in odvisnikov, da tudi pripovedovanje harmonično

zazveni. Nemški, slovnično sicer pravilni prevod (prevedla Günter Oskar in Irena Dyhrenfurth) se čuje včasih kot napačno zapeta pesem.

Se nekaj nam je všeč pri Rebuffatu. Njegovo značilno francosko pojmovanje alpinizma. Nič fanatičnega, prenapetega ni v gledanju francoskih plezalcev na plezanje. Plezajo zato, ker jih to veseli. Če jih ne veseli več, se v steni obrnejo; če je treba, se znajo tudi prebiti do vrha. Nemec mora vedno zmagati za vsako ceno.

Rebuffat je aristokrat med plezalci. Svoje kliente prevaža s lastno limuzino, posnel je plezalni film z istim naslovom kot knjiga, tudi oprema njegove knjige je brezhibna. Lep ovitek, nadvse prikupna standardna oprema Nymphenburške založbe in kopica drznih fotografij iz stene ter nazornih skic — nič čudnega, če planinski bibliofil z veseljem seže po knjigi in jo uvrsti v svoji knjižni omari na vidno mesto.

J. B.

Tre ranunculi d'oro, izdal CAI SAT, Trento 1955. Publikacija je poziv na drugi mednarodni Biennale planinske fotografije, ki bo v Trentu 1. 1957 oktobra meseca. Società alpinisti trentini je, kaže, zelo delavna posebno v planinski kulturi in zanje tudi lepe uspehe in mednarodno reputacijo, čeprav je lani prišlo tudi do trdih kritičnih pripomb na organizacijo festivala planinskih filmov. Foto-biennale se bo vršil pod pokroviteljstvom Mednarodne zveze fotografske umetnosti, pobudnik pa je foto-krožek v Trentu v okviru SAT CAI. V častnem komiteju je več vidnih italijanskih državnih in drugih funkcionarjev, tudi v žiriji so sami Italijani. Trento je po svoji legi primeren za tak biennale, obenem pa je to za italijanski turizem imenitna reklama. Publikacija prinaša statistiko I. Biennala 1. 1955. Jugoslavija ni nastopila, pač pa Češka, Madžarska, Kitajska, Švica, Indija, Grčija, Chile, Brazilija in še mnoge druge države s 146 avtorji in 540 deli. V konkurz je bilo pripuščenih 96 avtorjev z 215 deli. Nagrajen je bil Avstrijec Leopold Fischer in dva Italijana. Publikacija prinaša tudi članek o fotografskih veteranih iz 1. 1871 in celo vrsto najboljših fotografij s I. Biennala.

T. O.

Annuario del Club Andino Bariloche. CAB je bil ustanovljen avgusta 1. 1931 in je doslej izdal 24 svojih letnih poročil. Pričujoči zbornik obsega kakor vsako leto najprej navedbo odbora CAB, reševalne in izdajateljske komisije. Urednik zbornika je J. F. Fino iz Buenos Airesa. Vsebinsko to pot ne prinaša kaj posebnega.

Dva članka sta posvečena raziskovanju Painea, o čemer smo že poročali. L. Krahl popisuje čilensko ekspedicijo v Paine 1. 1955, popisano že v Rivista Andina (s to revijo nimamo zamenjave). Ekspedicijo so sestavljali Meyer, Krahl, Kunstmann, Moder, Alvarado, Forster, Garcia, Hoffmann, Paya in Vivanco. Enzo Mazzoldi je napisal poročilo o južni steni Lanina, Birger Lantschner pa izlet v Cordillero del Rio Tigre Cholila. Lantschnerjev spis je opremljen z zemljevidom. Sledita še dva opisa andinističnih vzponov v Cordon del Rio Blanco (Guthmann), v Alrededor del Cerro Colorado (Kinch-Kobelt), nato pa prevod iz Marcela Kurza Andinismo italiano, o čemer smo v drobtinah že večkrat poročali. Članek je povzetek iz publikacije CAI »Alpinismo italiano nel mondo«. Mimo opisov vzponov v Dos Picos (Eggmann, Dudzinski) in okoli Lopeza (Sonntag) je zanimiv Enevoldsenov članek o reševalni službi v CAB. Sledijo kratke beležke o vzponih v Andih, Argentini in Peruju, v Himalaji, nato pa je več strani posvečenih smučarjem z vsemi rezultati argentinskih tekem. Po običajnih rubrikah sledi seznam vseh članov CAB, ki je v bistvu tak kakor prejšnja leta. T. O.

Horolezec a horska služba, št. 10, 11, 1956, **Krásky Slovenska** 1956, št. 10, **Za Krásami domova** 1956, št. 10, 11. V pričujočih čeških in slovaških planinskih zvezkih je nekaj mikavnih člankov. Tak je v Horolezcu članek o mladini v gorah in poročilo o I. mednarodnem taboru alpinistov v Mont Blancu, ki so se ga udeležili poleg alpinistov iz zapadnih držav tudi alpinisti iz ljudskih demokratičnih držav na Vzhodu. Tabor je trajal tri tedne z izbranim sporedom. Na slavnostnem komerzu sta bila tudi dr. Charlet in Gaston Rebuffat, čigar knjiga bo kmalu izšla v češčini pod naslovom »Hvezdy a boure« (Les etoiles et les tempêtes). O taboru poroča »mistr sportu« Vladimir Prohazka. Dr. Loudek poroča o derezah, katerih zobje imajo profil zvezde s štirim kraki, njihov konstrukter pa je Andrien Voillat, ki smo ga v našem listu že omenili. Koupil priporoča, da bi se Voillatove dereze uvedle tudi na Češkem. Dr. Viktor Vransky iz Sofije poroča o organizaciji gorske reševalne službe v Bolgariji, ki poteka iz 1. 1934, obnovljena pa je bila 1. 1946. Kaže, da je obnova planinstva naslonjena na tradicijo, vendar se čuti, da so marsikaj povzeli, kar je specifično ruskega, n. pr. kvalifikacijo tur. Zanimiv je spis Gavende o steni Julija Fučika v Tan-Šanskych horach (Tian-Šan), ki so jo plezali češki štu-

dentje, ki študirajo v Leningradu. Gora je visoka 3750 m in 6000 km od Češke. Po Planinskem Vestniku (U. Župančič) je Josef Lorenc napisal članek »50 let Triglavске stene« in priložil tudi nič kaj pregledno risbo stene z vsemi »cestami« (smerni) in piliči (stebri). Pri tem je Sandi Wisiak postal Saudi. Čehi se preizkušajo tudi v Grands Charmoz, o čemer poroča »mistr sportu« Radan Kuchar in Aiguille du Moine, o čemer je zapisal beležko Mirek Wolf, zanimajo pa se za vse dogodke v alpinizmu, posebno za ekstremne stvari VI. stopnje. Oprema je ubožna, da bolj skoraj biti ne more, medtem ko je vsebina pestra, zanimiva in aktualna. — Slovaški »Krásy Slovenska« je propagandna publikacija z namenom, da razvija turizem, popotništvo, planinstvo, plezalstvo, vodne športe, zimski šport, zraven pa prinaša še etnografske zapiske in prigodne pesmi. Ovitek je skromen, papir pa nič slabši od tistega pri najboljših svetovnih planinskih revijah. Zato se klišeji obnesejo, priložena pa je tudi barvna priloga, včasih tudi dve. V pričujoči številki je opis »Čerhovsky pohorie«, dalje zgodovina koč Teryho chata (ime po graditelju) v Visoki Tatři, dva članka pa obravnavata etnografske snov, in sicer trgateg v tokajski oblasti in bratislavsko vinarstvo, en članek pa je posvečen ljudskim plesom, ki se vsako leto kažejo na slavnostih v Vychodni. Ostali krajši članki so propagandno-opisnega značaja, en članek pa govori o Muranskem Krasu. T. O.

Igor Houdek — Miloš Vrba, Zimni nebezpečí v horach, II. popravljena in izpopolnjena izdaja. Knjigo je izdala Državna telesnovzgojna založba, oba avtorja pa sta vidna sodelavca Osrednje komisije za gorsko službo. Predgovor je knjigi napisal odgovorni strokovnjak slovaške gorske službe za Slovaško Fero Mrazik. Avtorja delita nevarnost zime v gorah na subjektivne in objektivne, govorita o obleki in opremi, o oblikovitosti gorskega sveta, o temi, o soncu, o difuzni svetlobi, megli, nevihtah, vetrovih, odjugi, snežnem metežu, ledu, bivaku v snegu (jami v snegu, nadkriti s smučmi, uporabljenimi kot špirovci), igluju, o vremenu nasploh. Posebno poglavje posvečata snegu in nivologiji, snežni površini, novemu in staremu snegu, požledu, poprhu, opoki, opastem, vplivu vetra na sneg, srežu, ivju in zastrugom. Izredno dolgo poglavje je posvečeno vrstam plazov. Vsa ta nivološka poglavja so opremljena z risbami in nazornimi fotografijami, izraz je poljudno-znanstven, kar

je posebna uporabna vrednost knjige, kakršne pri nas še ni, nimamo pa tudi nivologa, ki bi taka poglavja v poljudnem slogu napisal. Po slikah in tekstu bi sodili, da je nivološka služba na Slovaškem precej pred našo. Tudi poglavje o reševanju iz plazov prinaša za nas marsikaj novega, n. pr. že odstavek o sondah (pomislimo samo, s kolikimi sondami razpolaga naša GRS!). Tudi poglavje o obrambi pred plazovi in umetnem proženju plazov je zanimivo. V marsičem se opirata avtorja na izsledke in slikovni material švicarskih nivologov. Posebej zanimiv je posnetek pršnega plazu, ki se je utrgal s severne stene Ganka v Visokih Tatrah in ga je ujel s kamero Horniček, dalje posnetki lavinske katastrofe v Dolnji Lehoti. Tisti, ki so se pred leti pritoževali nad nivološkimi formulami v našem listu, naj prelistajo te strani, pa bodo videli, kje stoji danes evropska znanost o snegu in da tudi poljudna znanost ne more več mimo znanstvenega materiala, ki so ga raziskovalci in opazovalci snega doslej zbrali. Za naše gorske reševalce bo zanimivo vedeti, da severni slovanski bratje bolj čislajo kanadske reševalne sani kakor nemški Akia čoln. Za vse, ki so 1951. v takratni debeli zimi in visokih snegovih kakor koli nastopili kot gorski reševalci, bo zanimivo branje o večjih lavinskih katastrofah v Visokih Tatrah v l. 1951, 1952 in 1953, ko je lavinska služba na Slovaškem že sistematično delovala. Vse te katastrofe so fotografirane, znanstveno obdelane in izrisane. Dvanajsto poglavje opisuje organizacijo gorske reševalne službe in njeno strukturo. Na straneh 173—185 je sistematično obdelana tabela nezdod in v tabeli tudi uokvirjen tekst o prvi pomoči za vsako nezgodo in poškodbo posebej. Na zadnjih straneh je sploh sistematisiran repetitorij, nekaj ekscerpt najvažnejših pravil in razne tablice, formule in risbe, ki pravila pojasnjujejo.

Avtorja sta od literature navedla na prvem mestu rusko (Abalakov, Akademija nauk SSSR), nato češko (Filsak-Seliger), švicarsko (dr. Frankhauser, Haeffeli-Bucher-Quervain), nemško (dr. Hanke), kanadsko (Klein), avstrijsko (Mariner), francosko (A. Roch) in angleško (Seligman). Poleg tega je navedenih še več čeških in slovaških del, pa tudi Welzenbachova disertacija. Knjiga je praktičen, informativen učbenik in pobudna literatura, kakršna bi prišla prav tudi v našem jeziku.

T. O.

Razgled po svetu

Trisul (7135 m) je vrh, ki ga je l. 1907 kot prvi obiskal Longstaff s švicarskimi vodniki. Ta gora v Garhval — Himalaji je lani zamikala žepno ekspedicijo DAV, sekcije Kempton, ki sta jo vodila brata Fritz in Adolf Hieber.

8 ekspediciij je DAV organiziral in v večji meri finansiral samo v l. 1955. Šle so na vse strani sveta, največ seveda v Himalajo, sicer pa v Južno Ameriko in na Spitzberge. Za podporo mladinskih odsekov, tečajev in navez je DAV l. 1955 porabil 38 000 mark, kar ni majhna vsota.

Schönerjev vodnik po Julijskih Alpah je ugodno ocenil v novembrski številki Les Alpes urednik Max Oechslin. Ima eno samo pripombo, naj bi v morebitni novi izdaji priložili k slikam legendo, da bi je ne bilo treba iskati v tekstu. V kratki oceni priznava, da poznajo Triglav le po Kugyju in njegovi knjigi. Za nas ni slabo, če pri tem citira Kugyjevo ugotovitev: »Toliko lepote in ljubkosti na majhnem ozemlju, tako lepo oblikovane vrhove, tako vabljive doline in s cvetjem porasle visoke planine boš težko našel v kakem drugem kraju.«

Prof. dr. Günther Oskar Dyhrenfurth — 70-letnik. 12. novembra 1956 je praznoval 70-letnico ta obče znani himalajec, geolog in geograf, ki spada v prve vrste raziskovalcev Himalaje. Rodil se je 1886. v Breslau, bil tu profesor geologije, leta 1933 po zmagi nacionalistov pa je emigriral v Švico, učil v St. Gallenu in dobil švicarsko državljanstvo. Že l. 1930 je organiziral mednarodno ekspedicijo na 7470 m visoki Jongsang Peak, l. 1934 pa mednarodno ekspedicijo v Baltoro. Izdal je več knjig: Knjigo o Nanga Parbatu, knjigo o Kanču, Himalajska ekspedicija, Na tretji tečaj. Osemtisočaki naše zemlje. Vse so bile prevedene v mnoge jezike in jih štejejo za leksikon himalajskih ekspediciij. Prijatelji ga imenujejo himalajskega papeža.

Max Firnkees se je pomaknil v vrste vidnih planincev s svojim vzponom na Demavend (5670 m). Do vznožja je prišel z motorjem preko Balkana, Turčije, Sirije in Iraka, ves čas sam. O tem podvigu je predaval po Evropi, v Švici celo na televiziji pod naslovom »Gore, templji in puščave — ali potovanje v Perzijo«. L. 1957 je hotel prav tako sam potovati v Afganistan in sam priti na Hindukuš, toda zadela ga je smrtna nesreča 17. sept. 1956 v Piz Bernini na grebenu Bianco. Bil je Bavarec, poznal pa je kljub svoji mladosti tudi Pireneje, mikale so ga pa

predvsem visoke gore v Aziji. Za seboj je imel že lepo vrsto težkih vzponov: severovzhodno steno Aiguille Verte, vzhodno steno Grépona, prečenje Charmoza in severno steno Lyskamma. Ukvarjal se je tudi z glaciološkimi meritvami na vrhu Monte Rose.

Welzenbachovo smer v Dent d'Hérens je doslej preplezalo devet navez. Prva naveza je bil Welzenbach sam z E. Allweinom 10. avg. 1925. Po petih letih je bila smer prvič ponovljena. L. 1931 sta bila v smeri Brandt in H. Ertl, pri čemer sta 12 ur rabila samo za prehod ledene bariere. Po vojni sta prva preplezala to smer Poljaka J. Hajdukiewicz in M. Miške 17. jul. 1945.

Novi predpisi za himalajske ekspedicije veljajo od jeseni l. 1956 za vstopna dovoljenja v Nepal. Ekspedicije bodo v bodoče smele organizirati samo uradne ali napoluradne organizacije. Te morajo dati natančne podatke in življenjepis vseh udeležencev. Predpisi so postali takoj veljavni. Izšli so zato, ker so Kitajci zaprli več waliških alpinistov, ki da so prestopili tibetsko mejo. Govorilo se je, da je neka druga himalajska ekspedicija fotografirala nage žene šerp.

Po novih predpisih je ustanova, ki je spravila ekspedicijo na noge, odgovorna za obnašanje vsakega uda odprave. Pred odhodom iz Nepala mora vsak podati poročilo o svojem delovanju. Poročila ne spadajo pod copyright. Kopije vseh fotografij morajo biti pred objavo predložene nepalski vladi. Ekspedicije so dolžne plačati odškodnino vsem nosačem, ki se kakor koli ponesrečijo, in zveznim organom. Za trajno invalidnost je treba odšteti 5000 nepalskih rupij (ca. 3050 švic. frankov), če gre za zvezni organ, 2000 rupij, če gre za nosača. Pred vstopom v Nepal mora vsaka ekspedicija plačati precejšnjo takso. Zvezni organ dobiva 200 indijskih rupij mesečne plače (165 šv. frankov), poleg opreme in oskrbe.

Sedem ekspediciij za l. 1957 se je moralo ravnati po teh predpisih (Francoska na Jammu, japonska na Annapurno, angleška na Macarpuča, ameriška na Everest in še dve znanstveni, ena od teh pod vodstvom Raymonda Lamberta). Angleško baje vodi Charles Wylie. Poleg vsega tega pa veljajo še posebni vojaški predpisi na nepalsko kitajski meji. Govore celo o 76 km »globokem« prepovedanem pasu. Verjetno gre pri tem za pretiravanje predpisov o železni zavesi.

Bhootia Norkey Tensing je ime, ki se še vedno omenja. Tudi pravda, kako se piše Tensing, mu še vedno prinaša dober glas. Pisava Tenzing je napačna.

Najmrzlejši kraj na svetu je bil imenovan doslej Verhojansk v Sibiriji, takoj za njim pa gorati del Grönlandije. Letošnje geofizikalno leto 1957/58 bo tudi te stvari preiskalo in ugotovilo marsikaj novega. Zadnja leta so merjenja pokazala, da ima 650 km jugovzhodno od Verhojanska ob reki Indigiska vas Oimjakon povprečno letno temperaturo -51°C , pozimi največ -73° do -78°C , poleti $+35^{\circ}\text{C}$. Temperatura zraka niha tu med -108 do -113°C . Vas leži na 685 m nadmorske višine, med 3000 m visokim pogorjem Kolymo na jugu in Čerki na severu. Življenje v tej mrzli »skledi« je možno, kajti vas skoraj ne pozna vetrov. V najhujšem mrazu ima tu veter brzino komaj 1 m na sekundo, vreme je lepo, zračni pritisk visok. Poleti se zemlja odtaja le na površju, vendar zelene drevesa in rodi krompir. Kraj imenujejo tudi jezero mrzlega zraka ali mrzlo vrtačo.

Letalec Geiger je dobil helikopter. Na pobudo švicarske USC je že zbran denar 488538 frankov, kar je zadostovalo za nakup in prevoz v Švico. Tu so helikopter še malo adaptirali za gorske polete. Kar je denarja od prostovoljne zbirke ostalo, bo šlo za humanitarne namene. Helikopter so naročili v Ameriki in je prvi, ki je bil prodan za civilno službo. V Evropo je prišel razstavljen, sestavili pa so ga v Parizu. Zračna reševalna služba ga je dala na razpolago Hermannu Geigerju.

Veverice (scoiattoli) hočejo imeti Veverice »deviško«. Da bi jo tako naredili, so ponovno izpuli iz nje 110 klinov, da bi tako »rekvalificirali« to najbolj klasično goro v Dolomitih. Če pa je to početje fair, je pa drugo vprašanje.

Teleferika na Aiguille du Midi še vedno razburja duhove, tiste, ki so za njo, in tiste, ki so proti njej. Medtem bo načrt o tej zračni velikanki, ki bo povezala Francijo in Italijo, uresničen in marsikaj se bo v Montblanškem svetu spremenilo. Kupčija bo zmagala, ne prvič.

Zermatt se vsako leto poveča povprečno za 10 novih turističnih objektov, vsako leto se hoteli širijo, postavljajo se vile in penzioni, žičnice in vzpenjače na vse strani. Zimska sezona je daljša od letne, zato zermattska občina streže predvsem smučarjem, ne glede na to, da pokrajina z napravami ne pridobiva na lepoti. Boj za kruh gre preko estetike, Švicarji izkoriščajo to, kar imajo, pametno in brez ozirov. L. 1900 je imel Zermatt 749 prebivalcev, l. 1930 962, l. 1956 ca. 1500. L. 1956 je bilo v Zermat-

tu 5000 gostov. Poleg domačih prebivalcev je tu še okoli 1000 nameščencev. Lani so odprli mladinsko prenočišče s 160 posteljami, najlepše v Švici, po 8 do 10 v eni sobi. Vsa oprema je zadnji krik mode in modernosti, tri četrtine gostov je inozemcev, celo iz Južne Afrike, Avstralije in Pakistana. Zermatt pa ne skrbi samo za mladino, ki bo jutri dober gost, tudi za starejše ljudi s tem, da napravlja vedno nove, udobne sprehodne poti. Zermatt je kraj, kamor avto doslej še ni pritrobil. Pravijo, da bo tako tudi ostalo. Če pa bodo vendarle zgradili cesto, bodo morali vsi avtomobili parkirati zunaj mesteca.

Tudi Švicarji posegajo po problemih šeste stopnje. Čeprav smo že pred leti brali o zadnjih problemih v Alpah, plezalci še vedno najdejo nepreplezane stene, ki jim nudijo »moderne« užitke. Tako sta Grünwald in Supersaxo preplezala jugovzhodno steno Breithorna, Abderhalden in Steiger jugovzhodno steno Gonzena, 650 m visoko, ocenjeno s VI, ista dva 300 m visoko južno steno zapadnega vrha Scheibenstolla, prav tako VI. Schelbert in Bender sta dobila IV in VI v Urnskih Alpah, Klein Ruchen, znani plezalni par Max Niedermann in Peter Diener pa je uspel v direktnem vzponu preko severne stene Bockmatli. Ta dva sta se preveč publicirala, preveč »zmagovala«, s tem pa se še vedno ne more sprijazniti redakcija švicarskega planinskega glasila. Kaže, da je žurnalpinizem pojav našega časa, ki mu bomo težko spodrezali korenine. Športni alpinizem si išče publiko na svoj način. Nove smeri so Švicarji naredili tudi v Schlossbergu in v Salbitschijenu.

Charles T. Lehmann je v 83. letu umrl. Bil je po rodu Švicar, član CAS, vendar je večino svojega življenja preživel v Londonu. Bil je dolga desetletja zvezni član med angleškim in švicarskim alpinizmom, nekaj švicarski planinski poslanik na angleškem otočju.

Gorski vodniki v Švici imajo poleti vedno manj dela, pozimi in spomladi pa se zaposlujejo kot smuški učitelji. Brezvodniški alpinizem postaja dejstvo, s katerim bo morala docela računati tudi klasična dežela vodnikov. Organizacija planinstva je z najrazličnejšimi tečaji, mladinskimi vodniki in odseki prerasla staro klasično obliko. Absolventi raznih tečajev konkurirajo vodnikom, čeprav nimajo tega namena. Razvija se kolektivni turizem, to ugotavlja poročevalec Zveze vodnikov v svojem poročilu za l. 1956. V Švici se vsako leto izobrazi 25 gorskih vodnikov, razni kurzi pa izobra-

zijo mnogo več najrazličnejših vodnikov, ki po strokovni strani ne morejo konkurirati praviim vodnikom. Zato je pojem vodnika »razvrednoten«. (To je nasploh nasledek vseh tečajev, ki jim je namen na hitro izobraziti ljudi, ker kliče po njih potreba.) Švicarji gledajo na vodniški problem z gospodarskega stališča. Vodniški stan starega kova, klasične podobe ohranjanja hribovska zaselja prav tako kakor industrializacija, ki prodira po alpskih dolinah navzgor. Gre konec koncev le za kruh. S kosom kruha za hribovca-vodnika pa ostane z njim na mestu še marsikaj, kar nekaj pomeni v življenju ljudstva in naroda.

Snežni inštitut na Weissfluhjochu izdeluje kataster plazov. Delo mu gre počasi od rok, ker se mora zanašati na poročila gozdarskih službencev. Spričo mnogih gradenj v gorah bi bil tak kataster prepotrben povsod. Winterhalter iz Züricha omenja med drugimi državami tudi Jugoslavijo, češ da je pri gradnji hidroelektrarne v Mavrovem zaradi plazov prišlo do smrtnih nesreč. Isti avtor pravi, da bi do takih nesreč ne smelo priti, če bi pred gradnjo geologi in lavinologi proučili teren, na katerem se hidroelektrarna gradi. Če se že gradi, bi bilo treba po kakršni koli metodi gradnjo zavarovati. Lavinologi naj se ne zaneajo samo na proučevanje terena, marveč naj zaslišijo tudi, kaj pomnijo ljudje, kaj je zapisano v literaturi itd. Vendar to še ni vse. Lavinologi naj gradbeno okolico nekaj zim opazujejo in kartografirajo vse plazove, po možnosti pa tudi fotografirajo. Skratka za gradbeni okoliš je treba pred gradnjo sestaviti lavinski kataster. V Švici je tak kataster za posamezne predele sestavljala tudi armada. Podatki, ki jih daje imenovani inštitut, pa za gradnje prihajajo prepoznano.

Makalu je eden od najponosnejših himalajskih vrhov, nedaleč od Everesta in Lhotseja. Drugi najvišji vrh v skupini Makalu je Čomo Lönzo (7815 m), severno od Makalu. Področje je že l. 1951 in 1952 raziskoval E. Shipton in oblezel vrsto sedem in šesttisočakov. L. 1954 so ga oblegali Francozi in Novozelandci pod vodstvom E. Hillaryja. L. 1955 so prišli Francozi pod vodstvom Jeana Franca na vrh.

Makalu leži na nepalsko-tibetski meji. Z Lhotsejem (8545 m) ga veže Pethangtse (6735 m). Vode južne strani zbira Barun Khola, severne Karma Ču. Obe vodi se 30 km jugovzhodno od Makaluja stekata v Arun, ki pri Lamobagar Gola teče v višini 1300 m. Makalu ima zato na vzhod-

ni strani take višinske difference in brezna, kakor zlepa ne katera gora v Himalaji. Po dolini Aruna drži prastara prometna zveza med Tibetom in Indijo, vendar je pot skrajno zanemarjena in tvegana. Napol razpadli viseči mostovi, do 100 m dolgi, se menjavajo z lesenimi galerijami, ki tudi ne vzbujajo občutka varnosti. Južno od Makaluja je najpomembnejši vrh Čamlang (7324 m).

Kangčendzönga ali Kangčendzenga (8585 m) je bil šesti osemtisočak, ki je popustil človeku, in sicer 25. maja 1955 angleško-novozelandski ekspediciji pod vodstvom Charlesa Evansa. To je doslej najponosnejša »zmaga« v Himalaji, saj je Kanč najtežji od vseh osemtisočakov. Pred Evansom je poskusilo devet večjih ekspedicij. Mnoge so se morale umakniti v dramatičnih okoliščinah. Vse so poskušale po grebenih, medtem ko je Evans izbral direktni vzpon po južnem pobočju iz doline Yalung. To je bila smer, ki po strmini odgovarja znanim stenam v Alpah, samo da je tu višina 8000 m. Zaradi velikega števila ekspedicij je Kanč eden od najbolj znanih osemtisočakov. Dviga se na meji Nepala in Sikkima in je bil zato že zelo zgodaj odprt za turiste s sikkimske strani. Toda tudi nepalska vlada je pri Kanču naredila dve veliki izjemi. L. 1930 je dovolila raziskovanje zapadne strani prof. Dyhrenfurthu, leta 1949 pa ekspediciji pod vodstvom Lohnerja in Sutterja. Ekspedicije so naredile lepo topografsko karto Sikkima, ki jo je izdala Švicarska ustanova za raziskovanje gora.

Kangčendzönga je ogromen masiv. Relativno visoko predgorje vse do Gangesove nižine je krivo, da nima tako veličastnega videza kot Annapurna ali Dhaulagiri. Znan je pogled na Kanč iz Daržilinga, ki je idealno izhodišče za Kanč, ker se najdalj pripelješ z modernim prometnim sredstvom. Pristopna pot je samotna, ker zaradi velike višine ni domačinskih vasi. Na zapadu je v višini 3600 m vas Ghunsa edino selišče v krogu 40 km. Kanč leži južno od razvodja med Tibetom in Nepalom. Proti jugu se od Kanča vleče Singalilla greben in se veže z gorsko verigo Mahabhasat v zunanji Himalaji. Poleg obeh vrhov 8585 m in 8476 m so omembe vredni še vrhovi: Turins 7350 m, Talung 7349 m, Kab 7338 m, Ratang 6579 m, Siniolču 6887 m in Jannu ali Jammu 7710 m. Ta zadnji je eden od najlepših vrhov v Himalaji sploh in ima 4000 m visoko previsno steno, ki ji v Himalaji ni para. S Kangčendzönga se na vse štiri strani neba spuščajo ledeniki, vsi preko 20 km dolgi.

Ing. Piero Ghiglione iz Milana je 1955 petič raziskoval Ande, to pot v južnem Peruju. Odpotoval je s Francescom Zaltronom iz Pariza z letalom v Cuzo v južnem Peruju. Letalo je nad Dakarjem zašlo v zračne vrtime, vendar znamenitemu raziskovalcu to ni šlo preveč na živce, zdelo se mu je le »avventuroso«. Od Rio de Janeiro do Lime so leteli nepretrgoma 14 ur, od Lime do Cuzca pa v višini 7000 m, da so zmagali nad Andami. V tej višini Zaltron ni čutil potrebe po rezervnem kisiku, kar je staremu inženirju imponiralo, saj je Zaltron dolomitski plezalec, nevajen na take višine. Ne dosti težje je šlo potem na ekspediciji. Izbral si je vrh Vilcanota (5646 m) in ga brez posebnih težav tudi dosegel. Od višine 5100 m je bilo nekaj plezarije v jugovzhodni steni. Z vrha je ugledal pred seboj Pico de Cumurana, ki ga imenuje Matterhorn Cordillere de Vilcanota. Spomnil se je 16 let nazaj, ko je tu okoli brskal kot glaciolog. Po fotografijah je sklepal, da se ledeniške razmere niso bistveno spremenile, medtem ko ledeniki v središču in na severu Peruja močno nazadujejo. Kako hitro gre Ghiglioneju taka ekspedicija od »nog« in od rok, se vidi tudi iz skromnega opisa. Komaj slaba stran navadnega obsega, pa je vzpon na Vilcanoto popisan od Pariza do vrha. In kakšen življenjski stil!

Po vzponu na Vilcanoto ga je zamikala rajda vzhodno od Aussangate (6380 m). Na tem vrhu je bil Ghiglione z Rebitschem in Bolinderjem 1. 1952. Vzhodno od njega je mnogo šesttisočakov in z rudami bogato gorstvo.

Res je bila pot v te predele ves čas lajšana s pogledi na gigantske ledene vrhove po imenu Nudo de Quenamari, Mucusani, Allincapac. Razmere so tu seveda precej drugačne kot v Alpah. V višini 5100 m je še rudnik svinca in srebra. Tu je Ghiglionejevo družbo ljubeznivo sprejel in gostil ing. Branko Fistrovič. V ranem jutru so se kakor za sprehod povzpeli na deviški vrh S. Vicente (5600 m) nad rudnikom. Na tem vrhu razmišlja ing. Ghiglione, kako je mogoče, da so se doslej raziskovalci ogibali tega dela Peruja. Tu se vzdigujejo stene preko 1000 m visoke in se leskečejo v ledu, tu bi »naši plezalci dobili kruha za svoje zobe«, pravi Ghiglione. Nazaj grede so za las ušli velikemu plazu. Ledeniki so tako prostrani, da je videz, kot da bi bili na tečaju. Previdnost mora biti tu toliko večja, kolikor hitreje nastopajo tu snežne spremembe. »Človek se počuti izgubljenega v veličastni samoti, kakor da bi stopil iz sveta.«

Naslednji dan so se namenili na Gran Chimboya, 5850 m. Imeli so opravka s plazovi in strmimi grebeni. Nato so se več dni mudili v višini 5000 m in si ogledali ledeniško visoko planoto, prelaze in hudournike, končno pa so se povzpeli še na Yanolomo, 6111 m. Tudi s tega vrha so zapazili še dve gorski verigi, ki nista bili doslej zarisani na karti. Tudi te dve sta jih zvalili na ogled. Tu so se spomnili na domovino in iz prsi se je izvil klic »evviva«.

Mustagh Ata (7263 m) v Karakorumu je ena najsilnejših oblik in po obliki najlepših gora na svetu. Julija 1956 so se nanjo povzpeli Angleži, in sicer z zapadne strani pod vodstvom J. M. Hartoga. Po južni strani pa so pet dni za Angleži priplezali Francozi pod vodstvom Guida Magnona.

Trisul (7120 m) se ne omenja prvič v zgodovini himalaizma. 17. junija 1956 sta bila na njem kot peta naveza Adolf in Fritz Hieber iz Kemptena v Allgäu. Z njima je bil Indijec Keki Bumšah in šerpi Gyalzeñ Minčung in Wangdi. Naslednji dan sta Fritz Hieber in Gyalzen dobila podse še Bethartoli (6318 m), doslej deviški vrh. Severno od doline Kulu sta brata Hieber in Anglež John Albiston 23. julija 1956 prišla kot prva na Kulti-Nala (6029 m). To je sicer zazdaj »drugorazredni« himalaizem, a pomemben kot priprava na prihodnjo »etapo«.

Pik Pobeda (7439 m) je drugi najvišji vrh v Sovjetski zvezi. Vzdiguje se v Tian-Šanu. Po nekaterih poročilih so sovjetski alpinisti lani prišli na ta znameniti vršac.

ÖAK (Österreichischer Alpenklub) združuje samo izbrane gornike. Biti sprejet v ÖAK pomeni, biti priznan alpinist. Klub goji ta občutek izbranosti s starimi utrjenimi klubskimi navadami, z rednimi sestanki, sprejemi, predavanji in seveda s svojim glasilom. Ko so Avstrijci lani proslavljali vzpon na Gašerbrum II — kdo ga ne bi proslavljal, saj je že tretji osemtisočak, ki je nanj kot prva stopila avstrijska noga — je Rolf Werner z uvodnikom pozdravil vse tri »zmagovalce«, ki so vsi udje tega kluba (ing. Fritz Moravec, Hans Willenpart in Sepp Larch), kot ude ene družine z znamenjem treh očnic. Za miselnost kluba je značilna tale ugotovitev: »Še so ljudje, ki se z neupogljivo voljo podajajo na neznana pota in bolj cenijo hrepenenje po velikem in lepem kakor udobno povprečnost. To nam daje upanje, da bo tudi današnja mladina, ki ji očitajo pomanjkajo idealov, stremela k idealnim ciljem, kakor so to stremeli starejši.« Le

katera generacija bčetov sinovom ni očitala pomanjkanja idealov!

Tržaški plezalci so v zadnjih letih mnogo plezali. Seznam njihovih vzponov je obširen in to ne samo v Dolomitih, tudi v Centralnih, Zapadnih in Vzhodnih Alpah. Imena so mnoga slovenska: Perko, Mejak, Bratina, S. Blažina (Blazina) — Cadini di Misurina, Torre della Forcella, Simič, Glavina, Cetin, Suklan.

V Dolomitih so »veverice« preplezale klasično »šesto«, v Monte Cenera (2657 m), v skupini Pelmo, že l. 1953, opis pa je izšel tri leta kasneje. Med njimi je bil tudi Limo Lacedelli, ostali so manj znani Franceschi, Bellodis in Zardini. Višina stene 450 m, klinov so porabili 70, plezali so 10 ur.

Himal-čuli (7865 m) je znan himalajski vrh. L. 1955 je Mountain Club of Kenya organiziral ekspedicijo pod vodstvom R. A. Caukwella. Ekspedicijo je v pristopu spremljal hud dež. Potovali so 15 dni in šele po 15 dneh se je toliko zjasnilo, da so za nekaj časa videli svoj vrh, iz daljave 25 milj. Že ta pogled jim je dajal malo upanja, odkril pa tudi edino možno pot po zapadnem pobočju. Vzhodna stran ima v višini 7600 m 300 m visok skalnat »prag«. Zapadna stran je položnejša, vendar ima številne ledene pragove, dokaj strme. Imeli so 70 nosačev, ki so napredovali le od 8. do 11. ure, karavana se je torej le počasi pomikala, poleg tega pa so se nosači še upirali, kar je ekspedicijo močno potrla. V višini nad 4000 m jih je skoraj vsak dan zasul sneg, v katerem je bilo skoraj nemogoče napredovati. Ves mesec, vse od 15. aprila do 20. maja so se borili s slabim vremenom brez uspeha. Arthur Firmin pa si je pri sestopanju zlomil nogo, s čimer je ekspedicija dobila še eno obremenitev, kajti prenos ponesrečenca v takih snežnih razmerah je bil dvakrat težak. Vsi napori misionarjev v Pokhari, da bi ga ohranili pri življenju, so bili zaman. 28. maja je umrl.

Italijanska ekspedicija na K2 je zapustila v italijanski javnosti precej grenak vtis, kajti kljub uspehu so po vrnitvi prišle v javno razpravo stvari, ki ne vplivajo ugodno. Glasilo CAI je lani junija prineslo 20 strani obsegajoč odgovor prof. Arditu Desiu, ki se je s posebno publikacijo branil pred očitki vidnih italijanskih planinskih funkcionarjev, med drugimi Carla Chersija in Giovannija Bertoglia. Prof. Ardito Desio je marca 1956 izdal »Belo knjigo« o ekspediciji, mesec dni poprej pa pisal dolgo pismo svojim zopernikom. Pismo je bilo v Rivista Mensile objavljeno. Desiu očitajo,

da se ni dovolj zavzemal za uspeh ekspedicije, predvsem pa, da ni dovolj natančno obračunal milijonov, ki jih je prejel od države in od raznih podpornikov. V ozadju je tudi vprašanje, zakaj ni šel zraven tudi Cassin, nedvomno močnejša osebnost kot marsikateri od alpinistov, ki so šli na K2. »Trije od R. M.« (Rivista Mensile) so v svojem odgovoru na Desievo pismo in na »Belo knjigo« segli na globoko in široko. Ni čuda, če so marsikaj ujeli. Kritizirajo ne samo obračune, marveč tudi namen, program in značaj te »najtežje« ekspedicije zadnjih let. »Trije od R. M.« imenujejo prof. Desio novega dr. Herrligkofferja, kar priznanemu italijanskemu raziskovalcu res ni vzdevek karsibodi. Svoj odgovor so opremili s fotografijami izvirnih dokumentov, pisem in celo računov. Stvar je torej bolj vroča, kot se zdi na prvi pogled. »Italijanski narod, italijanska država, CONI in 80 000 udov CAI so hoteli financirati kolektivno podjetje, ne pa enega samega človeka!« Med drugim mu zamerijo, da je v Pakistanu deponiral 10 milijonov lir, ki leže tam neizkoriščeni, da ni poskrbel za alpinistično opremo, last CAI, ki bi se dala še uporabiti, da je zavajal javno mnenje in mnenje udov CAI ter močno škodoval organizaciji podobnih ekspedicij v bodoče. Kot zgled pravega duha navajajo angleško ekspedicijo na Everest, predvsem pa Francovo ekspedicijo na Makalu, češ da je prava ekspedicija vedno kolektivna stvar, ne pa stvar posameznika, prav tako pa tudi njen uspeh.

Rifugio Longères - Caldart je znano nekaterim našim alpinistom. Aprila 1955 je pogorelo, lani pa ga je sekcija Auronzo CAI obnovila po načrtu ing. Croffa. Novo zavetišče je trikrat večje od prejšnjega in se je razširilo na račun parkirnega prostora za avtomobile. Jedilnica ima prostora za 100 gostov, vsaka soba meri 4,10 × 2,90.

Angelo Dibona (7. aprila 1879 — 21. aprila 1956) je gorski vodnik, o katerem tudi naše glasilo še lahko zapiše kako besedo. Poznal ga je ves alpinistični svet zaradi njegovih vzponov od Dauphinéje do naših Vzhodnih Julijskih Alp. Zadnja leta ni več hodil v gore, češ da je truden. Hudo ga je potrla smrt najljubšega sina Ignacija, ki ga je vzel plaz v Gran Sasso. Umrl je za oslabeledostjo srca pri svoji hčerki Juliji v Verocaiu. Naj naštejemo nekaj njegovih prvenstvenih vzponov: l. 1907 Torre Leo (Cardini), l. 1908 Torre Dibona, oboje sam, l. 1909 Torre Pietravecchia, Guglio Val Popena, Torre Faniš, Rode di Moulon (Marmo-

lata), Velika Zinna, severovzhodna stena, l. 1910 severna stena Cima Una, Cima sud della Croda dei Toni, Torre Innerkofler, Grosser Ödstein, Torre Grande (Cinque Torri), severna stena; l. 1911 Punta Grohmann, Sassolungo, Piz Popena, Laliderer (severna stena); l. 1912 Wandfluh (Zermatt), južna stena La Meije, zapadna stena Flambeau des Ecrins; l. 1913 Col du Flambeau, prvo prečanje, Pain de Sucre, Ailefroide, severni greben, Dôme de Neige des Ecrins, severozahodna stena, Aiguille du Plan, jugovzhodni greben, Dent du Réquin, severovzhodni greben, Petites Jorasses po jugovzhodni strani; l. 1921 Torre Fanis, severna stena, l. 1930 Tofana di Rocas, južna stena, l. 1935 Široka peč. Poleg teh prvenstvenih je Angelo Dibona ponovil nešteto najtežjih smeri. Bil je odločen, eleganten in previden plezalec. Smeri pete stopnje je zmagoval še po 40. letu. Klinov ni zabijal rad. Ni se hvalil, ni preziral drugih. Njegovo ime nosi Campanile Dibona v Bec de Mesdi in Aiguille Dibona v les Ecrins. Na poslednji poti so ga nosili vodniki iz Cortine in »veverice«, spremili so ga udje CAI, akademiki iz Cortine in zastopniki vseh športnih organizacij od blizu in daleč.

Mario dell'Oro ni tako pomemben kot Dibona, vendar je v l. 1928 do 1938 bil eden najvidnejših italijanskih plezalcev znamenite šole v Lecco in eden najbolj vidnih članov akademskega CAI (CAAI). Plezal je v cortinskih Dolomitih, v Brenti, v Val del Mesino, v Bernini, Civetti, predvsem pa v Grignone. Bil je eden prvih italijanskih reševalcev.

Argentinska ekspedicija na Dhaulagiri l. 1956 se je morala umakniti zaradi slabega vremena in ni dosegla niti toliko, kolikor l. 1955 pod vodstvom pokojnega Ibañeza. Ni verjetno, da bodo Argentinci letos ponovno poskusili. Razglašeno je novica, da so za l. 1957 že dobili dovoljenje Švicarji.

Zenska ekspedicija in to angleška je lani delovala v Himalaji in obrala precej vrhov nad 6000 m. Vodila jo je Dunsheatova, njeno »moštvo« pa so sestavljale Hilda Reid, Eileen Gregory in Francis Delaney.

Na Kavkaz so se lani namerili Francozi pod pokroviteljstvom sekcije Forez CAF. Ekspedicijo so podprli privatniki iz St. Etienna, razne trdke in transportna podjetja, svoj obolus pa so pridejali udeleženci sami, država ni dala ničesar. Druga francoska ekspedicija je lani z letalom odpotovala na **Grönland**, da razišče pokrajino okoli rta Fare-

well. Vodil jo je G. Maillat, udeležila pa se je tudi neutrudljiva Claude Koganova iz Nizze.

Na Punto Margherito v Ruwenzori se je lani povzpela lahka francoska ekspedicija, ki jo je vodil Pierre Bernard. Bernard se je prvi povzpел na Nun v Himalaji. Na Punto Margherito sta ga spremljala Henri Boucher in Jean Paul Gardinier. V spomin abruškega vojvode, ki se je prvi povzpел na vrh, so francoski plezalci zasadili najprej italijansko zastavo. Ko so kasneje prišli še na Punta Albert, so v čast belgijskim prvo-pristopnikom razvili na tem vrhu še belgijsko zastavo. Mala Evropa sredi Afrike! Francozi so neverjetno delavni. Hočejo biti navzoči na vseh kontinentih, imajo pa resne konkurente v Nemcih in Avstrijcih.

Sovjetska ekspedicija na Antarktiko l. 1956 je imela nekako predstražo, ki je s skupino znanstvenikov prispela z letalom na Knoxovo zemljo. Cela ekspedicija je šla 216 ljudi in je postavila tri oporišča. Rusi so prišli dobro pripravljeni, saj imajo za seboj študij severnega tečaja in mnogo strokovnjakov pod vodstvom polarnega raziskovalca N. M. Sormova.

Amerikansko ekspedicijo na Antarktiko vodi 67-letni Richard Byrd, ki je s svojim sinom preletel Rossovo morje s helikopterjem in našel 24 m dolgo anteno, ki jo je Byrd sam napol l. 1929. Amerikanci so imeli lani takoj ob prihodu nesrečo: Pod traktorjem se je udril led. Novozelandci, ki so tudi tu, so imeli smolo, trije od njih so ozeblili. Že 2. januarja 1956 so prileteli tudi Francozi, na delu pa so že tudi Angleži, ki jih vodi sir Edmund Hillary in geograf dr. Vivian Fuchs. Vse ekspedicije bodo raziskale obširna področja tega neznanega kontinenta.

Ojos del Salado je še vedno odprto vprašanje. Tu so na delu Avstrijci, Švedi in Argentinec Domicelj. Matthias Rebitsch, znani avstrijski alpinist, trdi, da Ojos del Salado sega više od 7000 m, da je torej Aconcagua na drugem mestu med vrhovi zapadne poloble.

Kitajci so stopili v alpinistično koprodukcijo z Rusi, nekako tako, kakor so to pred 50 leti storili Japonci, samo da so si izbrali oni Avstrijce. Kitajci so z Rusi stopili na koto 6773 m, ne daleč od Pic Lenina, in jo imenovali Pik Enotnosti. V gorski verigi Sulumart je doživel prvi obisk Pik Oktjabrski (6780 m). Značilno za te ekspedicije je, da so vsi udeleženci prišli na vrh in to 19 po številu.

Nemci so zadnja leta delavni v An-dih. L. 1955 je ena sama lažja nemška ekspedicija obrala šest šestisočakov, sedem pettisočakov in dva štiritisočaka, od tega je bilo šest prvih vzponov. To sta vodila Hermann Huber in Helmut Schmidt. Drugo sta isto leto vodila Mar-tin Schliessler in Dolf Meyer, prav tako uspešno. Pomagala sta ji brata Eberl in Heinz Wunderlich, ki živita v Peruju.

Taurus je bil cilj alpinistične grupe Bergland v ÖAV l. 1955. Avstrijci so imeli namen raziskati gorsko skupino Aladag. V ekspediciji so bili Annamaria Luschin iz Gradca, Walfer Grutschling iz Bad Gasteina, Alfred Duspiwa in Adolf Meyer z Dunaja ter Hermann Köllensperger iz Münchena. Spremljal jo je prof. Spreitzer z Dunaja, ki je Aladag raziskoval že l. 1937. Avstrijci so naredili mnogo novih smeri in prvih vzponov, končno pa priplezali še na Ercies-dag (3916 m), ugasli ledenik.

Ledenik del Calderone na Gran Sasso v zadnjih letih tako hitro usiha, da mu prištevajo le še nekaj desetletij življenja. Umika se ne samo jezik, marveč tudi čelo ledenika, ki je prekrito z odkruški in prodom. L. 1934 je imel ta ledenik še 6 ha površine in bil širok od 120—220 m. Leži v višini 2700 m, poprečna naklonina 25—35°.

Več pomembnih zimskih vzponov so zabeležili od 1. I. 1956 v Dolomitih italijanski plezalci. Tako n. pr. Croda dei Toni (3094 m), Pizzo Cengalo, smer Vinci, Crozzon di Brenta (3125 m), severna ste-na, Il Gigante Incantato (Montserrat, A. Oggioni in J. Aiazzi), Pizzo Badile (3308 m), jugovzhodna stena, Viš, severovzhod-na stena in še celo vrsta drugih. Od 10. III. do 18. V. 1956 je skupina smu-čarjev Walter Bonatti, De Matteis, De-tassis, Donini, Longo in Righini na smu-čeh opravila impozantni smučarski »raid« od Trbiža do Colle di Nava v Ligurskih Alpah. 10. julija 1956 so znani francoski in italijanski vodniki traverzirali Gran-des Murrailles, Matterhorn in Monte Roso in ves čas bivakirali.

Hanibal v Alpah je še vedno priljub-ljena tema ne samo francoskih, italijan-skih in angleških znanstvenikov, marveč tudi planinskih poljudnih piscev. Mnoge debate in polemike o tem predmetu je navedel Mario Bressy ob razpravi An-gleža Gavina, ki je o tem pisal v »The geographical Magazin« in kasneje v knji-gi »Alpe in sloni (Alps and Elephants)«. Izhodišče za rekonstrukcijo Hanibalove »ture« je Polibij, ki poroča o taurinskem mestu, ki je odreklo prijateljstvo Hani-

balu. Taurini niso bili pri volji, da po-vedejo Hanibalovo vojsko iz Rodanske nižine v Padsko. Ostali zgodovinarji in geografi, ki poročajo o velikem podvigu, so mlajši: Livij, Strabon, Appianus, Am-mianus Marcellinus, Silius Italicus. No-beden od teh ne oporeka Polibiju. Poleg teh pa še Trogus Pompeius in Gaius Fa-bius Pictor. Bressy je na podlagi vseh virov začrtal Hanibalovo pot ob Rodanu, nato ob današnjem Rodanovem pritoku Drôme na Col de Grimone, mimo St. Ju-liena in Aspres na Gap, nato v Embrun, Guil in preko Col de Traversette v do-lino reke Po v smeri Torina, ki naj bi po mnenju nekaterih bilo tisto zname-nito taurinsko mesto. Ta Hanibalova pot drži večji del pod 1000 m nadmorske vi-sine, precejšen del pa se vzdiguje med 1000 in 2000 m, od Guil dalje pa je del poti celo nad 2000 m. Po podatkih iz na-štetih virov je Bressy izračunal, da je delal Hanibal kvečjemu 15 km na dan in to s 26 000 vojaki in 6000 konji, da ne govorimo o slonih. V višinah nad 2000 m je imel opravka s strmimi snežišči in celo plazovi, kajti zapadel je nov sneg. Sloni so bili vsi iz Afrike, en sam, po imenu Surus, najboljši od vseh, verjetno ga je jezdil Hanibal, je bil iz Indije. Kartazanski denar, ki so ga v tem času uporabljali v Spaniji (okoli l. 220 st. e.), ima na eni strani podobo slona.

Spor za južno steno Matterhorna se je po 25 letih in več razpihnil med zna-nimi italijanskimi vodniki, člani CAI. Južno steno Matterhorna sta l. 1931 pre-plezala Carrel in Benedetti. Smer je ostala neponovljena, znana pod imenom »Carellin«. 12. avgusta 1942 sta v steno vstopila vodnika iz Bielle. Primo Momo in Bruno Pofi in po njunih izjavah Car-relovo smer preplezala ter objavila be-ležke v lokalnih listih in celo v »Stampi«, kajti »Carrellin« je slavna smer. Pono-vitev je bila objavljena tudi v Rivista Mensile in Bolletino CAI 1950 in 1946. L. 1954 pa je Fulvis Campiotti izdal knji-go »Vodniki pripovedujejo« (Le guide raccontano). V knjigi je Carrel sam po-dvomil v resničnost navedb Moma in Pofija, češ da je tisti dan sam plezal de Amicisovo smer in da v Matterhornu ni bilo nikogar drugega. Njegove oči, ostre kakor svizčeve ali orlove, bi bile oba gosta v tistih dneh morale opaziti. Ponovitev izpodbija tudi knjiga »Možje z Matterhorna« (Uomini del Cervino), ki je izšla 1955. Oba vodnika iz Bielle sta vstopila v obmejno cono brez obmejnega dovoljenja in dokazujeta, kako je mo-goče, da ju Carrel ni videl. Polemike baje še ni konec.

Občni zbori

PD Črnomelj. Društvo je v glavnem izvršilo sklepe zadnjega občnega zbora, le propaganda ni odigrala svoje vloge. Zelo malo ali skoraj nič se ni pisalo o njihovem edinem domu na Mirni gori ter o planinstvu v Beli krajini. V veliki meri je temu kriv odhod kar štirih aktivnih članov upravnega odbora, ki so bili službeno premešeni iz Črnomlja. Članstvo se je od preteklega leta sicer nekoliko povečalo, vendar pa priliv ni bil tako velik, kot bi ga lahko pričakovali. Društvo šteje skupaj 170 članov, od tega 140 starejših članov, 21 mladincev in 9 pionirjev. Na Planinski Vestnik je naročenih komaj 19 članov. Tako v pogledu mladine kot glede naročnikov na Planinski Vestnik se bo vsekakor moralo društvo bolj potruditi.

Aktivnejše pa je društvo poslovalo v gospodarskem sektorju. Adaptirali so vodnjak na Mirni gori, kjer je v vročih poletnih mesecih voda že primanjkovala. Za to so izdali din 40.000.—, za električno razsvetljavo pa nabavili za din 65.000.— bencinski agregat. V dom so tudi napeljali telefon, kar jim je v glavnem omogočilo Gozdno gospodarstvo, ki je v ta namen prevzelo v svoje breme stroške v višini din 215.000.—. K telefonu je dalje prispevala še občina Črnomelj z zneskom din 70.000.— in občina Semič, ki je darovala din 30.000.—. Društvo je na svoje stroške postavilo električne drogove in prispevalo še 15.000 din. Gozdno gospodarstvo Novo mesto je odstopilo društvu precejšnji kos zemljišča okoli doma, tako da bodo lahko olepšali tudi okolico doma in zasadili okrasna drevesa. Na pobudo direktorja tov. Vukšana, ki vsako leto obišče dom na Mirni gori, je tovarna pletenin »Nada Dimič« v Zagrebu društvu podarila razne ostankne pletenine, iz katerih bo društvo izdelalo lične zavese za vsa okna v domu.

Obisk postojanke se je v preteklem letu močno dvignil, saj je po vpisni knjigi zabeležil dotok 1593 obiskovalcev. Obiskovalci so večinoma iz drugih krajev Slovenije in Hrvaške, med njimi je zelo malo Belokranjcev. Postojanka je zaključila poslovno dobo z manjšo izgubo, ki pa je krita z dobičkom bufeta na želez. postaji v Črnomlju, ki je izkazal din 401.293.— dobička.

Markacij v preteklem letu niso obnovili, dasi so na nekaterih mestih že močno zbledeli.

Med sprejetimi sklepi za delo v tekočem letu je zgraditev razglednega stolpa, za kar bi porabili stolp bivše cerkve na Mirni gori, elektrifikacija doma, ureditev okolice doma in vključitev mladine.

Za društvenega predsednika je bil izvoljen tov. Blaž Pahulje. PZS je brzojavno pozdravila občni zbor.

PD Tržič. Društvo je delalo po odsekih, vendar se je največ bavilo z gospodarskimi posli. Temu primeren je tudi rezultat v številu članstva. Medtem ko je imelo društvo v letu 1955 — 431 starejših članov, 68 mladincev in 72 pionirjev, skupaj torej 571 članov, je društvo v lanskem letu vključevalo le še 330 starejših članov, 58 mladincev in 26 pionirjev, skupno torej le še 414 članov. Vsekakor je to zelo visok odstotek izgube. Število mladine je absolutno premajhno in v nikaki primerjavi s krajem, kakršen je Tržič, ki je morda še pred enim letom lahko bil vzor marsikateremu društvu. Predvsem bodo morali obnoviti planinsko skupino na gimnaziji, ki je po odhodu njenega vodje tov. Coste v Kranj na novo službeno mesto, tako rekoč prenehala z delom.

Propagandni odsek je med letom organiziral dva skupinska izleta in planinski direndaj. Skrbel je za predavanja in dopisništvo, v kratkem pa bo tudi dovršil delo za slikovni prikaz naše gorske cvetane in našega živalstva. Za mladino nameravajo preurediti zapuščen dom pod Kladvom na planini Siji, ki naj bo prva mladinska postojanka na Gorenjskem, kjer bo lahko v zimskem in letnem času spoznavala lepoto naših gora.

Alpinistični odsek šteje 25 registriranih članov, od katerih je 11 vključenih tudi v GRS. V tem letu je odsek izvršil 70 vzponov v Kamniških in Julijskih Alpah, nekaj od teh smeri pa je bilo tudi v in VI. težavnostne stopnje. Spomladi je odsek izvedel zimski plezalni tečaj pod Storžičem, kmalu za tem pa tudi že tradicionalni Kramarjev smuk, v katerem so člani odseka odnesli I. mesto. Poleti je odsek s pomočjo PZS in društva organiziral alpinistično odpravo v Prenj, kjer so preplezali 6 prvenstvenih smeri in izvedli 10 vzponov na različne vrhove. Za počastitev občinskega praznika so uspešno izvedli plezalno vajo pri Dolžanovi skali.

Markacijski odsek je pod vodstvom svojega načelnika tov. Zupana Alberta zelo pridno delal in obnovil markacije skorajda na vseh poteh svojega okoliša, pri čemer je največ pažnje polagal na transverzalo. Tudi postaja GRS, ki šteje 12 članov, ima dobro izurjeno moštvo. Svoje delovanje je v preteklem letu razširila tudi na zahodno stran Begunjščice in okoliš Stola, ker v Radovljici postaja več ne obstaja. Zato so osnovali posebno reševalno ekipo v Begunjah. Preteklo leto je postaja intervenirala devetkrat. Pri vseh akcijah je sodelovalo 51 reševalcev, skupno 41 reševalnih dni.

Gospodarski sektor je vodil tov. Maksimov Boris, ki pa je med letom odstopil. Oskrbovali so Dom pod Storžičem, Dom na Kofcah, Dom na Brdu in Kostanjevo kočo na Dobri, v letni sezoni pa še planšarske koče na Pungrtu, na Bistriški planini in Konjščici. V vseh postojankah so uvedli dežurno službo, ker se ta način upravljanja postojank najboljše obnese. Vse njihove postojanke je lansko leto obiskalo okrog 7300 obiskovalcev. Gospodarski odsek se je skozi celo leto boril s finančnimi težavami, pomoč pa je prejel le od ObLo Tržič in brezobrestno posojilo od PZS. S temi sredstvi je društvo uredilo instalacije in sanitarne naprave v Domu pod Storžičem, uredilo drugo skupno ležišče ter preuredilo prostor v podstrešju, končno pa tudi nabavilo opremo za skupno ležišče v Domu na Kofcah in Dobri. Problem zase je Dom na Zelenici, ki iz leta v leto propada. Če bo društvo uspelo, da bo ta postojanka izvzeta iz 100-metrskega obmejnega pasu — za kar ima že neka zagotovila — bo zastavilo vse sile, da bo dom dokončno izgotovilo. Svoje finančno poslovanje je društvo zaključilo z manjšim pribitkom.

Za častnega člana pa je bil proglašen tov. Kališnik Janez, ki je v zvezi s tem prejel lično diploma. Zbor so pozdravili za PZS tov. Bučer Tone, v imenu ObLo Tržič tov. Markelj Franc in za PD Podljudelj tov. Ahačič Egidij. V imenu Fotokluba v Tržiču je zbor pozdravil tov. Golmajer Vinko.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen dosedanjí predsednik tov. Globočnik Karel.

PD Zagorje. Občni zbor se je tudi tokrat vršil v planinski postojanki na Sv. Gori. Zbora se je udeležilo 176 članov, kar je vsekakor lepa številka, po svojih zastopnikih pa so se zbora udeležili še PZS, PD Krško in Smartno-Litija, Občinski sindikalni svet, Turistično društvo in Zveza komunistov, SZDL, Rudarska in kovinarska šola ter taborniki.

S posebno simpatijo je društvo v preteklem letu spremenjalo razvoj in utrjevanje svoje mladinske skupine. Skupina Mladih planincev pri pionirskem odredu Ivan Cankar v Zagorju se je ustanovila že leta 1948. V prvi dobi svojega delovanja so ti mladinci spoznali zasavske hribe, kasneje pa so se podali tudi že v Kamniške in Julijske Alpe. V teh letih se je društvu posrečilo vzgojiti že lepo število dobrih planincev. Z letošnjim letom pa je stopilo delo z mladino v novo obdobje. Na nasvet mladinske komisije pri PZS se je na tem obnem zboru ustanovil mladinski odsek, kateremu načeluje tov. Cirar Janez, dijak III. b razreda, medtem ko so bili za posamezne razrede izvoljeni poverjeniki. V pretekli poslovni dobi so imeli mladinci predavanje o liku planinca in o naših planinah ter več skupinskih izletov. Najzaslužnejšim mladim planincem je tov. prof. Kumar Janko, ki ima poleg tov. prof. Jožeta Zajca največ zaslug pri organiziranju in vodstvu mladinskega odseka, razdelil v priznanje za njihovo uspešno delo planinske značke.

Članstvo se je dvignilo za 42 članov in društvo skupno vključuje 544 članov, od katerih je 132 mladincev in 12 pionirjev. Društvo je pokazalo v vseh panogah živahno dejavnost. Popolnoma je preuredilo zavetišče na Čemšeniški planini, kjer je tudi zasvetila električna luč. Na novo so markirali pota, med temi tudi ono, ki drži iz Trojan na St. Gotard in dalje po novi gozdni poti na vrh Čemšeniške planine, kar omogoča lastnikom motornih vozil, da se pripeljejo do konca še nedograjene gozdne poti, od koder že po enourni hoji lahko dosežejo vrh Čemšeniške planine. Opažajo, da se te poti zelo poslužujejo izletniki in lovci iz Savinjske doline. V postojanki na Sv. Gori je v preteklem letu užival svoj tedenski dopust 34 rudarjev in namoščencev, Rudarska šola pa je poslala 84 svojih golencev kar za pet dni na oddih. Po vpisnih knjigah so zabeležile koča na sv. Gori 3751, zavetišče Zaloke 1850, na Čemšeniški planini 1625, ali skupaj 7226 obiskovalcev. V primerjavi z lanskim obiskom se je ta zvišal za 1854 obiskovalcev. Društvo se je z močnim zastopstvom udeležilo slavlja na Libni pri Krškem, planinski teden, ki so ga organizirali v juniju, pa je bil s svojim bogatim programom pravcata manifestacija zasavskega planinstva. Društvo je tudi včlanjeno v Zasavski skupnosti, katere delo usmerja Okrajna SZDL.

Živahna pa je bila tudi gospodarska plat društva. Dogotovili so klet in ledenico na Sv. Gori, namestili vrtno mize in stole in izpopolnili notranjo opremo postojanke. Predvsem so opremili vse sobe s pečmi, k čemur sta znatno prispevala zagorska občina in Apnenica v Kresnicah. Sedanje zavetišče na Čemšeniški planini je namreč premajhno. Gospodarski odsek je izdelal 10-letni investicijski načrt in ga predložil Okrajnemu gospodarskemu odboru. Po tem načrtu bi društvo potrebovalo za popolno ureditev postojanke na Sv. Gori in za zgraditev nove postojanke na Čemšeniški planini, skupno nad 16.500.000 dinarjev. Društvo je zaključilo bilanco s pribitkom okrog din 40.000.—.

Diskusija je bila kaj živahna, največ pa se je debatiralo o delu z mladino, izletih, o zasavski transverzali, o Planinskem Vestniku, o sodelovanju s Prijateljem prirode, o finančni pomoči s strani sindikatov itd. Za priznanje, ki ga je mladinski odsek prejel za svoje delo, se je na obnem zboru zahvalila društvena najmlajša članica Karla Podrennik. Občni zbor je zaključil s planinsko himno društveni planinski oktet.

Vodstvo društva je bilo ponovno zaupano dosedanjemu zaslužnemu predsedniku tov. Francu Golobu.

PD Hrastnik. Društvo se je trudilo, da bi zadostilo svojim obveznostim, sprejetim na zadnjem obnem zboru, ni pa uspelo v celoti. Organizirali so sicer nekaj izletov na Vršič, v Trento, na Prehodavce, na Triglav ter v domače hribe, vendar pa obisk ni bil zadovoljiv. Redki in slabo obiskani so bili tudi članski sestanki. Krviva za to naj bi bila v veliki meri na propagandnem odseku, ki v preteklem letu ni pokazal nobene dejavnosti. Pogrešali so tudi dobre vodnike, ki bi člane popeljali v gore. Z dobro povezavo na gimnaziji so dosegli, da so na novo pridobili precej mladine in ustanovili mladinski odsek, ki kaže precejšnjo aktivnost pri delu. Največ zaslug za to ima tov. prof. Vinko Znidar, ki načeluje mladinskemu odseku. Poročilo o delu mladinskega odseka je podal dijak Dolanc Marko, ki se je najprej zahvalil vodstvu gimnazije in pionirskemu svetu za vso podporo, nato pa poročal, da šteje mladinski odsek 33 članov, svoj vstop pa je prijavilo že nad 20 novih članov. Izvedli so 5 skupinskih izletov, in sicer izlet s smučmi v okolico Kala, izlet na dan pomladi na Kal in Mrzlico, dalje izlet na Celjsko kočo, izlet na Svibno in štiridnevni izlet v Julijce. Zelo uspešna je bila dalje planinska razstava, kjer so sodelovali z različnimi ilustracijami, opisi in napismi. Predvajali so planinske filme, in sicer o alpskih pokrajinah, alpski flori in strupenih kačah. Pri svojem delu pa so imeli tudi težave. Predvsem jim je primanjkovalo denarnih sredstev za organizacijo izletov. Krepro jim je priskočila na pomoč šola, medtem ko je društvo prispevalo le din 2500.—. Zeliho si enotne srajce s planinskimi znaki, več predavanj iz planinstva in več voditeljev skupinskih izletov.

Članstvo je narastlo od prejšnjih 392 na 437, to je za 45 članov več kot v prejšnjem letu. Med temi je 40 mladincev in 70 pionirjev. Društvo je bilo v stalni povezavi s koordinacijskim odborom planinskih društev za okraj Trbovlje, ki je imel svoje sestanke največ po zasavskih planinskih postojankah. Tako so predvajali planinske filme in izvedli skioptično predavanje v Hrastniku, na Dolu in v Trbovljah, alpinisti pa so prikazali v stenah Bobna plezanje in reševanje v kopni skali. Ob zadnjem planinskem tednu so med drugim organizirali še več predavanj in skupinski izlet na Kal, katerega se je udeležilo nad 300 planincev, poskrbeli pa so tudi, da so bile trgovske izložbe opremljene s planinskimi rekviziti.

Alpinistični odsek, ki šteje 17 članov in 6 pripravnikov, je preplezal 37 smeri ali 73 vzponov v Julijskih in Kamniških Alpah, Prokletijah in Dolomitih. Tako je preplezal 8 smeri v Kamniških in 26 smeri v Julijskih Alpah, 1 smer v Prokletijah in dve smeri v Tirolskih Dolomitih. Republiškega alpinističnega tabora v Krnici sta se udeležila dva člana odseka. Dalje je organiziral alpinistično-smučarsko tekmo alpinistov Slovenije iz Mrzlice v Hrastnik za prehodni pokal, katerega si je priboril ta odsek, ki je zasedel I. mesto. Aktivno pa je odsek sodeloval tudi pri ostalem društenem delu, kjer je opravil 425 prostovoljnih delovnih ur. Markacisti so markirali novo pot iz Hrastnika čez Ravne na Kal, popravili in odstranili pa so ovire na vseh poteh. Kjer so manjkale, so tudi namestili nove smerne tablice. Prav tako so markirali del zasavske transverzale, ki pelje po njihovem območju. Postaja GRS je izvedla štiri reševalne akcije.

Na postojanki na Kalu je društvo izvedlo razna najnujnejša popravila in nabavilo tudi nekaj inventarja. V bližnji prihodnosti nameravajo zgraditi novo postojanko, za kar tudi že zbirajo denarna sredstva. Gradbeni fond izkazuje din 434.000.— in so vanj prispevali

krajevni sindikalni svet din 10.000.—, razna podjetja din 61.500.—, Okrajni sindikalni svet din 175.000.—, OLO Trbovlje din 87.500.— in Občinski LO Hrastnik din 100.000.— Društvo je zaključilo finančno poslovanje z aktivno bilanco.

V imenu PZS je pozdravil občni zbor tov. Bučer Tone, ki je tudi izročil tov. Brečku Stanku diplomu skupščine PZS za njegovo poštrenovalno delo za razvoj planinstva v Zassavju. Občni zbor so še pozdravili predsednik občinskega ljudskega odbora Hrastnik tov. Brečko Stane, zastopnik SD »Rudar« v Hrastniku tov. Sentjurs Slavo in častni član PD Hrastnik tov. Jurko.

PD Cerkno. V organizacijsko-propagandnem delu je društvo nekoliko nazadovalo. Pridobilo je sicer nekaj novih članov in to celo več, kot pa jih je določal njihov delovni načrt, ker pa je med tem nekaj članov tudi odpadlo, izkazuje 18 članov manj kot v prejšnjem letu. Padec so zabeležili tudi pri mladini. Medtem ko je bilo leta 1954 vključenih v društvo 113 dijakov in učencev, jih je bilo v letu 1955 samo še 99, v preteklem letu pa celo samo 94. Zanimivo je dejstvo, da je skoraj dve tretjini članov starih nad 18 let, med tem ko bi bilo pričakovati ravno nasprotno. Vsekakor pa to pomeni, da je v društvu premalo mladine. Čeprav se je društvo že ponovno obrnilo za pomoč na učiteljski kader v Cerknem in okolici, ima člane samo na treh osnovnih šolah in to 9 v šoli na Cerkljanskem vrhu, 10 v Podlanišču in 2 v Cerknem. Nasprotno pa ima društvo kar 15 članov na šoli v Sovodnji, ki ne spada niti v področje društva niti njihove občine. Samostojne planinske skupine sploh nimajo nikjer, čeravno bi jo lahko ustanovili na nižji gimnaziji in EGS, kjer je dovolj članov. Društvo upa, da se bo stanje popravilo zlasti v zvezi z zadnjim občnim zborom Društva profesorjev in učiteljev v Cerknem, ki je obravnavalo tudi to vprašanje. Propagandni odsek ni izvedel predvajanja planinskih filmov in predavanj z vzgojnim ciljem, čeprav bi bila taka predavanja zlasti za mladino zelo potrebna. Organiziral je sicer dva izleta in to na Triglav in v Bohinj, vendar je pa uspel le prvi. Izlet v Bohinj je preprečil neugodno vreme. Več izletov so napravili posamezniki in manjše skupine na Krn in Bogatin, na Črno prst in Blegaš, žal pa so morali ugotoviti, da Porezen vse premalo obiskujejo cerkljanski planinci.

Vpisna knjiga njihove postojanke na Poreznu je zabeležila v preteklem letu 2012 obiskovalcev, to je 399 manj kot prejšnje leto. Oskrba koč je bila vseskozi odlična, o čemer pričajo številne pohvale gostov. Dober je bil obisk tudi v zavetišču na Robidenskem brdu in v Počah. Gospodarska dejavnost se je v preteklem letu gibala le v mejah tekočih potreb. Od planiranih 10 postelj v koči na Poreznu so jih namestili le pet, ostale pa bodo letos. Na Robidenskem brdu so pripravili sobo s tremi posteljami in nabavili nekaj inventarja. Vse tri postojanke so bile aktivne.

Število naročnikov na Planinski Vestnik so dvignili na 23. Društvo prejema vse številke na svoj naslov, nakar posamezne številke razpečava med člani. Ta način se jim je doslej dobro izkazal in bodo z njim nadaljevali tudi v bodoče.

Markacisti so pregledali in obnovili že obstoječe markacije in namestili kašipotne tablice povsod, kjer so manjkale. Izpopolnili so tudi odsek transverzale, ki drži po njihovem območju.

V diskusiji, ki je v glavnem obravnavala vprašanje mladine in v kateri je sodeloval tudi zastopnik PZS tov. Stanko Hribar, je zbor izglasoval sklep, da se v društveni od-

bor vključi tudi tov. Peternej Vida, upraviteljica osnovne šole v Cerknem, katere skrb naj bo povezava šolske mladine. Lovska družina pa predlaga, da bi društvo prevzelo v upravljanje njihovo postojanko na Črnem vrhu. Sklenili so, da bodo o tem razpravljali na svoji prvi odborovi seji.

PD Bled. Društvo ima močan mladinski odsek, ki je bil ustanovljen junija 1956. Steje 136 učencev osnovne šole in 78 dijakov ali skupno 214 mladih planincev. Odsek ima svojega predsednika, tajnika, blagajnika, zastavonošo in nekaj odbornikov, ki jih je izvolil na svojem občnem zboru. Odsek je zelo delaven. Za občinski praznik je društvo priredilo planinski dan z razvitjem mladinskega prapora na Straži. Mladi planinci so se zbrali oblečeni v planinske obleke in odšli v povorki s harmoniko na čelu. Praporu sta kumovala tov. Pamerjeva in tov. Kozelj. Po slovesnosti so zakurili taborni ogenj in okrog njega zaplesali Titovo kolo. V avgustu so organizirali izlet na Lipanec. Na treh kamionih so se s svojimi vodji pripeljali do avtoceste, nakar so se povzpeli do koč na Lipanci, kjer so jim članice AFZ skuhale enolončnico, oni pa so med tem obiskali Lipanski vrh. Ta izlet sta jim omogočila tov. Kunstelj, ki je v to svrhu prispeval celotno svojo novoletno nagrado v znesku din 8000.—, ostale stroške pa je kriilo društvo. V letošnjem šolskem letu so pregledali opravljeno delo v preteklem letu ter si tudi določili načrt za tekoče leto. Izvolili so pobiralce članarine in že v januarju organizirali v spremstvu vodnikov smučarski izlet v Pernike. Izleta se je udeležilo okrog 50 mladincev. Do Pernikov so morali nositi smuči in sanke na ramah, ko pa so prispeli na Pernike, so se po mili volji sankali in smučali. Pri tem so tudi obiskali partizanski družini Tancek in Potočnik, katerima so prinesli pozdrave društva, očeta pa obdarili z vinom in cigaretami. V načrtu pa imajo še več izletov in mladinsko veselico s srečolovom, ki naj bi jim prinesla potrebna denarna sredstva za njihovo nadaljnje delo. Poročilo o delu mladine je na občnem zboru prav lepo podal tov. Jože Pogacar.

Markacijski odsek je v glavnem obnovil markacije na poteh Lipanca—Debela peč, Lipanca skozi Presek na Zajavornik in iz Lipance skozi Zajavornik do Športotela. Na novo pa je markiral pot Lipanca—Dimniki, Draški vrhovi, Studor, Preval in Zajavornik skozi Jerebikovec na Mrzli studenec.

Zelo obširno je bilo gospodarsko poročilo. Društvo je upravljal tri postojanke, in sicer »Planinec« na Bledu, zavetišče na Mrzlem studencu, ki ga je zaradi nerentabilnosti že junija 1956 začasno zaprlo, ponovno pa so ga pričeli oskrbovati 15. XII. 1956, ter Blejsko koč na Lipanci. Najrentabilnejša je njihova postojanka Planinec, ki je v preteklem letu izkazala din 705.710.— dobička. Ta dobiček je tudi pokrila izgubo Blejske koč na Lipanci v višini din 260.148.— in zavetišča Mrzli studenec v znesku din 30.029.—, ki pa bi moralo biti po mnenju nadzornega odbora aktivno. Društvo pa je tudi mnenja, da bi bilo potrebno to zavetišče premestiti h križišču cest in ga temeljito prenoviti. Za postojanko na Lipanci so lansko leto obnovili najemno pogodbo za nadaljnjih pet let. V tem času pa bo moralo društvo izvršiti še obsežna dela na tej postojanki, kar bo terjalo še precejšnja denarna sredstva.

V diskusiji so med drugim razpravljali tudi o delu z mladino in finančni podpori za organizacijo mladinskih skupinskih izletov. Stvar je podprl tudi zastopnik PZS tov. Mirko Fetihi in predlagal, da bi občni zbor izglasoval določen odstotek od dobička postojank za mladinski odsek. Občni zbor je ta predlog

sprejel in določil 1% bruto prometa postojank za mladinski sklad. Občni zbor sta pozdravila tudi zastopnika PD Jesenice in Javornik.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen dosedanji predsednik tov. Oskar Delkin.

Občni zbor PD Idrija. Občnega zbora Planinskega društva v Idriji, ki se je vršil dne 13. januarja 1957, se je udeležilo zadovoljivo število članstva. Občnega zbora sta se udeležila tudi zastopnika PZS tov. Bučer Tone in Lavrič Rado ter predsednik obč. LO tov. Božič Lado, številno so bili zastopani mladinci iz gimnazije in rudnika živega srebra.

Iz poročila predsednika in drugih funkcionarjev društva ter živahne diskusije članov je razvidno, da je društvo tudi v preteklem letu lepo napredovalo: Gradbena dejavnost društva je bila v preteklem letu končana, temeljito je bila popravljena koča na Javorniku. To kočo je društvo preimenovalo v Pirnatovo kočo po ustanovitelju Planinskega društva v Idriji in graditelju prve koče na Javorniku, na koči pa so mu idrijski planinci odkrili spominsko ploščo. Večje popravilo je bilo izvršeno na Sivki, kjer so urejena tudi ležišča. Napravljena je bila pot do postojanke na Hlevišah ter vodnjak oz. betonsko zajetje bližnjega studenca. Zato se je društvo tudi zadovoljilo, nujno pa so bila potrebna prejšnja navedena popravila, kjer bi se bila delala še večja škoda, če bi tega ne izvršili. Tako pa ima sedaj društvo solidno urejene koče in zavetišča.

Vsem aktivnim članom društva, ki so v letih sodelovali pri gradnji postojank ali na drugem področju planinske dejavnosti, je društvo izročilo lične diplome oz. pohvale.

Planinsko društvo Idrija šteje 497 članov, od tega 119 mladincev in 73 pionirjev. Najmočnejši odsek pionirjev je v osnovni šoli v Sp. Idriji. Učiteljestvo je aktivno sodelovalo, medtem ko ni nikake aktivnosti v osnovni šoli v Idriji. Aktivna je tudi skupina mladincev v gimnaziji v Idriji. Nekoliko več zanimanja je zadnje čase čutili tudi med delavsko mladino.

Markacijski odsek je dopolnil in planinski transverzali markacije, smerne puščice in table, tako je sedaj transverzala odlično markirana, popravljenih je bilo tudi nekaj drugih poti. V načrtu pa so markacije na Brinov grič, kjer je umrl heroj Vojko (ZB Idrija je obnovilo barako, kjer se je mudila njegova četa), dalje iz Bele na Hudo polje, Otlico in v bolnišnico »Pavlo«.

Izvoljen je bil nov odbor, večinoma iz prejšnjih članov odbora ter dopolnjen z dvema mladincema.

PD Murska Sobota. Društvo je v preteklem letu štel 132 članov, med katerimi je bilo 29 mladincev in 12 pionirjev. Od prejšnjega leta je naraslo za 8 članov. Največ je nameščenecv in uslužbencev, manj pa delavcev in kmetov. Med letom so napravili več poizkusov, da bi pritegnili zlasti gimnazijsko mladino, vendar ti poizkusi niso dosegli zelenega uspeha. Šele zadnji mesec jim je uspelo osnovati na gimnaziji majhen planinski pionirski krožek. Z manjšo udeležbo je društvo organiziralo dva skupinska izleta, in sicer v Julijce ter na Jeruzalem. Poedinci pa so obiskovali Kamniške in Julijske Alpe, Pohorje in Uršljo goro. S 1. II. 1957 je društvo opustilo oskrbovanje planinske koče Tromejnik na Dolici, ki dejansko že vse od svojega začetka ni služila svojemu namenu. S tem, da so vlagali v to postojanko vsa svoja denarna sredstva, so zanemarjali osnovno svojo dejavnost, t. j. delo z mladino. Sedaj, ko so rešeni te skrbi, bodo vse svoje sile posvetili vzgoji članstva in skrbeli za to, da bodo v svoje vrste pritegnili čim več mla-

dine. Svoje delo bodo koordinirali tudi z drugimi društvi, česar doslej ni bilo. Predvsem bodo tesno sodelovali z Društvom prijateljev prirode in vnesli v svoj program dela tudi predvojaško vzgojo. Organizirali bodo čim več predavanj, predvsem za mladino. Razpravljali so tudi o centralnem planinskem domu Zlatorog v Ljubljani in sklenili, da bo vsak član plačal poleg članarine še din 100.— za Zlatorog, mladina in pionirji pa po din 10.—.

Za predsednika je bil ponovno izvoljen dosedanji predsednik tov. prof. Janez Plestenjak.

Pohvalo občnega zbora je prejela tov. Smiljana Brumen, ki je njihova najbolj prizadevna društvena delavka in s svojim večletnim marljivim delom postavljena za zgled vsem ostalim.

PD Podbrdo. Ustanovni občni zbor društva se je vršil dne 3. III. 1957. Od okrog 150 do tedaj prijavljenih članov je bilo na zboru navzočih 90 članov. PZS je zastopal tov. Stanko Hribar. Pobudo za ustanovitev društva so dali starejši člani, ki so bili doslej včlanjeni v raznih drugih PD. V svoje delovno področje bodo zajeli vso Baško grapo, za kar so že postavili poverjenike v vseh vaseh. Računajo, da bodo dvignili število članstva vsaj na dve st. Vključili so tudi že okrog 20 mladincev. V prihodnjih letih nameravajo adaptirati karavlo na Možicu, kar bodo storili predvsem s prostovoljnimi delom. Ustanovitev društva je bila res od vseh toplo pozdravljena, pri tem pa je bila posebno poudarjena dolžnost članov, da ščitijo planinsko floro in favno. Ob zaključku so pevec zapeli nekaj planinskih in drugih pesmi.

Za predsednika je bil soglasno izvoljen tov. Ivan Anderle, za podpredsednika tov. Ivan Arman, za tajnika tov. Jože Ušaj, za blagajnika tov. Anastazija Bizjak, za gospodarja tov. Stanko Pajtnar, za markacista tov. Milan Ortar, za propagandista tov. Jože Mlakar.

Novoustanovljenemu društvu iskreno čestitamo z željo, da bi bilo delavno in z doseženimi uspehi dokazalo oziroma opravičilo svoj obstoj.

PD Kum-Trbovlje. Kakor vsa leta svojega obstoja, je bilo v letu 1956 zopet največ društvenega dela posvečenega ureditvi Doma na Kumu. Dom sedaj razpolaga s 35 posteljami in 12 skupnimi ležišči. Ta kapaciteta tudi povsem ustreza sedanjemu prometu postojanke. Z novim oskrbnikom, ki so ga zamenjali 14. marca 1956, se je promet postojanke tako rekoč podvojil, saj je znašal promet v preteklem letu nič manj kot din 2212447.—. Če temu prištejemo še prenočnino v znesku din 39395.—, je znašal torej celotni promet din 2252382.—. Takega prometa postojanka na Kumu pač še ni nikoli zabeležila. Nedvomno ima pri tem veliko zaslugo novi oskrbnik tov. Albert Tavš. Postojanko je v preteklem letu obiskalo po vpisni knjigi 4811 gostov, prav gotovo pa je Kum obiskalo znatno več planincev. Po narodnosti je obiskalo Kum 4733 Slovencev, 45 Hrvatov, 8 Srbov, 1 Bosanec, 5 Avstrijcev, 14 Francozov, 3 Nemci in 2 Italijana. Društvena bilanca izkazuje din 58567.— dobička.

Članstvo je naraslo za 78 članov in jih je štel lansko leto 439. Na dan 5. avgusta so praznovali svoj tradicionalni »Kumski dan« v okviru prireditve »planinskega tedna«, ki so ga izvedli od 28. VII. do 5. VIII. 1956. Na ta dan se je zbralo na Kumu nad 150 planincev. Ob tej priložnosti so se pred spominsko ploščo spomnili tudi vseh onih planincev, ki so darovali svoja življenja v času NOB. Delno je pa to opravičljivo, če ugotovimo, da so imeli odborniki polne roke dela z gradnjo in

uređivajo postojanke, da so lahko 5. VIII. otvorili adaptirano postojanko in smučarsko žičnico na Kum. Propaganda se je v glavnem omejevala le na obveščanje članstva preko dnevnega časopisa, radia, oglasne omarice in podobno. Markacist je stoddostno izvršil svoje delo.

Pri delu z mladino je društvo sicer nekoliko uspelo, predvsem po zaslugi tov. Lenarčičeve, ki je organizirala vpis učencev v PD na šoli v Vodah, žal pa ni društvo tej mladini ničesar nudilo. V društvo je včlanjenih 36 mladincev in 87 pionirjev. Tudi v izvedbi skupinskih izletov so bili bolj šibki. Organizirali so le nekaj izletov in to na Črni vrh nad Jesenicami, Golico in Triglav. Zanimivo je, da so bili interesi za te izlete, da pa društvo ni moglo dobiti ljudi, ki bi te izlete organizirali in vodili, čeravno je bilo društvo pripravljeno kriti stroške vodij izletov.

PZS je društvu brzojavno čestitalo k doseženim uspehom.

PD Šentjur. Društvo je marljivo delalo, njegova glavna skrb pa je bila posvečena mladini. V glavnem po zaslugi društvenega predsednika tov. Jožeta Gabrovška in največ pod njegovim vodstvom so mladinci izvedli vrsto lepih skupinskih izletov v bližnjo in daljnjo okolico, na Pohorje, v Kamniške in Julijske Alpe. Kako globoko so se vtisnili ti izleti v srca pionirjev in mladincev, je na občem zboru lepo opisal pionir Medved Marko, ki se je društvu zahvalil tudi za vso izkazano pomoč. Društvo šteje 195 članov, od tega 118 starejših članov, 37 mladincev in 49 pionirjev. Na novo je bilo v preteklem letu sprejetih 13 članov, 8 mladincev in 47 pionirjev. Glavna zasluga za pridobivanje članstva pa gre vsekakor društvu blagajniku tov. Gradišniku. Prizadevanje za vključitev čim več šolske mladine v PD je torej rodilo lep uspeh. Uspehi pa se bodo nedvomno še povečali z ustanovitvijo mladinskega oddelka, kar je bil soglasen sklep občnega zbora.

Društvo ima lično kočico na Reševni z razglednim stolpom. Sklenili so, da se bodo trudili čimprej zbrati potrebna sredstva za zgraditev nove in udobnejše postojanke. Že obstoječo postojanko in razgledni stolp pa so temeljito popravili. Potrebna denarna sredstva so jim darovala Železarna Štore, ObLO Šentjur in LIP Šentjur.

Markacijski odsek je napravil novo pot skozi Hudičev graben na Reševno, na novo pa markiral poti, ki držijo iz šentjurske železniške postaje na Rozalijo, Lipico, Uršulo in Dramlje.

Lepo uspeli občni zbor sta pozdravila v imenu PD Celje tov. Plahuta in za PZS načelnica njene mladinske komisije tov. Mara Šventova. Čestitala je društvu k doseženim uspehom in mu dala tudi napotke za njihovo nadaljnje delo.

Društvo bo tudi v bodoče načeloval dosedanj društveni predsednik tov. Jože Gaberšek, velik prijatelj naših najmlajših planincev.

PD Bovec. Treba se nam je ozreti samo nekaj let nazaj, pa bomo lahko ugotovili, kako ogromno je napredovalo to društvo. Težki so bili porodni krči tega društva v prvih letih po osvoboditvi, vendar je pa delo kmalu steklo in danes se društvo lahko že ponaša z lepimi uspehi. V svoje vrste vključuje 144 članov, med temi 7 mladincev in 53 pionirjev, ki imajo svoj pionirski odsek. Za ta odsek nadvse vzorno skrbí tov. Zdenka Sozio. Lansko spomladansko vreme jim je sicer prekrizalo marsikatero načrte, kljub vsemu pa je vendarle organizirala skupinski pionirski izlet na Rombon, katerega se je udeležilo 25 pionirjev, in na Svinjak z ude-

ležbo 40 pionirjev. V manjših skupinah pa so pionirji v družbi svojih sorodnikov med šolskimi počitnicami obiskali še Razor planino, Prisojnik, Prehodavce, Vršac, Javornik, Polovnik, Ratitovec, Trstelj, Lajnar in Možic. V ostalem je društvo organiziralo izlet za starejše planince na Predel ob otvoritvi doma in na Mangrt ob otvoritvi zavetišča.

Društvo je v preteklem letu upravljalo kar štiri postojanke in to kočo Zlatorog v Trenti, kočo Petra Skalarja pod Kaninom, Dom na Predelu ter zavetišče na Mangrtu. Kljub kratki sezoni je koča Zlatorog izkazala konec leta din 52000.— čistega dobička. Za to gre nemalo zasluga skrbnemu in vestnemu oskrbniku te postojanke tov. Jaki Čebulju in njegovi ženi. Tudi koča Petra Skalarja je v nadvse skrbnih rokah našega Franca Kravarja-Zajca izkazala le minimalno izgubo din 14000.—. Ta postojanka pa ne bi bila izkazala izgube, če ne bi bila zaradi strogega obmejnega režima tako slabo obiskana. Dom na Predelu je izkazal din 50000.— dobička. Dom je upravljali oskrbnik tov. Mirko Sosič, ki je bil kos svojih nalogi in vestno skrbel za zaupano mu postojanko. Zavetišče na Mangrtu, katerega otvoritev pa je bila šele konec letne sezone, je uspešno vodila oskrbnica Marija Likar. Okolnost, da je to zavetišče samo v enem mesecu obiskalo nad 1000 planincev, nam dovolj zgovorno priča o tem, kako je bila ta postojanka potrebna. Sicer pa je v preteklem letu vse te štiri postojanke obiskalo 12677 ljudi. Celokupni promet vseh postojank je znašal din 2852478.—, vseh nočitev pa 1950. Med obiskovalci njihovih postojank najdemo poleg Jugoslovancev še Avstrijce, Nemce, Italijane, Angleže, Francoze, Holandce, Švede in Belgijce. V lanskem letu so jih obiskali tudi italijanski planinci iz Cedada, katere so peljali na Mangrt, v zameno pa so italijanski planinci bovske planince popeljali na Matajur.

V društvu deluje tudi postaja GRS, za katero vestno skrbí tov. Boris Ostjan. V preteklem letu je bila trikrat v akciji. Od treh nezgod je bila žal tudi ena smrtna. Na povabilo GRS CAI Monte Lussari, ki so želeli z našimi reševalci navezati tesnejše stike, je postaja ob sodelovanju komisije za GRS pri PZS dne 18. in 19. avgusta organizirala na Vršču sestanek ter italijanskim tovarišem predvajala demonstracijo reševanja v stenah Mojstrovke. Italijanski tovariši so bili presenečeni tako glede tehnične kot sanitetne zmogljivosti naše GRS ter nad našo gostoljubnostjo.

Ne bi bilo prav, če bi pozabili omeniti marljivo društveno delavko tov. Gizelo Smielowsky, ki stalno bdi nad delom društva in pomaga, kjer koli je to potrebno. Brez nje si tega društva pač ne moremo predstavljati.

V imenu PZS je zbor pozdravil predsednik tov. Fedor Košir, ki je društvu čestital k doseženim uspehom in izrazil željo, da bi se planinstvo na Bovškem v tej smeri nadalje uspešno razvijalo.

Za predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Alojzij Marka, ki je z dosedanjim delom pokazal, da je vreden tega zupanja.

PD Solčava. Društvo je v preteklem letu upravljalo višinski postojanki, zavetišče pod Ojstrico in Kočo Pod Olšavo ter nižinski postojanki Dom Rinka in Rogovilec v Solčavi. Celotni promet vseh teh postojank je znašal din 10628077.—, končni uspeh poslovanja pa je bil din 629855.— izgube. Težave v poslovanju jim povzroča dejstvo, da nimajo nikakega obratnega kredita. Izgubo sta izkazala le Dom Rinka in Rogovilec, medtem ko sta bili obe višinski postojanki aktivni. Obisk zavetišča pod Ojstrico stalno narašča, ta postojanka pa bi vsekakor imela še mnogo več obiskovalcev, če bi bila primerno opremljena.

Imela bi lahko najmanj 7 postelj in 30 skupnih ležišč, če bi društvo moglo nabaviti potrebno posteljnino in odeje. Tako pa razpolaga le z nekaj skromnimi ležišči. V vpisno knjigo te postojanke se je vpisalo 1380 obiskovalcev. Kljub temu pa tudi ta postojanka ne bi bila aktivna, če ne bi člani s prostovoljnim delom napravili drva in znosili vse v postojanko. Tudi Koča Pod Olševo ima le 4 prenočišča. Tudi ta je potrebna nujne obnove, oziroma dograditve, ker je nedograjena, manjka pa ji tudi potrebna oprema. Obisk te postojanke je minimalen, čemur je vzrok pač obmejni pas.

Društvo šteje 106 članov, med temi je 12 pionirjev in 4 mladinci. Na novo je društvo v preteklem letu pridobilo 15 mladincev in upajo, da se bo to število še znatno zvišalo. V društvu imajo pionirski odsek, ki je pokazal že precejšnje zanimanje. Zlasti je bilo to vidno iz njihovega prvega skupinskega izleta na Rjavčko jamo. Večjih skupinskih izletov niso izvedli, pač pa so po edini obiskali razne vrhove Kamniških Alp. Na Planinski Vestnik je naročeno komaj 18 članov. Sreče tudi niso imeli pri razpečevanju nabiralnih blokov za gradnjo Zlatoroga. Trde, da je tozadevno s strani njihovega članstva precej nejevolje, češ da naj se raje građe postojanke v gorah ali pa vsaj že obstoječe izboljšujejo.

Društvo obstaja komaj 4 leta. Pokazalo bi vsekakor še večje uspehe, če se ne bi društveni funkcionarji med letom večkrat menjavali. Največ težkoč pa jim seveda povzroča upravljanje gostišč Rinke in Rogovilca. Upajamo, da se bo društvo tudi teh skrbi čimprej znebil in vse svoje sile posvetilo res pravemu planinskemu udejstvovanju, zlasti pa vzgoji mladine.

V imenu PZS je zbor pozdravil tov. Vekoslav Sršen, za PD Celje pa tov. dr. Ervin Mejak.

✓ **PD Črnuče.** Društvo je dvignilo članstvo od prejšnjih 137 na 172. Razveseljivo je dejstvo, da se je na novo vključilo 42 pionirjev, katerih društvo doslej sploh ni imelo. Poleg pionirjev pa vključuje društvo tudi 26 mladincev oziroma mladink. Vključitev pionirjev je društvo izvedlo na primerno slovesen način. Skupinskega izleta na Malo planino se je udeležilo 20 pionirjev, žal pa je drug tak izlet preprečilo slabo vreme. Težje je bilo delo z mladino. Društvo si je tudi prizadevalo, da bi poživilo delo v skupinah Beričevo, Gameljne in v ELMi, vendar zamen. Ker jim to ni uspelo, so ukinili te skupine, tako da imajo sedaj samo še skupino Jambor, ki šteje 33 članov. Društvo je poleg pionirskega skupinskega izleta organiziralo še več manjših izletov na Malo planino, Grintovec, Kamniško sedlo itd., skupina Jambor pa je organizirala edinstven izlet na Triglav, katerega se je udeležilo 32 članov. Avgusta je društvo odkrilo na Korošici spominsko ploščo članu Antonu Merčunu, ki se je tamkaj smrtno ponesrečil.

Za oddih svojih članov oskrbuje društvo na Mali planini postojanko zaprtega tipa. Članstvo se jo je v velikem številu posluževalo, zaradi česar je obisk te postojanke v preteklem letu tudi zelo narasel. Obisk pa bi bil še večji, če bi postojanka razpolagala s potrebno posteljnino in če bi bil obisk dovoljen tudi članom ostalih društev. Z dobro organizacijo in veliko prizadevnostjo pa so društveni gospodarstveniki le ustvarili nekaj denarnih sredstev, s katerimi so krili vse stroške in še nabavili vrsto inventarja, z dotacijo tovarne Jambor pa so si nabavili tudi prepotrebne odeje. Vse nošnje do postojanke so člani opravili brezplačno in pri tem izvršili skupno 342 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti din 14364.—. Največ zaslug pri tem

imata tov. Lampič in Košir. V tej številki pa je zapopodeno tudi brezplačno delo pri čiščenju postojanke in spraviu drva. Ker se potrebe po obnovi in boljši ureditvi koče vse bolj pojavljajo, se je društvo odločilo, da bo postojanko vzelo za daljšo dobo v najem in izvršilo potrebne investicije.

PZS je zastopal na občnem zboru tov. Vekoslav Sršen.

PD »Janez Trdina« Mengeš. Društvo obstaja komaj pet let, je pa uspešno. Od prvotnih 80 članov je članstvo naraslo že na 368. Nadvse pa je važno to, da ima v svoji sredi 135 mladincev in 71 pionirjev, torej nad polovico mladine. Močan porast mladine je društvo zabeležilo zlasti v preteklem letu. Prednjači skupina na osnovni šoli v Mostah, za kar gre zahvala predvsem tamkajšnjemu učitelju tov. Jelu Klančar, ki je hkrati član upravnega odbora društva. Društvo si zelo prizadeva, da bi tako oporo našlo tudi v šolah v Mengšu, vendar v tem še ni uspelo. Mladinski odsek prav dobro vodi tov. Franci Zabret.

Društvo je organiziralo vrsto kvalitetnih predavanj in se je vsakega predavanja udeležilo vedno okrog 200 ljudi. Člani se zelo navdušujejo za predavanja. Dalje je društvo izvedlo vrsto lepo uspešnih skupinskih izletov za mladince in pionirje kakor tudi za odrasle člane. Dne 22. in 23. junija so popeljali mladince iz gimnazije v Mostah na Komno in Crno jezero, dne 21. do 23. julija pa so organizirali izlet za mladince iz Mengša v Kamniško Bistrico, čez Presedlaj na Korošico, preko Ojstrice in spodnje poti čez Planjavo v Kamniško sedlo, nato na Okrešelj in do slapa Rinka ter preko Kamniškega sedla nazaj v Kamniško Bistrico. Povprečno so hodili dnevno po 9 ur. Poleg večjega števila manjših izletov, je društvo organiziralo za starejše člane izlet v Julijce, združen z obiskom Triglava, ter en izlet v Logarsko dolino in Robanov kot, nato pa preko Kamniškega sedla v Kamniško Bistrico. Tudi v propagandnem pogledu je društvo dosti storilo. V nakladi 2000 izvodov so izdali lep prospekt Mengeške koče ter postavili več reklamnih desk z zemljevidi in označenimi dohodi do Mengša in njihovega doma na Gobavici. Ves reklamni material napravijo društveni člani brezplačno. Društvo ima skrbno urejen arhiv vse od svoje ustanovitve, pričelo pa bo tudi s pisanjem društvene kronike. To delo je prevzel tov. prof. Jelo Klančar.

Markacijski odsek se je omejil le na pregled in popravila obstoječih poti. Preuredil in izgotovil je tudi staro pot, ki se odcepi pri kmetijskem posestvu Pšata in se nato položno vije na kočo. Te poti se zelo radi poslužujejo predvsem starejši planinci. Orientacijske deske je postavil na križiščih v Črnučah, Trzinu in Preserjih. Društvo nima alpinističnega odseka niti postaje GRS, vendar pa dva njihova člana sodelujeta v AO in GRS Kamnik. Tečaja GRS postaje Kamnik sta se udeležila dva člana, društvo pa je ta tečaj tudi finančno podprlo. Prispeva tudi k izletom, zlasti k mladinskim, regresiralo je članske, mladinske in pionirske izlete, tako da bodo člani plačevali za izkaznice le po din 30.—, mladinci in pionirji pa po din 10.— itd. Kakor pa je izjavil društveni predsednik na občnem zboru, bo društvo vsa razpoložljiva denarna sredstva, ko bo odplačalo svoj dolg, namenilo prvenstveno mladini.

V imenu PZS je društvo pozdravila in jim čestitala k doseženim uspehom načelnica mladinske komisije pri PZS tov. Mara Švent.

PD Brežice. Društvo zaznamuje viden napredek. Odraža se v porastu članstva, zlasti mladine, v markiranih poteh, v nekoliko čvrstjej administraciji, v naročnikih Planinskega Vestnika itd. Razveseljivo je tudi dej-

sivo, da se je občnega zbora udeležilo 90 članov, če pomislimo, da je prišlo na občni zbor pred dvema letoma le 12 članov. Občni zbor je pričel s predavanjem tov. Kambiča »O krasotah ameriških kanjonov«, katerega se je udeležilo nad 450 članov in prijateljev planincev. Iz tajniškega poročila je bilo razvidno, da vključuje društvo 218 članov in da je na novo pridobilo v preteklem letu 76 članov. Društvo je v danih možnostih posvetilo vso pažnjo mladini in najmlajšim, kar dokazuje tudi društvena bilanca, razpis nagradnih nalog, izlet in film za učence osnovne šole. Društvo so zastopali mladinci tudi na kongresu in na izletu v Prokletijah. Za novoletno jelko je društvo podarilo gimnazijski mladinski organizaciji din 1000.—, ko je menda večina ustanov odbila to pomoč. Mladinca-delavca pa je društvo poslalo tudi na markacijski tečaj. Društvo je sodelovalo z društvi okraja in se redno udeleževalo sej koordinacijskega odbora zasavskih planinskih društev. Prav tako je sodelovalo tudi z ostalimi organizacijami, kar dokazuje dejstvo, da je član društvenega odbora sodeloval tudi v organizaciji lanskega okrajnega parti-zanskega zleta.

Skupinski izleti v okviru društva se niso obnesli, ker se njihovi člani raje udeležujejo skupinskih izletov v območju svojih delovnih kolektivov, kar pa končno služi istemu cilju. Markirali so greben Orlice, v najkrajšem času pa bodo postavili še smerne tablice. Še letos pa bodo tudi markirali pot St. Vid—Cirniki, Stoj draga, Opatova gora nad Kostanjevico. Poiskali bodo stik tudi s hrvaškimi planinci.

Za vzgojo kadrov jim je OLO Brežice nakazal din 20 000.—.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. prof. Miro Kugler, poleg njega pa sodelujejo v odboru poleg ostalih še en profesor in učitelj ter dva dijaka. To nam je porok, da se bo mladinska politika v tem društvu nadaljevala v dosedanjem pravcu.

PD Radlje ob Dravi. To je bil ustanovni občni zbor društva, ki se je vršil dne 10. II. 1957. O pomenu ustanovitve društva je govoril tov. Ožbi Prosen, ki je uvodoma utemeljil ustanovitev tega društva. Društvo je imelo že ob svoji ustanovitvi nad 70 vpisanih članov. Občni zbor je sprejel pravilnik PD in izvolil 7-članski upravni odbor, v katerega so izvolili tov. Ožbeta Prosen, Ivana Gröglja, Miho Bobovnika, Anico Znidaršič, Anico Pažek, Petra Proharta in Avgustina Pucko. Občni zbor je dalje sklenil, da se bo čim tesneje povezal s sosednjimi društvi, zlasti s PD Vuzenica, katera naj bi s skupinskimi izleti pomagala oživeti njihovo postojanko, ki nima več pravega obiska.

Ustanovitev društva je v imenu PZS pozdravil tov. Tone Bučer in jim dal napotke za njihovo delo. Po končanem občnem zboru so si vsi ogledali planinske filme, ki so jih predvajali v kinodvorani.

PD Slov. Konjice. Tudi preteklo leto se je društvo v glavnem bavilo z dograditvijo razglednega stolpa na Roglji, kar je terjalo od društvenih funkcionarjev obilo dela in zelo velike izdatke. No, končno je le premostilo vse težkoče in otvorilo stolp, ki je najvišja razgledna točka na Pohorju. Za otvoritev so bili zelo dobro pripravljeni, žal pa so imeli slabo vreme, ki pa planincem ni zabranilo udeležbe. Društvo je imelo tedaj še okrog milijon dinarjev dolga. Zagrizenosti društvenih funkcionarjev in uvidenosti merodajnih faktorjev pa se je zahvaliti, da je bil ta dolg med tem že skoraj v celoti odplačan, društvu pa se je z ramen odvalilo veliko breme. Lansko leto so društveni člani pri stolpu izvršili še nič manj kot 1252 pro-

stovoljnih delovnih ur v vrednosti din 62 600.—, kar ni malo. Razgledni stolp je bil poleti zelo obiskan in zares služi svojemu namenu.

Društvo je kolikor toliko skrbelo tudi za ostale veje društvenega življenja. Dvignili so število članstva, v Zrečah pa ustanovili planinsko skupino, ki ima že 120 članov. Med drugim vključuje društvo v svoje vrste tudi 54 mladincev in 75 pionirjev, kar je gotovo lepa številka in je društvo na to lahko ponosno. Izvedli so nekaj predavanj in kino-predstav, sodelovali pa so tudi pri raznih drugih prireditvah in slavnostih. Za občinski praznik so položili venec na grob 100 talcev na Straniceh in povedli skupino pionirjev na te grobove. Tov. predsednik pa je povedel skupino mladincev preko celega Pohorja.

Zbora se je udeležilo 92 članov, diskusija pa je bila zelo živahna. Predvsem je obravnavala mladinsko vprašanje in dala nasvete, kaj vse bi bilo ukretni, da bi se v društvene vrste zajelo še več mladine. V tem smislu je govoril tudi sekretar PZS tov. Mirko Fetiš, ki je ugotovil, da je članstvo v preteklem letu v republiškem merilu naraslo za 20% in da je v celoti vključenih v PZS sedaj že 37 000 članov, od tega je 1/3 mladine. Govora je bilo nadalje o pastirski koči na Roglji, glede katere pa so ugotovili, da za planinsko kočo ne bi prišla v poštev, izvrstno pa bi služila za taborjenje mladini. Občni zbor sta pozdravila tudi predsednik planinske skupine v Zrečah tov. Milnar in predsednik konjiške občine tov. Mlinarič, ki jim je čestital k doseženim uspehom in jim obljubil tudi za naprej svojo pomoč.

Uprava društva je bila tudi za tekoče leto poverjena dosedanjemu marljivemu predsedniku tov. Francu Lobniku.

PD Novo mesto. Občni zbor je pričel s predvajanjem ozkotračnega planinskega filma »Reševalci«, nato pa so sledila poročila društvenih funkcionarjev. Iz teh sledi, da je bilo delo društva razgibano in da so bili tudi uspehi boljši od lanskih. Preteklo gospodarsko leto tega društva je bila nekaka prelomnica v njihovem gospodarstvu, vsaj kar zadeva upravljanje njihovega Doma Vinka Paderšiča na Gorjancih. S 1. septembrom 1956 so ga namreč začeli upravljati v svoji režiji. Do takrat so imeli postojanko v nekakšnem zakupu, oziroma tako, da so imeli z njo čim manj stroškov. No, zadnji trije meseci upravljanja postojanke po društvu pa so pokazali, da se le da nekaj napraviti tudi v Gorjancih, če je le oskrbnik pravi. Postojanka je bila prvič aktivna, odkar obstaja. Vse priznanje za to zasluži tov. Roman Hudoklin in oskrbnica tov. Francka, ki sta se na vso moč potrudila, da so bili zadovoljni gosti, enako pa tudi društveni blagajnik. Društvo sicer ne računa s tem, da mu bo postojanka sedaj prinašala vidne dobičke, prav gotovo pa se bo stanje znatno izboljšalo z dograditvijo ceste od tovarne oziroma od tako imenovanega »Velikega placa«, ki bo držala preko Gospodične pa do Miklavža in nato okrog Trdinovega vrha nazaj do tovarne. Društvo je že končalo vse priprave za povečanje koče pri Gospodični. Po že pripravljenem načrtu bodo z nadzidavo kleti povečali postojanko za dve sobi, to je za osem postelj. ObLO je pokazal za to veliko razumevanje in s primerno dotacijo plačal že večino gradbenega materiala. Društvo prijateljev prirode pa je tudi dalo svoj prispevek. Potrebni les je društvu odstopilo gozdno gospodarstvo za minimalno ceno.

Društvo šteje 215 članov, med temi 103 mladince in 16 pionirjev. Število je razmeroma kar lepo, škoda le, da je društvo pozabilo na te najmlajše in jim ni nudilo tega, kar bi moralo. Zato je že izvolilo v upravni odbor tovariša, ki bo skrbel za napredek

mladinskega odseka. Društvo pa bo odseku nudilo finančno in moralno pomoč.

Ob zaključku obnega zbora so navzoči počastili spomin med letom umrlega planinskega delavca tov. Jožeta Lavriča z enominutnim molkom. Oskrbniku postojanke pa je bila izročena slika pokojnika z naročilom, da jo obesi v domu v kotichek, kjer je pokojni najrajši sedel.

V imenu PZS je občni zbor pozdravil sekretar tov. Mirko Fetiš.

Občni zbor pionirjev PD Ravne na Koroškem. Zbor je otvoril društveni predsednik tov. Janez Gorjanc, poročilo o delu odseka pa je podal tov. Rudolf Gradišnik, načelnik odseka. Iz poročila sledi, da je pionirski odsek v lanskem letu organiziral kar 11 skupinskih izletov in to na Olševo, Poštarski dom, St. Danijel, Jankovec, na Uršljo goro, na Vel. Kopo, na Smučarsko koč in v Logarsko dolino itd., vsakokrat z veliko udeležbo. Z izleti bo nadaljeval tudi v tekočem letu. Odsek vključuje 82 pionirjev in pionirk, kar je za prvo leto obstoja odseka kar zadovoljiva številka. Društvo je odseku pri njegovem delu vsestransko pomagalo, za kar so se pionirji še posebej zahvalili z željo, da bi mu stalo ob strani tudi v bodoče. Najmarljivejši in najposlušnejši pionirji ter pionirke so prejel od društva posebna darila in to v obliki fotopovečave Logarske doline, kjer so se slikali skupaj z načelnikom odseka tov. Gradišnikom na Okrešlju. Nagradjeni so bili naslednji pionirji in pionirke: Ivan Kutnik, Franc Suler, Karel Zakešnik, Stefan Matvoz, Dragica Rus in Lizilka Bavče. Ko bi se imele izvršiti volitve novega načelnika pionirskega odseka, pionirji o tem sploh niso hoteli ničesar slišati in so vsi enoglasno zahtevali, da jih tudi v bodoče vodi priljubljeni načelnik tov. Rudolf Gradišnik.

Zbor pionirjev je v imenu PZS in PD Prevalje pozdravil tov. Ernest Vavh, načelnik pionirskega odseka tega društva, zaključil pa ga je tamburaški zbor pionirskega odseka PD Prevalje.

PD Videm-Krško. Društvo šteje v celoti 186 članov, od tega pa žal samo 13 mladincev in 6 pionirjev. Da je treba nekaj pokreniti, je uvidelo tudi samo društvo in v sodelovanju z ravnateljem gimnazije tov. Murnikom ter ob vsestranski pomoči tov. Božičeve že zbralo samo na gimnaziji 51 mladincev, ki bodo pristopili v PD. Ko pa bo društvo razširilo svoje delo tudi na vaješko mladino in morda še na nižje razrede gimnazije, je prepričano, da bo mladinski odsek postal temelj njihovega društvenega življenja. Društvo je organiziralo v septembru zbor planincev Zasavja na Libni pri Krškem in to na pobudo Okrajnega odbora SZDL Trbovlje, ki pa žal ni uspel tako, kot je bilo pričakovati. Najštevilnejše je bilo zastopano PD Dol pri Hrastniku in Zagorje ob Savi, slednje z močno skupino mladine, premalo razumevanja pa so pokazala ostala društva. Navdse pričakovanje pa je uspel skupinski izlet v Logarsko dolino, katerega se je udeležilo 32 članov, od tega 18 mladincev. Razpoloženje je bilo odlično in udeleženci so se kar težko ločili od Okrešlja in tamkajšnjih planin. To je znamenje, da je mladina le dovzetna za planinske lepote in da je dolžnost društva, da jim jih nudi, kolikor pač more.

Premalo pa je društvo storilo tudi v propagandnem pogledu. Če upoštevamo, da ima društvo pri 186 članih samo 14 naročnikov na Planinski Vestnik in da celo vsi člani upravnega odbora niso naročeni nanj, je to žalostna slika. Zato je bil vsekakor ureden predlog tajnika tov. Ogorevca, ki ga je zbor tudi v celoti osvojil, t. j., da morajo vsi člani upravnega odbora obvezno naročiti Planinski Vestnik, ker bodo s tem približe se-

znanjeni z delom organizacije in bodo tudi lahko propagirali revijo med članstvom, če jo bodo sami poznali. Dalje je zbor sklenil, da mora upravni odbor v tekočem letu izvesti 4 izlete za starejše člane in 4 predavanja ter 4 izlete za mladince. Zelo na mestu pa je tudi sklep, da se za gospodarsko dejavnost organizira gospodarski odsek, ki se naj bavi izključno z gospodarskimi posli.

Gospodarsko poslovanje v Domu na Lisci se je v preteklem letu zelo popravilo, kar je predvsem zasluga gospodarja tov. Rudija Maletiča in njegove pomočnice tov. Marjanke Spiler. Postojanka je bila rentabilna, z dohodki postojanke pa je društvo poravnalo tudi precej svojih dolgov. K finančnemu uspehu sta dosti pripomogla tudi oskrbnika tov. Ivan Strbenec in njegova žena Elza. Kljub slabemu vremenu je društvu za 1. maj z dobro organizacijo dela in prizadevnostjo uspešno napraviti na Lisci 125.000 dinarjev dobička.

Diskusija je bila še dokaj živahna, obravnavala pa je največ vprašanje dela z mladino. Zanj se zelo prizadeva društveni tajnik tov. Tone Ogorevc. Prepričani smo, da bo uspel, zlasti če mu bo nudil odbor krepko oporo in če bo v akciji sodeloval tudi profsorski kader. Sevnški člani bi radi ustanovili samostojno PD v Sevnici, s čimer pa zbor ni soglašal, češ naj se najprej dokončno dogradi Tončekov dom na Lisci, ki so ga pričeli graditi skupno s Sevnčani. Sprejet je bil nato kompromisni predlog, da naj se vrše izmenoma društvene seje v Krškem in Sevnici. Končno je zbor sklenil, da se društvo preimenuje v Planinsko društvo Lisca, Videm-Krško. Zelfa po preimenovanju je bila zlasti izrazita s strani Sevnčanov, ki so v društvu precej močno zastopani.

Spomin smrtno ponesrečenega društvenega pionirja Jamška iz Sevnice je zbor počastil z enominutnim molkom. Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Tonček Cebular.

PD Ljutomer. Tudi v minulem letu je članstvo tega društva precej pridno obiskovalo od njih precej oddaljene hribe. V 16 skupinah je opravilo razne izlete 79 članov in 83 pionirjev ter mladincev. Od tega so izvršili 4 ture v Juliske, 2 v Kamniške Alpe in 4 na Pohorje, ostale pa na Uršljo goro, Ravno goro, Ivanščico, v Kapelo in na Gornjo. Dve skupini pionirjev sta obiskali tudi Pohorje. Mladince iz nižje gimnazije je vodilo tov. Modričeva, iz osnovne šole pa tov. Vlado Porekar. Skupinovodje so bili tov. Vida Ivanjšičeva, Maks Meško, Stane Beg, Matija Liber, Janko Kosi, in Dane Marš.

Društvo vključuje skupno 250 članov, od teh 40 mladincev in 110 pionirjev. Med letom je na novo pristopilo 16 članov, 34 mladincev in 93 pionirjev in je torej v celoti dvignilo članstvo za 143 članov. Čestitamo! Društvo pa je pionirjem priredilo tudi dvojce predavanj in praktični pouk o postavljanju šotorov, enkrat pa so taborili ob Muri.

Društvo pa je tudi dobro gospodarilo, saj njihova bilanca izkazuje din 98.404.— dobička, v rekvizitih pa znaša vrednost din 115.950.—. Kakor vidimo iz poročila nadzornega odbora, nekoliko šepajo tajniški posli v pogledu administracije, kar pa ne bo težko popraviti. Pri skupinskem udeleževanju je tudi letos prednjačila lahonska skupina s tov. Meškom na čelu.

Diskusije so se člani živahno udeleževali. Rezultat te je bil ta, da je zbor soglasno sklenil, da mora biti do konca prvega tromesečja pobran prispevek za Dom Zlatorog v Ljubljani, za kar plača vsak starejši član din 200.—, družinski član pa din 20.—, da odbor izvede lovsko-ribiški-planinski ples, več predavanj v okviru Ljudske univerze, ker bi se s tem stroški znatno zmanjšali, in vsaj dva

do trikrat letno skupinski izlet za člane ter več taborjenj oziroma izletov za mladino, na katere naj se povabijo tudi lahonski pionirji. Končno je zbor naložil upravnemu odboru, da se še dalje poteguje pri OBLO Ljutomer za dodelitev postojanke na Jeruzalemu.

PD Ptuj. Društvo šteje le 133 članov, od tega 50 mladincev in 11 pionirjev ter je po številu članstva precej nazadovalo. Bolje pa se je odrezalo v izletništvu. Predvsem so organizirali izlete in to dva na Donačko goro, po enega na Boč, Vurberk, Pohorje ter Litmerk in Jeruzalem, dva na Uršljo goro in dva v Julijce. Vsi ti izleti so uspeli, čeprav se ne morejo preveč pohvaliti s številno udeležbo.

Planinske filme so vrteli v mestnem kinu petkrat in je bila kinodvorana vsakokrat nabit polna. V programu imajo tudi planinska predavanja, ki jih pa bodo organizirali v povezavi s sosednimi društvi, da bodo na ta način zmanjšali stroške. Zanimanje vlada tudi za transverzalo. Doslej je dnevnik dvignilo že sedem članov, od katerih je večina opravila že znaten del poti. Po svojem zastopniku se je udeležilo tudi lanskega republiškega zleta v Prokletje. Njegova doživetja in vtise so objavili v lokalnem časopisu. Dalje je društvo organiziralo planinski ples, ki pa žal ni bil tako obiskan, kot je društvo želelo. Društvo si je že lansko leto nabavilo precej raznovrstne opreme, letos pa si nameravajo nabaviti predvsem šotore in smuče za mladince ter pionirje. Društvena bilanca izkazuje presežek din 105 168.—, ki pa izkira v glavnem iz dotacije OLO, ki je znašala din 90 000.—. Izredno lepo je bilo podano poročilo nadzorne odbora, ki se je dotaknilo vseh vej društvene dejavnosti in dalo smernice za delo.

Zbor je nato izvolil 9-članski odbor, ki mu bo zopet načelovala dosedanja predsednica tov. Hilda Seršen. Važen je sklep, da se mora eno tretjino razpoložljivih sredstev porabiti izključno za mladino.

Občni zbor sta pozdravila v imenu PZS, njen predsednik tov. Fedor Košir, za PD Majšperk pa predsednik tov. Franjo Kelner.

PD Žerjav. Društvo upravlja postojanka na Smrekovcu in pri Mihevu, ki sta bili letos obe pasivni. Zanimivo je, da domačini postojanki zelo malo obiskujejo, v kolikor pa ju obiskujejo, je to predvsem mladina. Čeprav nudi društvo svojim članom in članom sindikata precejšnje ugodnosti pri večdnevem bivanju na Smrekovcu, se te ugodnosti v preteklem letu ni skoraj nihče poslužil. Nič čudno ni potem, če je postojanka Mihev izkazala din 28 000.— in koča na Smrekovcu din 72 100.— deficita.

Nekoliko na boljšem pa je društvo z izleti. Udeležili so se zveznega republiškega izleta v Prokletjih z enim članom in dvema mladincema ter izvedli skupinski izlet na Uršljo goro (22 mladincev in 4 člani), mladinski izlet na Olshevo (20 mladincev), mladinski izlet v Logarsko dolino (27 mladincev) in pohod preko Pohorja (12 mladincev in 2 člani). Društvo je dalje organiziralo pionirski planinski tabor na Smrekovcu, ki je trajal skozi tri tedne in se ga je udeležilo 68 pionirjev. Prav tako je organiziral obisk in izlet članov — staršev, kjer so taborili njihovi pionirji. Stirje mladinci so se udeležili enotedenskega mladinskega tabora na Grohatu pod Raduho, en mladinec pa se je udeležil tečaja za taborovodje, ki ga je organiziral TVD Partizan. Za transverzalo pot se je doslej prijavilo 41 članov, ki pa so doslej prehodili le pot na njihovem področju, t. j. od Uršlje gore do Raduhe, medtem ko sta dva člana nadaljevala pot tudi preko Kamniških Alp. V celoti so torej člani izvedli preko 500 posameznih tur, in sicer starejši člani 180, mladinci 190 in pionirji 130, vse skupaj pa preživeli preko 700

dni v planinski prirodi. Zasluga za organizacijo vseh teh izletov ne gre toliko propagandnemu odseku društva kakor mladini, ki je postala v zadnjem času zelo aktivna. Mnogo so k temu pripomogli tudi Društvo prijateljev mladine v Žerjavu in taborniki iz Črne.

PD Zeleničar Ljubljana. Alpinisti so s finančno pomočjo Komisije za alpinizem obiskali pogorje Čvrnsice v Bosni, kjer so obdelali Pesti-Brdo in Jeltak ter si ogledali še ostale stene Vel. Čvrnsice in Kuka. Preplezali so 8 smeri, od tega 5 prvenstvenih in tri ponovitve. Iz teh plezarij so prinesli fotoposnetke in skice.

Markacijski odsek se je v preteklem letu močno okrepil z mlajšimi člani. S svojim delom je pričel že prve dni maja in namestil 6 kazipotov, katere so člani izdelali udarniško v svojih delavnicah, na novo pa so markirali pot Zlatorog—Vratca—Rjava skala—sedlo Meja—Migovec. Izdelali so tudi veliko orientacijsko tablo z vsemi potmi in časom hoje vsega njihovega področja, t. j. od Črne prsti do Sedmerih jezer. Namestili jo bodo letos v bližini hotela Zlatorog v Bohinju. Dalje so naredili manjkajoče opise poti za kartoteko ter zrisali skicne matrice za vsako pot svojega področja. Za vse to delo so žrtvovali 241 učinkovitih delovnih ur v vrednosti 24 100 din.

Kljub finančnim oviram so člani fotoodseka zbrali več uspešnih fotoposnetkov in ustvarili fototeko, ki po svoji skromnosti vendarle predstavlja začetek organiziranega dela. Člani fotoodseka pa sodelujejo tudi v jamarški in markacijski sekciji.

V speleološki sekciji se je udeleževalo 12 članov. Na 25 ekskurzijah in visokogorske in nižinske kraške predele so ti člani preiskali in izmerili 27 jam, registrirali pa 23 objektov, od tega so preiskali in premerili v bohinjskih gorah 18 jam in brezen, registrirali pa 10 objektov; na Kočevskem in v okolici Ljubljane pa so preiskali 9 jam in brezen ter registrirali 13 kraških objektov. Dva člana sta se udeležila jamarške ekskurzije PDŽ Zagreb v Liko, dva člana pa ekskurzije pri raziskovanju brezna pod Glavo (Triglav). Nekaj članov je tudi sodelovalo pri barvanju ponikovalnice Rinže pri Kočevju, ki ga je organiziral Hidrometeorološki zavod LRS. V raznih publikacijah so objavili 10 članov. V svoji knjižnici ima okrog 160 izvodov tuje in domače speleološke literature.

Mladinski odsek se ne more ponašati z vidnejšimi uspehi, je pa v povezavi s tremi srednjimi šolami, z gimnazijo na Viču, ki jim je dala jamarje, z gimnazijo Bežigrad, kjer njihovi alpinisti iščejo naraščaj za svoj odsek, in s Srednjo ekonomsko šolo, kjer ima boljše stike z mladimi planinci.

Pri uspešni propagandi je društvo čutilo občutno pomanjkanje barvnih diapozitivov, ki naj bi spremljali predavanja. Vsa predavanja so bila dobro obiskana in se bo društvo tudi dalje trudilo, da bo organiziralo čim več predavanj. Zveznega izleta v Prokletje se je udeležilo več članov, celotna organizacija izleta pa je bila poverjena tov. Potisku, ki jo je nadvse odlično izvedel in zato tudi prejel posebno zahvalo PZS.

Gospodarski odsek je poleg prizadevanja, da bi prejel potrebna finančna sredstva za dograditev žičnice, omejil svoje delovanje le na vzdrževanje obstoječih naprav. Na zboru je prevladovalo mnenje, da je PZS dolžna storiti primerne korake in poskrbeti za potrebna finančna sredstva, da se zavaruje vsaj to, kar je že bilo storjenega in kar predstavlja vrednost 20 milijonov dinarjev.

Po razdelitvi priznanj pionirjem in mladincem ter priznanja članu, ki je prehodil transverzalo pot, je bil izvoljen nov odbor, ki mu ponovno načeluje dosednji predsednik tov. Emil Sterniša.

Vabilo za subskripcijo

Planinska založba pri Planinski zvezi Slovenije v Ljubljani razpisuje do 15. junija t. l. subskripcijo za knjigo, ki bo izšla pod naslovom

HIMALAJA IN ČLOVEK

Knjiga, ki je izčrpno in temeljito delo o Himalaji, bo obsegala okrog 400 strani, 33 fotografij na umetniškem papirju in 12 zemljevidov. V njej bodo opisane pomembnejše alpinistične odprave v Himalajo do druge vojne, vendar bo težišče knjige na opisih vseh ekspedicij na preplezane azijske osematisočake. Posebno poglavje bo posvečeno snežnemu človeku in še neosvojenim osemtisočakom. Knjigo sta napisala po izvirnih delih himalajskih raziskovalcev Igor Levstek in Janko Blažej. Knjiga, vezana v celo platno in s ščitnim ovitkom, bo stala za prednaročnike 1100 dinarjev, plačati bo možno v dveh obrokih. V prosti prodaji bo cena knjigi najmanj 1400 dinarjev, izšla pa bo letošnjo jesen. Pismena naročila sprejema Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likozarjeva ulica 9, poštni predal 214.

Ker bo knjiga izšla le v primeru, če se bo prijavilo dovolj naročnikov, prijavite naročilo čimprej.

Državni zavarovalni zavod

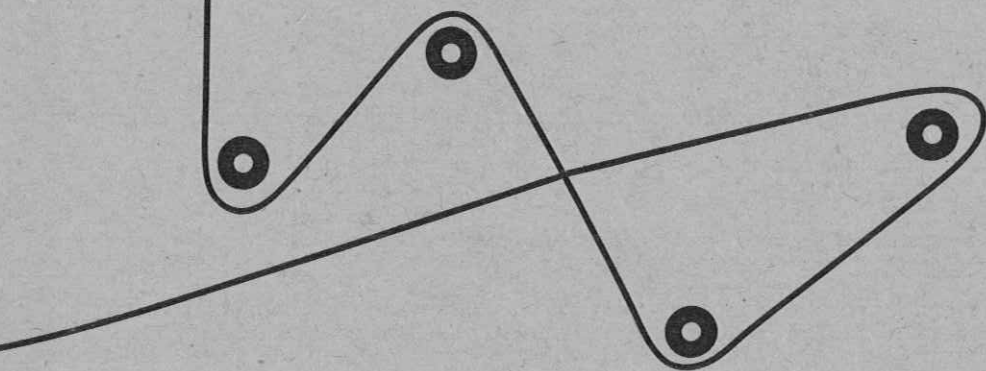
DIREKCIJA ZA LJUDSKO REPUBLIKO SLOVENIJO V LJUBLJANI

*Predajte se športu in užitkom,
ki vam jih nudi lepa priroda!
Na opreznost nikar ne pozabite —
riziko pa predajte zavarovanju!
Zoper nezgode, za primer
smrti in doživetja zavaruje:*

Telefon 39-121

Zastopniki v vseh večjih krajih

tovarna dokumentnega in kartnega papirja

proizvaja:

vse vrste brezlesnih papirjev in kartonov, specialne papirje,
surovi hellografski in foto papir, paus papir, kartografski
specialni risalni »Radeče«, papirje za filtre itd.

R A D E Č E P R I Z I D A N E M M O S T U

Železniška postaja: Zidani most — Telefon številka 24

- ▶ Za odrasle in otroke,
- ▶ za bolne in zdrave
- ▶ je najboljša čokolada

LESCE PRI BLEDU

GORENJSKE TOVARNE ČOKOLADE

Priznana dobra kvaliteta — Konkurenčne cene!

OGLAŠUJTE V

Planinskem vestniku!

Hotel Slon

SE PRIPOROČA S SVOJIMI OBRATI

- ▶ HOTEL, RESTAVRACIJA,
- ▶ KAVARNA, SLAŠČIČARNA,
- ▶ BAR, BIFE

IN ČESTITA VSEM PLANINCEM ZA 1. MAJ

TEHNOMETAL

TRGOVINA S TEHNIČNO ŽELEZNINO IN KOVINSKIM BLAGOM

Ljubljana, Titova cesta 16

*Valjani in vlečeni proizvodi črne metalurgije
Valjani in vlečeni proizvodi barvaste metalurgije
Plemenita jekla vseh vrst. Kroglični ležaji
Orodje in stroji za obdelavo lesa in kovin
Sanitarni instalacijski material. Tesnila. Vijačno blago*

TELEGRAM: TEHNOMETAL — P. P. 189 — TEL.: 20-145, 21-547, 23-386, 23-483

Projektantsko podjetje

PROJEKTIVNI ATELJE

L J U B L J A N A

izdeluje urbanistične projekte (regionalne, krajevne
in zazidalne projekte ter dajanje lokacij),
projekte splošne arhitekture,
specialne projekte za mlekarne,
statiko za vse vrste konstrukcij visokih in nizkih gradenj.

Sedež podjetja: Ljubljana, Cankarjeva 18/IV

telefon številka: 21-316, 20-309, 20-234, 20-320, 23-062,

»*mavrica*«

GROSISTIČNO TRGOVSKO PODJETJE Z BARVAMI IN LAKI

Ljubljana, Resljeva cesta številka 1

TELEFON ŠTEVILKA 21-256, 21-488

SKLADIŠČE EN-GROS LJUBLJANA, TITOVA 33 (JAVNA SKLADIŠČA), TELEF. 32-561

priporoča v nakup vse vrste
premaznega materiala, kot
laneni firnež, oljnate barve in lake,
vse vrste čopičev
In ves v to stroko spadajoči
materjal po najnižjih
groslističnih cenah
v svojih skladiščih in sicer:

SKLADIŠČE EN-GROS, REKA, ALDO COLONELLO 6, TELEF. 33-07

TOVARNA DUŠIKA RUŠE

PROIZVAJA:

KALCIJEV KARBID

KALCIJEV CIANAMID

NITROFOSKAL

FEROKROM

ELEKTROKORUND

KOMPRESIJSKE PLINE

RUŠE PRI MARIBORU

brzjav: Azot Marlbor — telefon: 35-48 in 36-48 — teleprinter: 03312

T R G O V S K O P O D J E T J E

»*tekstil*«

NA VELIKO

V BOGATI IZBIRI

Po nizkih cenah in pod najugodnejšimi
pogoji si lahko za planinske postojanke nabavite pri nas
vse vrste volnenega in bombažnega blaga, odeje, žimnice

LJUBLJANA, CIRIL METODOVA ULICA ŠTEVILKA 2-3

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE LJUBLJANA

vabi vsa gospodarska podjetja in ustanove, da aktivno
sodelujejo na njegovih strokovnih, gospodarskih sejnih

25. V. — 2. VI. 1957

**SEJEM PROMETNIH SREDSTEV
Z MEDNARODNO UDELEŽBO**

29. VI. — 7. VII. 1957

II. MEDNARODNI SEJEM EMBALAŽE

3. VIII. — 11. VIII. 1957

**II. JUGOSLOVANSKI EKSPORTNI
SEJEM**

4. IX. — 15. IX. 1957

III. MEDNARODNI VINSKI SEJEM

26. X. — 3. XI. 1957

**IV. MEDNARODNI SEJEM RADIA
IN TELEKOMUNIKACIJ**

Gospodarsko razstavišče organizira, posreduje, svetuje, izvršuje načrte in projektira, ureja in aranžira razstavne prostore v svojih lastnih ateljejih ter organizira in strokovno opremlja vso propagando po naročilu

Poslužujte se naših uslug!

Prijavite pravočasno svojo udeležbo!

Razstavljajte na naših strokovnih sejmih!

Popust na železnici: 25 % za osebni in 50 % za prevoz blaga

»alka«

KOLEKTIV TOVARNE OBUTVE

čestita
k prazniku dela
vsemu
delovnemu ljudstvu

DUPLJE

TELEFON ŠTEVIKA 2

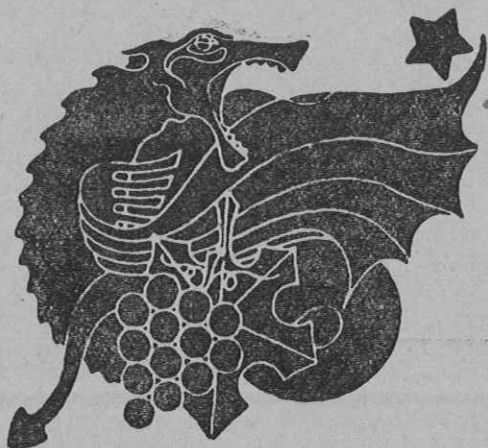
DELOVNI KOLEKTIV

TOVARNE VOLNENIH IZDELKOV
MAJŠPERK

PRIPOROČAMO VAM NAŠE PRIZNANE KVALITETNE IZDELKE

čestita vsem delovnim
ljudem FLRJ
in posebej svojim
cenjenim odjemalcem
k prazniku dela
1. MAJU

Podjetje z alkoholnimi in
brezalkoholnimi pijačami

Slavenija - vina

LJUBLJANA, Frankopanska ulica št. 11

Telefon: direktor 20-218; komerciala: izvoz 23-310; nabava 20-171;
prodaja 20-573; računovodstvo 21-583; brzojav: Vinexport Ljubljana;
tek. račun pri NB FLRJ podružnica Ljubljana št. 601-T-239

OBRAT II. LJUBLJANA, Tržna ulica 6, telefon 22-319; stalna razstava vin, Ljubljana, Cankarjeva 6, telefon 20-209; prodajna skladišča in odkupne postaje: Celje, Muzejski trg 1, telefon 26-76; Domžale, telefon 318; Logatec, telefon 2; Ormož, telefon 17; Trbovlje, telefon 6; Vrhnika, telefon 51; predstavništvo Rijeka 28-28

Vam nudi najboljša buteljčna vina iz znanih vinskih področij

Ljutomer: traminec, rizling, šipon; **Maribor**: muškati silvanec, silvanec;
Gornja Radgona: ranina; **Haloze**: beli pinot, rizling; **Brda**: rebula,
tokajec, cabernet; **Istra**: malvazija, refoško; **Dalmacija**: dingač, plavac,
opolo; **desertna vina**: muškati desertno vino, refoško desertno vino,
beli vermut; **originalna domača slivovka**.

Z odprtimi vini vam podjetje postreže po obratu II. Tržna ulica številka 6

Š P O R T N I K I — P L A N I N C I I

ne pozabite na najbolj osvežujočo brezalkoholno pijačo Cockta - Cockta

K o l e k t i v

TITAN

K a m n i k

čestita k delavskemu prazniku
vsem delovnim kolektivom,
družbenim organizacijam,
ustanovam ter vsem odjemalcem
in dobaviteljem

NAROČAJTE PLANINSKI VESTNIK!

Revija izhaja redno mesečno na najmanj 48 straneh, obseg vseh 12 zvezkov pa znaša najmanj 700 strani zanimivega čtiva. Poleg posebne umetniške priloge v vsaki drugi številki prinaša vsaka številka tudi na ovitku umetniško prilogo.

Letna naročnina samo 400 dinarjev, ki pa je plačljiva tudi v štirih mesečnih obrokih po 100 dinarjev. Naročnina za inozemstvo znaša 600 dinarjev.

Uprava revije Ljubljana, Likozarjeva 9, telefon 32-553, poštni predal 214, št. tek. rač. 60-KB-2-ž-121.

PROIZVAJA, DOBAVLJA
IN VZDRŽUJE:

avtomatske
telefonske centrale
vseh vrst in velikosti,
avtomatske in
induktorske telefonske
aparate,

kinoprojektorje
za normalni in ozki
filmski trak
najnovejših tipov

električne
merilne instrumente

Zaganjače, regulatorje,
avto diname
in diname za kolo,
najrazličnejše električne
in finomehanične
izdelke

ISKRINI IZDELKI SO
KVALITETNI IN SOLIDNI!

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE
IN PONUDBE!

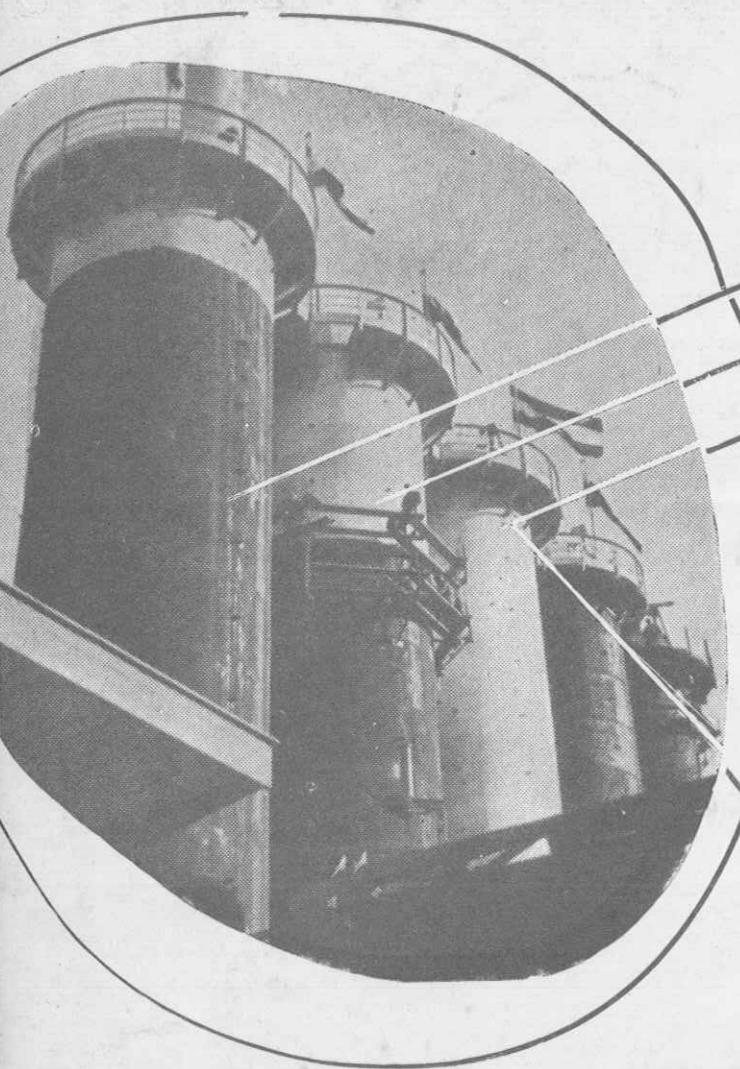
BRZ OJAV:
ISKRA KRANJ

TELEFON:
231 — 234

ISKRA

TOVARNA ELEKTROTEHNIČNIH IN FINOMEHANIČNIH IZDELKOV - KRANJ

ŽELEZARNA JESENICE

dobavlja vse

od grodlja do

plemenitih jekel

železarna jesenice